

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FARMACEUTICKÁ FAKULTA V HRADCI KRÁLOVÉ

Katedra sociální a klinické farmacie

**ANALÝZA POSTOJE STUDENTŮ FARMACEUTICKÉ FAKULTY
V HRADCI KRÁLOVÉ K LÉČBĚ A SAMOLÉČBĚ
HOMEOPATICKÝMI PŘÍPRAVKY**

Diplomová práce

**ANALYSIS OF THE ATTITUDE OF STUDENTS AT THE
FACULTY OF PHARMACY IN HRADEC KRÁLOVÉ TOWARDS
TREATMENT AND SELF-TREATMENT WITH HOMEOPATHIC
MEDICINES**

Diploma Thesis

Vedoucí katedry: Prof. RNDr. Jiří Vlček, CSc.

Vedoucí diplomové práce: PharmDr. Helena Marešová

Hradec Králové, 2012

Jitka Dvořáková

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně na základě vlastní badatelské práce a s využitím literatury a dalších zdrojů, jež jsou uvedeny v seznamu použité literatury a v práci řádně citovány.

V Hradci Králové dne 30. 3. 2012

.....Podpis autora

Poděkování:

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí PharmDr. Heleně Marešové za odborné vedení mé diplomové práce a poskytování cenných rad a připomínek.

Dále děkuji statistikovi RNDr. Jiřímu Rosenbergovi za odbornou pomoc při statistickém zpracování dat k diplomové práci.

OBSAH

1	ÚVOD A CÍL PRÁCE.....	7
2	TEORETICKÁ ČÁST	9
2.1	Historie homeopatie	9
2.2	Samuel Hahnemann a jeho pokusy	10
2.3	Obecné principy v homeopatii	11
2.3.1	Definice homeopatie	11
2.3.2	Pravidlo podobnosti	11
2.3.3	Potence.....	12
2.4	Homeopatie versus alopacie	13
2.4.1	Dávkování.....	14
2.4.1.1	Podávání léků u kojenců a novorozenců	16
2.4.1.2	Pravidla užívání homeopatických přípravků.....	16
2.4.2	Typy homeopatické praxe.....	16
2.5	Homeopatická semiologie.....	16
2.5.1	Etiologie.....	17
2.5.2	Modality.....	17
2.5.3	Psychické symptomy	18
2.5.4	Místní a celkové příznaky.....	18
2.6	Materia medica.....	18
2.6.1	Jednotlivé Materie mediky.....	19
2.6.2	Repertorium	19
2.7	Homeopatické léky.....	19
2.7.1	Názvosloví	19
2.7.2	Výroba homeopatických léků	20
2.7.3	Mechanismus účinku	21
2.7.4	Dělení homeopatických léků	21
2.7.5	Lékové formy.....	22
2.7.5.1	Příklady přípravků jednotlivých lékových forem.....	24
2.7.6	Výhody homeopatických přípravků.....	24
2.7.7	Nevýhody homeopatických přípravků.....	24
2.7.8	Dostupnost homeopatických léků.....	25

2.8	Výrobci homeopatických léků	25
2.8.1	Boiron	25
2.9	Vzdělávání a homeopatická sdružení	26
2.9.1	CEDH.....	27
2.9.2	Česká škola klasické homeopatie	27
2.9.3	Homeopatická lékařská asociace (HLA)	28
2.9.4	Česká komora klasické homeopatie.....	29
2.9.5	Homeopatická akademie.....	30
2.10	Legislativa	30
2.10.1	Registrace homeopatických přípravků.....	31
2.10.2	Výdej homeopatických přípravků.....	31
3	METODICKÁ ČÁST	33
3.1	Popis použité metodiky	33
3.2	Výběr terénu k průzkumu.....	33
3.3	Metodika sběru dat.....	33
3.4	Metodika zpracování dat	34
4	VÝSLEDKY	37
4.1	Základní charakteristika studovaného souboru	37
4.1.1	Pohlaví	37
4.1.2	Věk.....	38
4.1.3	Ročník.....	38
4.1.4	Vzdělání	39
4.2	Charakteristika zaměřená na postoj respondentů k léčbě a samoléčbě homeopatickými přípravky a znalosti studentů	40
4.2.1	Myslíte si, že by lékárník měl mít určité znalosti z oblasti homeopatie? .	40
4.2.2	Absolvoval/a jste předmět Technologie homeopatických přípravků na FaF v Hradci Králové?	41
4.2.3	Uvítal/a byste rozšíření výuky homeopatie na FaF v Hradci Králové?	42
4.2.4	Myslíte si, že by výuka homeopatie měla být zařazena mezi povinné předměty?.....	43
4.2.5	Patří homeopatické přípravky mezi léčiva?.....	44
4.2.6	Homeopatické přípravky jsou:.....	45
4.2.7	Kde nebo od koho jste se poprvé dozvěděl/a o homeopatických přípravcích?	46

4.2.8	Jaká je podle Vás cena homeopatických přípravků?	46
4.2.9	Měly by podle Vás homeopatické přípravky být hrazeny z prostředků veřejného zdravotního pojištění?	47
4.2.10	Užíval(a)/ koupil(a) jste si někdy homeopatický přípravek?	48
4.2.11	Z jakého důvodu nevyužíváte homeopatii, nepoužíváte homeopatické přípravky?	50
4.2.12	Jak jste spokojen/a s výsledky homeopatické léčby?	51
4.2.13	Navštívil/a jste někdy homeopatického lékaře?	52
4.2.14	Jak dlouho se léčíte pomocí homeopatických přípravků?	54
4.2.15	Jaké jsou podle Vás výhody homeopatických přípravků? (možnost více odpovědí)	54
4.2.16	Jaký postoj mají k homeopatické léčbě členové vaší rodiny?	56
4.2.17	Od které firmy znáte homeopatické přípravky? (možnost více odpovědí)	57
4.2.18	Jakou lékovou formu homeopatického přípravku užíváte/ užíval(a) jste? (možnost více odpovědí)	58
4.2.19	Které z níže uvedených zdravotních problémů, lze dle Vašeho názoru léčit nebo mírnit homeopatickými přípravky? (možnost více odpovědí)	59
4.2.20	Víte, jak stará je homeopatie?	60
4.2.21	Víte, kde homeopatie vznikla?	61
4.2.22	Pokuste se stručně vlastními slovy definovat homeopatii	62
4.3	Sledování závislosti dvou proměnných	67
5	DISKUZE	82
6	ZÁVĚR	88
7	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	90
8	SEZNAM GRAFŮ A TABULEK	93
9	PŘÍLOHY	98

1 ÚVOD A CÍL PRÁCE

Homeopatie je léčebná metoda vycházející ze zákona podobnosti, které znaly mnohé starobylé kultury. Kořeny této léčebné metody sahají až do starověku. Jedná se o druh komplementární medicíny, který je v posledních desetiletích rozšířený po celém světě. Současná věda má však vůči homeopatii určité výhrady. Homeopatický lék, který je mnohonásobně ředěný (potencovaný), vyvolává u vědců pochybnosti o tom, zda tento lék může být účinný, když se v něm prakticky nemůže vyskytovat žádná molekula účinné látky. Dalo by se říci, že existují dvě skupiny lidí – jedna skupina zastává léčbu homeopatickými přípravky a druhá skupina je spíše zastáncem klasické medicíny. Je zřejmé, že všechny zdravotní obtíže nelze vyléčit pomocí homeopatik, ta však mohou mít podpůrnou funkci v léčení. Na druhé straně, některá onemocnění se lépe léčí homeopatiky. Novým trendem je postupné integrování homeopatie a dalších metod komplementární medicíny do klasické medicíny, tzv. integrativní medicína.

Přestože v dnešní době má homeopatie čím dál více příznivců, často se člověk setkává i s negativním postojem vůči ní. Tento stav mne zaujal, a proto jsem si dané téma vybrala jako diplomovou práci. Zajímá mě, jak se k homeopatii staví úzce specifická skupina budoucích odborníků v oblasti léčiv – studenti farmacie (konkrétně studenti Farmaceutické fakulty v Hradci Králové), kteří jsou v průběhu studia vedeni hlavně ke klasické medicíně.

Cílem mé diplomové práce je zjistit, zda studenti Farmaceutické fakulty v Hradci Králové připouštějí i léčbu homeopatickými přípravky, nebo zda jsou zastánci pouze klasických léčebných metod. Zajímalo mě, co vede studenty k léčbě homeopatickými přípravky, či co je od této léčby odrazuje, i to zda má na jejich postoj vliv doposud získané vzdělání (který ročník na Farmaceutické fakultě právě studují). Pátrala jsem po tom, zda absolvovali na naší fakultě předmět Technologie homeopatických přípravků, který by měl studenty kromě jiného seznámit i se základy homeopatické léčby. Dále jsem se také zaměřila na znalosti studentů z oblasti legislativy homeopatických přípravků, lékových forem a indikací homeopatik. Zjišťovala jsem i to, zda vědí, kdy a kde homeopatie vlastně vznikla.

Ke splnění výše uvedených cílů jsem zvolila metodu dotazníkového šetření. Oslovila jsem všechny studenty oboru farmacie Farmaceutické fakulty v Hradci Králové.

Diplomová práce je rozdělena do tří hlavních kapitol, které se dále člení na menší podkapitoly. První část je teoretická a popisují v ní základní obecné principy užívané v homeopatii. Je zde stručně uvedena historie homeopatie, homeopatická diagnostika, literatura, lékové formy a srovnávám zde homeopatii s alopaticí. Dále jsem do teoretické části zahrnuje výrobce homeopatických léků, homeopatická sdružení a možnosti vzdělávání a legislativu. Druhá část je metodická, uvádím v ní postup získávání dat ke zpracování diplomové práce a metodiku zpracování dat. Třetí, hlavní část, je vlastní práce, kde statisticky vyhodnocuji a diskutuji výsledky získané prostřednictvím zodpovězených dotazníků.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Historie homeopatie

Kořeny homeopatie sahají až do starověku, kde se poprvé zrodila myšlenka podobné léčit podobným. Tuto myšlenku vyslovil už Hippokrates, ale jako léčebná metoda se homeopatie systematicky ještě neuplatňovala. K samotnému vývoji tohoto léčebného oboru došlo později, a to kolem roku 1800. (Alexander, McLaughlin, 2001)

Za zakladatele homeopatie je považován Dr. Samuel Hahnemann. Přestože homeopatii neobjevil, zaslouží si úctu, protože rozvinul homeopatii jako vědu. Před ním existovala homeopatie pouze v rudimentární formě. Konvenční lékařství, ve kterém se Hahnemann vyučil, lze nazvat pouze jako primitivní. V té době neustále vznikaly a opět zanikaly různé teorie, které vysvětlovaly příčinu nemocí a způsoby léčení se neustále měnily. V tehdejší době bylo léčení drastické a často nebezpečné. Běžně se podávaly vysoké dávky nerostných látek (např. rtuti) nebo projímadel. Záměrně se způsobovalo krvácení. Pacienti se nechali krváčet do té doby, než jim začalo zvonit v uších a zbledli v důsledku akutní ztráty krve. V tu chvíli se krvácení zastavilo a z pacienta nebylo již možné vyhnat „špatné šťávy“, jak to bylo v té době nazýváno, aniž by byl ohrožen život pacienta. Lékaři byli v té době považováni za velmi vzdělané lidi. Studovali na prestižních univerzitách. Než se objevila homeopatie, lidí uzdravovali bylinářky a bylináři. Ti praktikovali umění, které si předávali z generace na generaci. Tak vypadal lékařský svět, v němž získal Hahnemann vzdělání. (Dooley, 2007)

Protože to byl muž vyznačující se integrovanou osobností a velkou inteligencí, skoncoval s touto medicínskou praxí, již považoval za škodlivou. (Dooley, 2007, str. 50) Následně se Hahnemann začal živit překladem lékařských textů a během této práce se seznámil s myšlenkou podobností. Začal na sobě provádět první pokusy a denně užíval dávky chinovníku, a to až do doby, než se u něj objevily symptomy podobné malárii, která se léčila chininem. Právě tento experiment znamenal začátek revoluce v péči o zdraví a homeopatii tak nebránilo nic v rozvoji. (Dooley, 2007)

Navzdory úspěchu homeopatie, který byl nezpochybnitelný, lékařská komunita jako celek homeopatii nepřijala. Jedním z důvodů byl sám Hahnemann, který byl velkým kritikem alopatické terapie, protože během svého léčení viděl strašlivé dopady alopacie na zdraví. Lékaři měli pocit, že by mohli být ohroženi a snažili se společně homeopatii

zakázat. Velký problém, který alopatictí lékaři v homeopatii viděli, byla náročnost stanovení diagnózy. Každý pacient se musel studovat zvlášť. (Dooley, 2007)

Ve 20. století došlo k aplikaci vědeckých objevů do alopatického lékařství a díky tomu se zlepšila diagnostika nemocí a alopatické léčení. Antibiotika vyléčila mnoho nemocí, na které dříve lidé umírali. Důsledkem toho bylo, že homeopatie se stala skoro zapomenutou. Navíc byla zpřísněna pravidla pro výuku na lékařských školách. Homeopatické školy byly nuceny přijmout alopatickou výuku a farmaceutické laboratoře. V opačném případě by ztratily akreditace a dotace. Tím se stala zanikající profesí. (Dooley, 2007)

V 60. letech 20. století ve Spojených státech už neexistovaly žádné homeopatické školy, nemocnice, pouze několik homeopatických lékáren. Jinde ve světě na tom byla homeopatie lépe. Londýnská homeopatická nemocnice byla stále v provozu. Homeopatie pokračovala i ve Francii, Německu a rozvíjela se i v Indii. V Indii byla homeopatie podpořena díky nízkým nákladům na homeopatické léky. (Dooley, 2007)

Od 70. let 20. století zájem o homeopatii vzrůstal a to proto, že pacienti byli znechuceni omezeností konvenční medicíny, jejími vedlejšími účinky a vysokou cenou léků. Logickou alternativou konvenční medicíny byla homeopatie. Lze ji aplikovat u pacientů v akutním i chronickém stavu, je levná a nemá vedlejší účinky. (Dooley, 2007)

2.2 Samuel Hahnemann a jeho pokusy

Jak jsem již zmínila, za zakladatele homeopatie je považován Dr. Samuel Hahnemann (1775 – 1843), který principy homeopatie ověřil řadou pokusů. Narodil se roku 1775 v Míšni jako syn velmi chudých, ale velice vzdělaných lidí se širokým rozhledem. (Blackieová, 1992) Hahnemann seskupil zdravé lidi, kterým podával byliny a další látky včetně dobových léků, zkoumal jejich účinky na lidský organismus a zapisoval příznaky, které se po jejich nasazení začaly u lidí projevovat. Záznamy těchto tzv. provingů byly základem předpisů, které pak doktor dával nemocným, u nichž se projeví stejné příznaky. Nasazení léků, které vyvolávaly stejné symptomy, jimiž nemocný trpěl, někdy vyvolalo zhoršení příznaků. Aby předešel zhoršení příznaků, navrhl Hahnemann postupné ředění původní substance. Po každém tomto naředění substanci mnohonásobně silně protřepával a za pomoci této metody se mu podařilo připravit léky, které měly výrazně hlubší účinky než původní koncentrovaná esence. Svou metodu pojmenoval „potenciace“ a období koncentrace výsledného homeopatického léku

„potence“ (např. 9, 30, 200). Nejvyšší potenci tvoří „nejslabší“ roztok účinné látky. (Rose, Scott-Moncrieffová, 2004)

2.3 Obecné principy v homeopatii

2.3.1 Definice homeopatie

„Homeopatie je především terapeutická metoda, která klinicky využívá jevu podobnosti a používá léčebné látky v nekonečně malých neboli infinitezimálních dávkách.“ (Jouanny, 2000, str. 10)

Dle WHO (Světové zdravotnické organizace) je homeopatie druhým nejrozšířenějším oborem léčby, a to za tradiční indickou a čínskou medicínou. S pomocí homeopatie léčí nejen lékaři, ale i specializovaní homeopatičtí lékaři a léčitelé, kteří nevystudovali klasickou medicínu, ale absolvovali odborné homeopatické proškolení předepsaného rozsahu. (Čehovský, 1997)

2.3.2 Pravidlo podobnosti

Hlavním principem léčby homeopatiky je pravidlo podobnosti. Tohoto pravidla si všiml již Hippokrates pět století před naším letopočtem. Tehdy bylo zjištěno, že je často možné nalézt paralelu mezi terapeutickým a toxikologickým účinkem určité látky. K tomuto dospěli během následujících století i jiní lékaři. (Jouanny, 1993)

Např. píchne-li zdravou osobu včela, pak se v místě vpichu objeví červený edém, který pálí. Postižený se snaží ulevit si studeným obkladem. Když pak máme před sebou osobu, která má náhle vzniklou kožní erupci se stejnými charakteristikami jako je vpich po bodnutí včely (zarudnutí, píchání, pálení apod.), ale odlišnou příčinou než štípnutí včelou (úžeh, kopřivka,...), je potvrzeno, že malá dávka včelího jedu bude tyto uvedené příznaky zlepšovat. Jedná se o mikrodávky, protože příliš silnou dávkou by bylo nemocnému ublíženo a mohlo by nastat zhoršení jeho stavu. (Jouanny, 1993)

Díky tomuto provedenému pokusu Hahnemann zjistil, že je nezbytné používat malé či dokonce infinitezimální dávky. (Jouanny, 1993) Hahnemann tedy zjistil, že se Hippokratova hypotéza potvrzuje: „Léčivé látky jsou schopné vyléčit symptomy, které jsou podobné těm, jež tyto samy vyvolávají.“ (Jouanny, 1993, str. 15) Tato hypotéze je už spíše přírodním jevem z oblasti obecné biologie, který je nazýván „Pravidlem podobnosti“ a které se může shrnout do tří postulátů:

- první postulát – „každá farmakodynamicky aktivní látka vyvolává u zdravého a citlivého jedince souhrn příznaků, který je pro ni charakteristický. To je závěr vyplývající z pokusů na zdravých jedincích.“ (Jouanny, 1993, str. 15)
- druhý postulát – „každý nemocný vykazuje souhrn chorobných příznaků, který je charakteristický pro danou nemoc.“ (Jouanny, 1993, str. 15) Hahnemann však dodává: „Chorobné příznaky je nutno definovat jako souhrn změn ve způsobu cítění a jednání nemocného v důsledku jeho onemocnění.“ (Jouanny, 1993, str. 15) Homeopatický lékař tedy musí u nemocného přezkoumat celý souhrn chorobných příznaků, a to jak znaky společné pro danou nemoc, tak i příznaky vlastní každému z nich (u každého jedince mohou být jiné). (Jouanny, 1993)
- třetí postulát – terapeutická metoda spočívá v podávání nekonečně nízkých nebo infinatezimálních dávek té látky nemocnému, jejíž experimentálně zjištěné příznaky v pokuse na zdravém jedinci jsou podobné příznakům nemocného (Joanny, 1993)

2.3.3 Potence

Většina léků se v homeopatické praxi podává v homeopatické potenci. Pouze malá část je používána ve formě matečné tinktury. Existují dva způsoby ředění – centezimální a decimální. Centezimální ředění je nejobvyklejší. Zde je přenášena jedna setina objemu do další dózy, lék se pak značí značkou C nebo CH, za kterou pak následuje číslo značící počet ředících kroků. Při decimálním ředění proces prakticky zůstává, ale do další dózy se přenáší jedna desetina obsahu dózy předcházející. (Čehovský, 1997)

Ředícím médiem je vždy destilovaná voda. Ke každému ředícímu kroku se používá čistá, skleněná a předtím nepoužitá dóza (ta je po jednorázovém použití zničena). Při výrobě těchto léků proto bývá vysoká spotřeba skla. (Čehovský, 1997) Některé homeopatické školy připouštějí jako ředící medium i etanol. Použitá rozpouštědla však musí být vždy naprosto čistá. (Joanny, 1993)

Každá homeopatická škola se liší v názoru na to, co je potence nízká, střední, vysoká a velmi vysoká. Obecně platí, že čím hlubší úroveň organismu patologie zasáhla, tím vyšší potence je potřeba. Případy psychóz vyžadují ty nejvyšší potence. Jde-li o emocionální oblast, tak zde se obecně uplatňují nižší potence. Pokud je patologie jen na fyzických orgánech, používají se nízké a střední potence. Na výběr potence má vliv

i to, zda již patologie způsobila strukturální změny v organismu nebo ne. Celkový stav organismu hraje pro výběr potence velkou roli. Dalším kritériem pro potenci je cíl, který homeopat sleduje. (Čehovský, 1997)

2.4 Homeopatie versus alopacie

V současné době ve světě i u nás převažuje léčba za pomoci klasické medicíny neboli alopacie. Klasická medicína má svoje pravidla a doporučené nebo závazné postupy, jimiž se lékaři při výkonu svého povolání řídí.

U homeopatie vidíme jiný přístup. Tato medicínská metoda vnímá každého pacienta jako jedinečný případ a posuzuje jej i s jeho nemocí. To znamená, že při výběru léku dbá na znalost vrozené dispozice pacienta, psychického stavu, obranyschopnosti, reaktivity v zátěžových situacích apod. Pacientovi se má naslouchat a věnovat mu dostatečnou pozornost. (Formánková, Kabelková, Ludvíková, 2008)

Při homeopatické léčbě se pacientovi podává látka, která působí v souladu s obecnými reakcemi jeho organismu, v souladu s jeho obrannými systémy. Tyto systémy tak bývají stimulovány k větší účinnosti, a proto látka musí být podávána v nízkých nebo nekonečně malých dávkách takových látek, jejichž experimentálně získané příznaky v pokusech na zdravém člověku jsou podobné příznakům nemocného (silná dávka by mohla zhoršit zdravotní stav nemocného). Homeopatie je tedy terapií reaktivní. (Jouanny, 1993),

Osoby léčící se pomocí klasické medicíny může tedy homeopatická léčba překvapit, neboť se zde nesetkají s typickými postupy, na něž byli zvyklí. Klasická medicína postupuje takto:

- příznaky nemoci se snaží chemicky utlumit
- způsobí-li nemoc nějaký mikrob, tak snahou většinou bývá chemicky ho zničit
- v případě, že nemoc produkuje metabolit, který je odpovědný za příznaky, snahou je chemicky potlačit nadměrné množství metabolitů
- je-li nějaká nemoc provázena zvýšením poměru některé z fyziologických látek, opět se snaží chemicky potlačit její nadměrné množství
- jestliže je nemoc způsobena deficitem normálního poměru některé z fyziologických látek, obvykle nastupuje zástupné, substituční řešení

Klasická medicína je charakterizována inhibičními, destrukčními nebo substitučními kroky a je buď substituční, nebo korekční. (Jouanny, 1993)

Základními rozdíly mezi homeopatií a alopatii tedy jsou: aplikace zákona podobnosti, používání vysoce zředěných látek, odlišný mechanismus účinku léků, relativně nezávislá účinnost léků na podané látce. (Rýc, Cousset, 1997)

V posledních letech dochází k postupnému integrování homeopatie do medicíny. Novým trendem v oblasti homeopatie, který je propagován zejména ve Francii, je tzv. klinická homeopatie. Ta přináší možnost propojit klasické a laboratorní vyšetření s vyšetřením homeopatickým a následně i možnost kombinace obou metod. Existuje mnoho onemocnění, kde je klasická medicína hodně omezena a naopak homeopatie získává na svém významu. Sem patří např. potíže s kojením, poruchy spánku, nachlazení u novorozenců, psychosomatické potíže apod. (Formánková, Kabelková, Ludvíková, 2008)

Srovnávání klasického lékařství s homeopatií je velice obtížné. Mnoho lékařů připisuje jakýkoliv účinek homeopatického přípravku placebo efektu. Homeopatie používá řadu léků, pomocí kterých může pacienta léčit jako celek, klasická medicína spoléhá na léky určené speciálně na konkrétní nemoc s pevnými a uznanými příznaky. (Kolektiv autorů, 2001)

K homeopatické léčbě nejsou kritičtí pouze lékaři, ale i někteří pacienti. Jedná se zejména o ty pacienty, kteří mají s touto léčbou negativní zkušenosti. Příčina neúčinné léčby často bývá v homeopatovi, který nenaordinoval správné léky. Je to způsobené tím, že popularita homeopatie neustále roste a řada lékařů po základním kurzu homeopatie začíná léčit s nedostatečnými zkušenostmi. Lékaři často argumentují tím, že v homeopatickém léku není účinná látka, jako tomu je v chemickém léku. (Lebenhart, 2011)

2.4.1 Dávkování

Dávkování homeopatického léku je odlišné od dávkování alopatického léku. Zatímco lék používaný v klasické medicíně působí prostřednictvím kvantitativní reakce, což znamená v závislosti na chemickém účinku úměrnému k předepsanému množství léku, homeopatický lék naopak působí kvalitativní reakcí. V důsledku toho je dávkování v klasické terapii definováno úzkými hmotnostními mezemi:

- v dávkách, které nedosahují spodní hranice, lék buď nepůsobí, nebo je jeho účinek nedostatečný
- v dávkách, které přesahují horní hranice, se lék stává toxickým a nebezpečným. (Jouanny, Crapanne, 1993)

U homeopatického léku, který působí v infinitezimálních dávkách, nevzniká nebezpečí chemické toxicity a nedochází k předávkování. Proto dávkování není nijak závislé na váze nebo věku. Léč účinkuje v případě podávání takové dávky, která překračuje spodní mez, kterou je práh reakční vnímavosti nemocného. Tento práh je proměnlivý, mění se od jedince k jedinci. Aby homeopat lépe zajistil účinnost léku, je nutné předepisovat dostatečné množství „nosičů“. Proto je v praxi zcela běžné předepisovat granule po pěti najednou v případě léku, který je podáván několikrát denně a deseti granulí u léku, který je podáván jen jednou denně nebo v ještě delším intervalu. (Jouanny, Crapanne, 1993)

Dávkování vychází ze základního principu homeopatie, tedy ze zákona podobnosti. Platí, že čím větší je podobnost mezi reakčním způsobem pacienta a patogenezi léku, tím vyšší musí být použité ředění a naopak. To znamená, že každé úrovni podobnosti odpovídá určitý stupeň ředění. Jestliže se reakční podobnost týká lokálních příznaků, potom se jedná o slabou homeopaticitu a je předepisováno nízké ředění – 5CH (viz kapitola Výroba homeopatických léků). Jestliže je podobnost na úrovni celkových symptomů nebo modalit, mluvíme o širší homeopaticitě a předepisuje se střední ředění – 9 CH. V případě, že se podobnost dotýká nervově psychických symptomů, jedná se o mnohem celistvější a úplnější homeopaticitu a přistupuje se k vysokému ředění – 15 nebo 30CH. (Jouanny, Crapanne, 1993)

V homeopatickém dávkování platí ještě jedna zásada, a tou je četnost dávkování. U akutních onemocnění se účinek léků vyčerpává tím rychleji, čím je onemocnění intenzivnější. Čím je stav akutnější, tím častěji se bude homeopatický lék podávat (několikrát denně, až několikrát za hodinu). Se zlepšováním stavu nemocného se intervaly mezi jednotlivými dávkami prodlužují. Jestliže je současně předepsáno více léků, je lepší je podávat střídavě. Smícháním více léků by mohlo dojít ke změně jejich terapeutického potenciálu. (Jouanny, Crapanne, 1993)

2.4.1.1 Podávání léků u kojenců a novorozenců

U novorozenců, kojenců a malých dětí se lék podává rozpuštěný v malém množství vody. Obecně platí rozpustit 10 granulí v 1dl kojenecké převařené vody a podávat dítěti po lžičkách v doporučených intervalech (1 dávka = 1lžička). Rostok se připravuje každý den nový. (Formánková, Kabelková, 2008)

2.4.1.2 Pravidla užívání homeopatických přípravků

Homeopatické léky jsou přijímány sliznicí dutiny ústní a měly by se podávat s odstupem od jídla (10 až 15 minut) a to z toho důvodu, že lék se dostává do kontaktu se sliznicí a ústa by měla být proto čistá. (Formánková, Kabelková, 2008) Kuličky se vkládají do úst pod jazyk. Někteří homeopaté nedoporučují během léčby přijímat mentol a pít kávu, jiní jsou toho názoru, že na tom nezáleží. (Čehovský, 1997)

Homeopatika se běžně skladují při teplotách od +5 do +35 °C. Není vhodné je vystavovat působení přímému slunečnímu záření nebo vlivu elektromagnetického pole (wifi modem, mikrovlnná trouba). (Holub, 2010)

2.4.2 Typy homeopatické praxe

V různých dobách a v různých zemích se při předepisování léčiv vžily rozdílné zvyklosti. Největší rozdíl je zřetelný především mezi klasickou (anglickou) a komplexní (francouzskou) homeopatickou praxí. (Lockie, 2011) I když tyto školy přistupují odlišně k určitým skutečnostem, princip homeopatie i používané léky jsou vždy stejné. (Boiron, 2009-2012)

- Klasická praxe – homeopati obecně léčí jediným prostředkem, který by měl odpovídat vrozenému konstitučnímu typu pacienta a jeho obrazu symptomů. (Lockie, 2011)
- Komplexní praxe – používá kombinaci přípravků v nízkých potencích. Kombinuje se více prostředků. Za zakladatele je považován britský doktor Richard Hughes. (Lockie, 2011)

2.5 Homeopatická semiologie

Homeopatická semiologie je na rozdíl od alopatické semiologie mnohem komplexnější a sestává z:

- semiologického studia nemoci (v tomto případě se kryje s klasicky chápanou naukou o příznacích) – spočívá ve správném přiřazení příznaku určité nosologické jednotce, tedy ve správném stanovení odpovídající diagnózy.
- semiologického studia nemocného, kdy jde o studium reakcí individuálních a specifických reakcí pro daného pacienta. Jedná se zde o homeopatický způsob nahlížení na pacienta. (Rýc, 1991)

2.5.1 Etiologie

Homeopatické chápání příčin spočívá v tom, že nás kromě původce choroby (bakterie, viru, houby apod.) zajímají také vnější faktory a okolnosti, za kterých se symptomy nemoci vyskytují. (Rýc, 1991, str. 16) Porovnáním shody mezi tím, co se píše v Materii medice, a tím co u nemocného vidíme, nám pomáhá eliminovat léky až k nalezení nejvhodnějšího, který potom předepisujeme. Příklady okolností, za kterých se nemoc objevila, nebo které její průběh ovlivňují, patří psychické vlivy (př. následky strachu, hněvu, zklamání), klimatické vlivy (následky náhlého chladu, vlhkosti), alimentární vlivy (následek abusu alkoholu), poranění, úraz, mikrobiální či virové příčiny. (Rýc, 1991)

Homeopatické chápání příčin spočívá v tom, že nás kromě původce choroby (bakterie, viru, houby apod.) zajímají také vnější faktory a okolnosti, za kterých se symptomy nemoci vyskytují.

2.5.2 Modality

Modality jsou charakteristické znaky, vyjadřují a specifikují okolnosti, které mohou způsobit zlepšení nebo zhoršení příznaků nemoci. Jinými slovy můžeme říci – stejné postižení u dvou nemocných může vyvolat stejné příznaky, které se mohou lišit podle modality. (Rýc, 1991)

Rozdělení modalit:

- a) modality rytmu, kdy určité symptomy převládají v závislosti na určité hodině (př. únava zhoršená kolem 11. hodiny ukazuje na *Sulfur*)
- b) modality polohy, kdy dochází ke zlepšení nebo zhoršení příznaku v závislosti na poloze nemocného (př. abdominální bolest zhoršená ve stoje nás orientuje na *Sepia*)

- c) modality pohybu a odpočinku, kdy dochází ke zlepšení příznaku v závislosti na pohybu nebo klidu (př. bolest kloubu zlepšená pomalým pohybem = *Rhus toxicodendron*)
- d) modality psychické, kdy například dochází ke zlepšení depresivního syndromu samotou = *Sepia* (Rýc, 1991)

2.5.3 Psychické symptomy

Psychické symptomy je nutno provázat s poznatky získanými v předešlé kapitole, tedy s modalitou, protože jinak jsou samy o sobě bezcenné. Dělí se na symptomy emotivní (př. hněv, žárlivost, nesmělost, neklid, lhostejnost aj.) a intelektuální (př. špatná vštipivost, zapomínání, ulpívavé myšlení). (Rýc, 1991)

2.5.4 Místní a celkové příznaky

I zde platí podmínka sdružení příznaků s modalitou, jinak jsou opět bezcenné. Rozlišujeme příznaky:

- celkové – ty se dále dělí na subjektivní (př. bolest, únava, poruchy smyslového vnímání, poruchy spánku, chuť nebo odpor k určitým jídlům, sexuální příznaky – impotence, frigidita, potlačení sexuálního pudu aj.) a objektivní (teplota, pocení, sekrece, aj.)
- místní – řadí se sem látky, které vyvolávají v pokusech na zdravém jedinci v nehomeopatických dávkách poškození tkání, orgánů nebo jejich funkcí. Můžeme očekávat dvě různé reakce – zánětlivou reakci nebo reakci vyvolávající lézi. (Rýc, 1991)

2.6 Materia medica

Základní pomůckou při diagnostice chorob je kniha, která zachycuje nejpodrobnější obrazy jednotlivých léků – Materia medica (obdoba lékopisu). Jako první se objevila Materia medica pura, kterou sepsal Hahnemann. Po něm následovala celá řada dalších titulů, které jsou rozšířeny o další léky a o další poznatky o jejich účincích. Každý autor upřednostňoval různý pohled na léky. Někteří zdůrazňovali psychiku, jiní vyzdvihovali generální symptomy nebo svou pozornost soustředili jen na charakteristické vlastnosti léků a obecnější opomíjeli. Z tohoto důvodu by měl mít každý homeopat k dispozici více Materií medik. (Čehovský, 1997)

2.6.1 Jednotlivé Materie mediky

Některé Materie mediky jsou podrobné a popisují účinky léků velmi detailně. Příkladem je jedenáctisvazková Allenova Encyklopedie homeopatické Materie mediky, kde jeden lék je popisován na více než 100 stranách. Lék je tu kvalitně prostudován, avšak nevýhodou je, že žádný homeopat si nemůže zapamatovat všechny symptomy a volně s nimi pracovat v praxi. (Čehovský, 1997)

Další knihou je Přednášky na téma homeopatická Materia medica, tzv. Kentova Materia medica. Zde je brán každý lék jako individualita a jsou zde popsány především ty rysy léku, kterými se daný lék odlišuje od ostatních. Kentova Materia medica existuje i v českém jazyce. (Čehovský, 1997)

Poměrně stručná je sedmisetstránková Materia medica Boerickova, ve které se nachází pouze výčet symptomů, které jsou význačné a zvláštní. Je vhodná pro akutní předepisování, usnadňuje a urychluje orientaci. (Čehovský, 1997)

Mezi další patří Pulfordova Materia medica Klíče k homeopatické Materii medice a další. Materii medice je nutné věnovat dostatek času. Cílem není se ji celou naučit, důležité je, aby se v ní homeopat dokázal orientovat a aby věděl, ve které knize a na jakém místě danou věc najít. (Čehovský, 1997)

2.6.2 Repertorium

V latině repertorium znamená naleziště nebo seznam. Jedná se tedy tabulkové seznamy znaků, symptomů a léků, které tyto symptomy postihují. První repertorium, příruční seznam, používal již Hahnemann. První knižní vydání bylo Bönninghausenovo Repertorium. Nejvíce používané v praxi je dnes Boerickovo a především Kentovo, které je nejpodrobnější, nejrozsáhlejší a má nejdokonalejší systém. (Čehovský, 1997)

2.7 Homeopatické léky

2.7.1 Názvosloví

Monokomponentní léky nesou latinský název vstupní suroviny, z níž byly vyrobeny. V praxi to významně usnadňuje komunikaci mezi homeopaty, protože označení je platné a srozumitelné na celém světě. Za názvem léku je dále uvedeno číslo a údaj CH, což značí ředění a dynamizaci (v tomto případě centezimální dle Hahnemanna). Jako příklad můžeme uvést ARNICA MONTANA 5 CH – jedná se o homeopatický lék, který je vyroben z prhy horské, je pětkrát ředěný a dynamizovaný setinnou metodou dle

Hahnemanna. Polykomponentní léky, které vznikají smícháním monokomponentních léků, nesou názvy fantazijní. (Rýc, Cousset, 1995)

2.7.2 Výroba homeopatických léků

K výrobě homeopatických přípravků se používá v dnešní době přes 3 000 různých látek živočišného, rostlinného, nerostného nebo chemického původu (přičemž rostliny jsou při výrobě používány dle sezónnosti). Každá rostlina musí být označena svým latinským názvem a musí vyhovovat všem vědeckým poznávacím testům. Rostliny se používají čerstvé, sklízí se v plané či divoké podobě ve svém přirozeném prostředí. Bere se ohled na rovnováhu rostlinné i živočišné populace. Látky chemického a nerostného původu jsou přesně definovány. (Formánková, Kabelková, Ludvíková, 2008)

Léky se vyrábí ve specializovaných homeopatických laboratořích za přísných podmínek. Vyrábí se z tzv. matečné tinktury, které vzniká máčením látky ve směsi vody a alkoholu nebo třením s laktózou. (Formánková, Kabelková, Ludvíková, 2008)

Centezimální ředění

Nejčastěji používané ředění při výrobě homeopatických léků. Probíhá tak, že se jeden díl matečné tinktury smíchá s devadesáti devíti díly alkoholu a následně se prudce protřepe. Vznikne tak první ředění léku s označením 1 CH. Číslo, které je uvedeno před zkratkou CH, značí počet jednotlivých ředění. (Formánková, Kabelková, Ludvíková, 2008) Stačilo by označení C, H značí dle Hahnemanna a toto označení používá firma Boiron.

Decimální ředění

Principem je v ředění základní substance v poměru 1 : 10. Lék je pak označen zkratkou DH. (Formánková, Kabelková, Ludvíková, 2008)

Korsakovské ředění

Toto ředění probíhá v jedné lahvičce. Z 5 ml matečné tinktury po protřepání odsaje 99 % obsahu lahvičky a nahradí se čistou vodou. Obsah se následně řádně protřepe a tím vznikne první korsakovské ředění – 1K. (Formánková, Kabelková, 2008)

Druhou fází výroby homeopatika je tzv. impregnace, kdy se opakovaně nanáší příslušné homeopatické ředění ve stavu kapalném na neutrální nosič – granule, menší globule (malé kuličky vyrobené ze směsi sacharózy a laktózy). (Formánková, Kabelková, 2008)

Kromě granulí a globulí existují ještě tablety, dražé, kapky, nosní spreje, masti, sirupy, čípky a injekce.

Každý homeopatický lék musí projít v České republice schvalovacím řízením ve Státním ústavu pro kontrolu léčiv (SÚKL) a musí být řádně registrován. Česká legislativa definuje homeopatikum jako lék. Celá řada homeopatických léků je vázána na lékařský předpis. (Formánková, Kabelková, 2008)

2.7.3 Mechanismus účinku

Homeopatický lék nepůsobí chemicky, což vysvětluje jeho neškodnost a nepřítomnost nežádoucích účinků a bezpečnost. Působit chemicky ani nemůže, protože když si uvědomíme, že ředění 9CH odpovídá koncentraci 10⁻¹⁸, dojdeme k tomu, že je téměř nemožné, aby tyto léky účinkovaly chemicky, protože koncentrací výchozí látky se zpravidla blíží (5 a 9 CH) nebo překračují (15 a 30 CH) tzv. Avogadrův limit. Tento limit vymezuje možnost existence alespoň jedné molekuly výchozí látky v takovém extrémním ředění. Homeopatický lék je s velkou pravděpodobností nositelem informace, která při dodržení pravidla podobnosti stimuluje vlastní obranné pochody organismu. (Rýc, Cousset, 1997)

2.7.4 Dělení homeopatických léků

Homeopatické léky můžeme dělit podle toho, kolik vstupních surovin obsahují, na:

- monokompozitní (monokomponentní),
- polykompozitní (polykomponentní, neboli speciality).

V užším slova smyslu můžeme říci, že homeopatie je výhradně metoda používající monokomponenty, což jsou léky vyrobené z jedné suroviny. Podle použité suroviny nesou i svůj název (např. homeopatikum připravené z cibule nese název *ALLIUM CEPA*). Monokomponentní léky lze předepisovat pouze na základě pravidla podobnosti. (Rýc, Cousset, 1997)

Do praxe byly později také zavedeny polykompozitní speciality, které jsou složeny z několika monokomponentních léků užívaných v léčbě daného onemocnění nejčastěji. Název v tomto případě dostávají přípravky fantazijní. Příkladem polykomponentního léku je *CORYZALIA*. Jedná se o lék užívaný proti rýmě a obsahuje tyto monokomponenty: *ALLIUM CEPA*, *SABADILLA*, *GELSEMIUM*, *BELLADONNA*,

KALIUM BICHROMICUM, PULSATILLA). (Rýc, Cousset, 1997) Bývají určeny většinou pro léčbu běžných onemocnění, jakými jsou rýma, kašel, bolest v krku, virózy, žaludeční potíže, nervozita apod. Všechna polykomponentní homeopatika jsou dostupná v lékárnách bez lékařského předpisu. Mezi další typické zástupce této skupiny homeopatik patří Oscillococcinum. Polykomponenty mají tradiční formu léku. Prodávají se jako sublingvální tablety, sirupy a masti. (Formánková, Kabelková, 2008)

Monokomponentní léky se dále ještě mohou rozdělovat na symptomatické, které se používají při léčbě příznaků akutních chorob, a terénní, které jsou určeny k léčbě chronických nebo opakujících se onemocnění a jsou předepisovány výhradně lékařem - homeopatem. Výběr symptomatických monokomponentních léků není složitý. (Rýc, 1995)

2.7.5 Lékové formy

Pro homeopatické léky je charakteristickou a nejčastější cestou aplikace perorální podání. Můžeme se však setkat i s jinými aplikacemi, a to topickou, nosní, oční či rektální. Avšak tato forma aplikace už není tak rozšířená jako zmíněné perorální podání. (Procházka, 1995)

1) Perorální aplikace

Tyto lékové formy se podávají sublingválně nebo bukálně a dělíme je na:

- a) *granule* – jsou sacharózo–laktózové nebo sacharózové malé impregnované kuličky. Balí se do tub po 4g, což představuje přibližně 80 ks granulí. Předepisují se většinou ve větších ředěních. Jednotlivá dávka je obvykle 4 – 5 granulí. (Procházka, 1995)
- b) *globule* – jsou malá zrníčka, která jsou ze stejného materiálu jako granule. S tím rozdílem, že jsou asi 10 x lehčí. Jedna tuba obsahuje asi 1 g, což představuje asi 200 ks globulí. Jedna tuba odpovídá jedné dávce. Výhodou globulí je větší povrch oproti povrchu stejného množství granulí. (Procházka, 1995)
- c) *kapky* – jsou tekutou lékovou formou, kde se jako vehikulum používá 30 % etanol. V této lékové formě se vyrábějí především homeopatika v nižším ředění (DH) a používají se samotné nebo ředěné vodou. Jsou dodávány v lahvičkách

o objemu 15 – 30 ml a jejich průměrná dávka je 10 - 20 kapek 1 – 3x denně. (Procházka, 1995)

d) *tablety* – se mohou připravovat různými způsoby, jako je přímé lisování, granulace nebo impregnace placebo tablet. (Procházka, 1995)

2) Parenterální aplikace

V posledním centezimálním potenciačním stupni se při výrobě parenterální lékové formy používá buď voda na injekce, nebo izotonický roztok chloridu sodného. V případě potenciace decimální se používá v posledních dvou stupních. Přípravek k aplikaci musí být bezpodmínečně sterilní. (Procházka, 1995)

3) Topická aplikace

K topické aplikaci se připravují masti, mazání a zásypy. Mast'ový základ tvoří vazelína nebo směs vazelíny a lanolinu. (Procházka, 1995)

4) Rektální aplikace

K tomuto způsobu aplikace slouží čípky, které se připravují z běžných základů jako alopatické – jedná se o ztužené triacylglyceroly nebo oleum cacao. (Procházka, 1995)

5) Oční aplikace

K oční aplikaci se využívají oční kapky, které uvádí jen německý homeopatický lékopis. Potenciace je prováděna stejně jako u injekčních přípravků v posledních stupních. Musí splňovat dva požadavky – být izotonické a v případě, že se jedná o vícedávkový obal musí obsahovat antimikrobiální přísadu. (Procházka, 1995)

6) Nosní aplikace

Nosní kapky jsou uvedeny také pouze v německém homeopatickém lékopise. Potenciace se provádí obdobným způsobem jako u injekčních přípravků v posledních stupních. Musí být izotonické a může se u nich provádět úprava viskozity. (Procházka, 1995) Existuje i nosní sprej.

2.7.5.1 Příklady přípravků jednotlivých lékových forem

- granule - *BELLADONNA CH 9, RICINUS COMMUNIS CH 5*
- globule - *OSCILLOCOCCINUM*
- tablety - *HOMEONE 9, HOMEOVOX, COCCULINE, CORYZALIA*
- perorální kapky - *HORMEEL S, LYMPHOMYOSOT*
- nosní sprej - *EUPHORBIUM COMPOSITUM-HEEL, LUFFEEL NASAL SPRAY*
- masti - *AVENOC, CICADERMA, TRAUMEEL S*
- čípky – *VIBURCOL*

2.7.6 Výhody homeopatických přípravků

Homeopatické přípravky mají řadu výhod. Jednou z nich je možnost podávat homeopatický lék všem věkovým skupinám, včetně novorozenců, malých dětí, seniorů, těhotných a kojících žen. Užívání homeopatického léku není ani vyloučeno v případě probíhající jiné léčby, lze je kombinovat s klasickými léky. Za další výhody lze považovat absenci nežádoucích účinků, kontraindikací či interakcí a jejich nulovou toxicitu. Nesmíme opomenout skutečnost, že na homeopatické přípravky nevzniká závislost. (K. Formánková, M. Kabelková, 2008)

2.7.7 Nevýhody homeopatických přípravků

Homeopatické přípravky nemůžeme použít v případě akutních stavů, kdy je pacient ohrožen na životě (otravy, úrazy), u těžkých orgánových postižení a v případě selhání krevního oběhu a dýchacího systému. (K. Formánková, M. Kabelková, 2008)

Další možnou nevýhodou homeopatických přípravků je obsah cukru. U pacientů s diabetem se mohou použít lihové kapky, nebo ředit homeopatikum ve vodě. Uvádí se však, že u diabetiků užívajících homeopatický lék v granulích nedochází při běžném dávkování ke zvýšení hladiny cukru v krvi. (K. Formánková, M. Kabelková, 2008)

V případě, že při léčbě akutních onemocnění nedojde ke zlepšení stavu do 12 – 24 hodin, je zapotřebí vyhledat lékaře. (K. Formánková, M. Kabelková, 2008)

2.7.8 Dostupnost homeopatických léků

Většina homeopatických léků je v lékárnách v ČR vydávána bez receptu v libovolné potenci od C5 (CH5) až do C 1000 (1M). Běžně v prodeji jsou u nás potence do 30 CH a vyšší potence je třeba v lékárně objednat. V Německu, Rakousku, Anglii, Itálii, Holandsku, Švýcarsku a všech ostatních zemích jsou homeopatické léky volně k dostání téměř ve všech lékárnách za nevelkou cenu a zásadně bez receptu. K obstarání vysokých potenci je zvlášť výhodná Anglie a Rakousko. (Čehovský, 1997)

2.8 Výrobci homeopatických léků

V 19. století, kdy se homeopatie teprve pomalu začínala rozvíjet, neexistovaly žádné firmy, které by hromadně vyráběly homeopatické přípravky. Každý homeopatický lékař si je připravoval sám nebo s pomocí lékárníka. Postupem doby, jak se homeopatie rozvíjela, začaly růst požadavky na jednotný způsob výroby a to z toho důvodu, aby byla zajištěna co největší kvalita, stabilita a spolehlivost. Na základě toho začaly vznikat speciální lékárny, ve kterých se veškerá činnost koncentrovala na výrobu homeopatických přípravků. První homeopatická lékárna, na jejímž vzniku má velký podíl lékárník René Baudry, vznikla už v roce 1911 v Paříži. A právě tato lékárna je předchůdcem jedné z velkých homeopatických firem – firmy Boiron. (Historie společnosti, 2009 - 2012) Mezi další výrobce na trhu patří německá firma Biologische Heilmittel Heel. Velkým distributorem homeopatik je společnost Dr. Peithner KG.

2.8.1 Boiron

Dnešní společnost Laboratories Boiron vznikla v roce 1967 a to na základě spojení tří subjektů, homeopatických lékáren a laboratoří. Hlavní sídlo této francouzské společnosti se nachází v St. Foy-lés-Lyonu. První pobočka byla založena na území Itálie. V průběhu 80. let zakládá firma BOIRON další zahraniční pobočky – v Indii, Španělsku, USA, Kanadě, Karibské oblasti a Belgii. V 90. letech se podílí na rozvoji homeopatie ve střední a východní Evropě a jsou založeny pobočky v Polsku, Maďarsku, Bulharsku, České republice, Slovensku a na konci 90. let se tato firma rozšiřuje do více než 50 zemí světa. V České republice působí firma Boiron od roku 1990. (Historie společnosti, 2009 - 2012)

Vlastní výroba všech produktů probíhá ve Francii ve dvou výrobních podnicích, odkud se produkty dovážejí českým distributorům léčiv a ti je dodávají do lékáren. První homeopatické léky této společnosti byly zaregistrovány na Státním ústavu pro kontrolu

léčiv už v roce 1992. Hlavními produkty v České republice jsou Oscillococcinum, Paragrippe, Homeovox, Homeogene 9, Coryzalia a další. Jsou tu k dispozici i fytofarmaka Stodal (sirup proti kašli) nebo Cicaderma (hojivá mast). Dále je to analgetikum Neo-Cephyl. Uvedené přípravky obsahují kromě homeopatické složky i složku nehomeopatickou. (Boiron v České republice, 2009 - 2012)

Společnost Boiron se podílí na vzdělávacích kurzech určených pro lékaře a lékárníky. Podporuje kurzy a školení, které pořádá Homeopatická lékařská asociace, a pořádá vlastní vzdělávací programy, z nichž některé jsou zařazeny do systému celoživotního vzdělávání profesními zdravotnickými organizacemi, jako je Česká lékárnická komora, Česká stomatologická komora, nebo Česká asociace sester. Spolupracuje také s mezinárodní školou klinické homeopatie (CEDH). (Boiron v české republice, 2009 - 2012)

2.9 Vzdělávání a homeopatická sdružení

Studium homeopatie probíhá v ČR pouze na soukromých školách a studenti si studium musí platit. Neexistuje totiž žádná homeopatická škola, která by byla zřízena a garantována státem. Studium se na každé škole liší nejen délkou a úrovní studia, ale i pojetím homeopatie. (Často kladené otázky, 2000 - 2011) Mimo jiné jsou s homeopatií seznamováni i studenti Farmaceutických fakult, na kterých si mohou zapsat homeopatii jako volně volitelný předmět. Na Farmaceutické fakultě v Hradci Králové je to předmět Technologie homeopatických přípravků, na VFU v Brně je to předmět pod názvem Homeopatické přípravky a na Farmaceutické fakultě v Bratislavě se jedná o předmět Homeopatické lieky. Je zajímavé, že homeopatie jako samostatný předmět je vyučována v ČR pouze na farmaceutických fakultách, zatímco na lékařských fakultách nikoliv.

„Mnoho lékařů považuje za obzvlášť obtížné přijmout homeopatickou představu, podle které je lék tím účinnější, čím vyšší je jeho ředění. Odporuje totiž klasické medicíně a klasickému lékařskému myšlení. Řada homeopatických léků je tak rozpuštěná, že pravděpodobně obsahují jen velmi málo molekul původní účinné látky, pokud vůbec nějaké.“ (Kolektiv autorů, 2001, str. 106) Řada lékařů připisuje účinek homeopatických léků placebo efektu, kdy je účinek způsobený pouze vírou pacienta v lék, nikoli možným efektem léku jakožto takového. (Kolektiv autorů, 2001)

Ve státech Evropské unie je možno homeopatii studovat formou denního studia nebo formou víkendového studia. Denní studium trvá 3 - 4 roky, víkendové studium trvá

většinou v rozsahu jednoho víkendu během měsíce po dobu 4 - 6 let. Součástí studia je klinická praxe. (Často kladené otázky, 2000 - 2011)

V ČR existuje několik škol a sdružení, na kterých se homeopatie vyučuje. Příkladem jsou Česká škola klasické homeopatie, Homeopatická fakulta s klinikou s.r.o., Česká komora klasické homeopatie, Homeopatická akademie, Homeopatická lékařská asociace. V Evropě působí mezinárodní škola klinické homeopatie - CEDH.

2.9.1 CEDH

Vznik a původ: CEDH je Mezinárodní škola klinické homeopatie. Byla založena v roce 1972 v Paříži a působí celkem v 20 zemích světa, včetně České republiky. (Užitečné odkazy, 2009 - 2012)

Činnost: Během její existence bylo vyškoleno více než 20 000 lékařů, přičemž z toho 3 800 v ČR. CEDH spolupracuje s 25 univerzitami a věnuje se publikační činnosti v oblasti homeopatické literatury. Při školeních spolupracuje CEDH v České republice s Homeopatickou lékařskou asociací (HLA). Homeopatické kurzy CEDH jsou určeny pouze lékařům a lékárníkům. (Užitečné odkazy, 2009 - 2012)

Studium: Výuka je založena na prioritě klinických skutečností a stanovení přesné diagnózy, dále na volbě léčby s co nejpřesnější indikací homeopatických léků. CEDH pořádá kurzy, které jsou systematicky doplňovány klinickým kontrolováním a pozorováním. Údaje o klinickém pozorování musí být při prezentaci klinických případů nejen podrobné, ale i kompletní a výběr léku a jeho dávkování musí být odůvodněné a prokazatelně podložené. Přednášející jsou praktičtí lékaři nebo specialisté mající dostatečné zkušenosti nejen v homeopatické praxi, ale i ve využívání moderních pedagogických metod. Na sestavování vzdělávacích programů a přednášek se podílejí specialisté (pediatři, gynekologové, dermatologové...). Program výuky je každoročně aktualizován. (Historie CEDH, 2007 - 2012)

2.9.2 Česká škola klasické homeopatie

Vznik: Česká škola klasické homeopatie byla založena v Praze roku 1997 a je obdobou anglických college. (Čehovský, 1997)

Studium: Česká škola je nový původní směr v homeopatii, zabývající se řešením filosofických a praktických otázek objevujících se během studia a homeopatické praxe. (Česká škola, 2006) Školu navštěvují lékaři, ale většinu studentů tvoří nelékaři,

psychoterapeuté, léčitelé, psychotronici, herbalisté, matky dětí, umělci, učitelky, zdravotní sestry a lidé s jakýmkoli vzděláním. (Čehovský, 1997)

V současné době probíhají kurzy v Praze a v Brně jako čtyřleté víkendové studium. Jedná se vždy o jeden víkend v měsíci. Studium je koncipováno jako dvouступňové – základní a nadstandardní. První dva roky probíhá základní studium homeopatické filosofie, Materie mediky, Repertoria a homeopatické farmacie včetně klinické praxe. Poté následuje nadstandardní rozšířené vzdělání v oblasti klasické homeopatie zaměřené na oblast homeopatické filosofie. Kromě toho studium v České škole zahrnuje i výuku základních medicínských znalostí, což požaduje ČKKH (Česká komora klasické homeopatie) a ECCH (Evropská rada pro klasickou homeopatii). Podle ECCH musí Česká škola klasické homeopatie splňovat určité požadavky:

- teoretická a praktická část výuky musí být 400 výukových hodin
- supervize (=praktické odebírání, vedení a vyhodnocování případů) musí být 200 praktických hodin (Česká škola klasické homeopatie, 2006)

Česká škola klasické homeopatie má akreditaci, kterou jí udělila ČKKH. To umožňuje absolventům vykonávat homeopatii jako registrovaný homeopat ČKKH. (Česká škola klasické homeopatie, 2006)

2.9.3 Homeopatická lékařská asociace (HLA)

Vznik: Homeopatická lékařská asociace byla založena 2. 7. 2007. (HLA se představuje, 2007 - 2012)

Činnost: Jedná se o sdružení lékařů, kteří praktikují klinickou homeopatii. Důležité je, že sdružuje pouze lékaře a veterinární lékaře. Snahou této organizace je začlenit homeopatii do systému medicíny a docílit toho, že každý lékař bude znát homeopatii, její možnosti a limity. Cílem je, aby každý pacient dostal lék, který je pro něj v danou chvíli nejlepší a nejšetrnější. (HLA se představuje, 2007 - 2012)

Členům jsou pravidelně elektronicky zasílány aktuální informace z oblasti homeopatie a to nejen z domova, ale i ze světa. Kromě toho členové zdarma dostávají časopis Homeopatická revue. Dále mají přednostní právo účasti na akcích HLA, mohou se aktivně podílet na činnosti HLA a dostávají slevu na publikace vydané HLA a publikace,

kteřé lze zakoupit prostřednictvím HLA na jejich internetových stránkách. (Členství, 2007 – 2012)

Referenční školou HLA je Mezinárodní škola klinické homeopatie CEDH, která má sídlo v Paříži. V radě této mezinárodní školy, která má za úkol vytvářet a řídit společný vzdělávací program pro mnoho zemí světa, je zastoupena i Česká republika. (Vzdělávání, 2007 – 2012)

2.9.4 Česká komora klasické homeopatie

Vznik: Česká komora klasické homeopatie vznikla roku 1992. Nejdříve fungovala jako nadace podporující homeopatii v celé ČR. (Česká komora klasické homeopatie, 2010)

Činnost organizace: Komora působí jako nezávislá a nezisková organizace. Od května roku 2001 je řádným členem ECCH (Evropská centrální rada homeopatů). Cílem této organizace je stanovit a udržovat normy pro praktikování klasické homeopatie, vést rejstřík registrovaných homeopatů a zajišťovat jejich další vzdělávání. Vytváří také profesní zázemí a profesionální standardy homeopatické léčby pro již praktikující homeopaty v ČR dle vzoru anglické Society of Homeopaths. V neposlední řadě má také za úkol informovat veřejnost o možnostech homeopatické léčby. (Česká komora klasické homeopatie, 2010)

Studium: Základní kurz je dvouletý a je přístupný jak lékařům, veterinářům, farmaceutům, tak i pracovníkům ve zdravotnictví, léčitelům, nelékařům, i laikům. Komora vytvořila model postgraduálního vzdělávání homeopatů za účasti lektorů ze zahraničí. Z důvodu časové náročnosti výuky byla založena v roce 2000 Homeopatická fakulta s klinikou s.r.o. a o rok později Česká škola klasické homeopatie, aby byla zajištěna vysoká úroveň vzdělávání budoucích homeopatů. Kromě toho komora pořádá letní a zimní školy v přírodě v délce jednoho týdne. (Odborný profil, 2010)

Navíc komora zapisuje absolventy České školy klasické homeopatie do seznamu registrovaných homeopatů. Co registrovaný homeopat musí absolvovat? Podmínkou je absolvování minimálně 400 hodin teoretické výuky homeopatie a minimálně 200 hodin homeopatické klinické praxe. Nelékaři musí absolvovat minimálně 300 hodin výuky medicínských znalostí (z oblasti anatomie, fyziologie, patologie a v neposlední řadě farmakologie). Současně musí souhlasit s dodržováním etického kodexu registrovaného homeopata, dále s dodržováním zásady podávání jednoho léku v jednom čase

s preferencí holistické, konstituční homeopatie, což znamená, že systematicky nekombinuje více homeopatických léků při jednom předepsání. (Kdo je registrovaný homeopat, 2010)

2.9.5 Homeopatická akademie

Vznik: Homeopatická akademie byla založena Mgr. Jirím Čehovským v roce 1996. Založil ji na základě zkušeností s vedením kurzů londýnské Faculty of Homeopathy, které byly organizovány v Praze od roku 1993. (Homeopatická akademie, 2010)

Studium: Studium je koncipováno obdobně, jako je tomu na homeopatických college v Anglii. Přednášejí zde jak naši zkušení homeopaté, lékaři, léčitelé, tak renomovaní homeopaté z Velké Británie, Německa, Holandska, Rakouska, USA a Indie. Studium Homeopatické akademie je tříleté víkendové. Je otevřeno jak pro lékaře, léčitele a farmaceuty, tak i pro každého, který má hlubší zájem o tento obor. Není k němu tedy potřeba předchozí specifické vzdělání. Výuka je zaměřena nejen na homeopatickou léčbu akutních a chronických potíží, ale i na prevenci. Přednášky a semináře se uskutečňují v Praze a to zpravidla jeden víkend v měsíci (vyjma prázdnin). Začátkem července se navíc koná týdenní letní pracovní seminář mimo Prahu. (Homeopatická akademie, 2010) Výuka se dělí na čtyři základní oblasti:

1. Metodika léčby, filosofie, historie
2. *Materia medica* (studium obrazů homeopatických léků)
3. Repertorium
4. Praktická cvičení (Obsah studia, 2010)

Na konci studia může student složit závěrečnou ústní zkoušku, na které musí prokázat své znalosti z homeopatie. Po úspěšném složení zkoušky student získává diplom o ukončení studia na Homeopatické akademii a prokázání znalostí Materie medicini, repertoria a homeopatické metody. Absolvent pak může být registrován Homeopatickou akademií jako odborný homeopat. (Organizace studia, 2010)

2.10 Legislativa

Homeopatické přípravky byly zahrnuty do platné evropské legislativy jako léčivé přípravky, a z toho důvodu jsou i v české legislativě řazeny mezi léčivé přípravky. (Homeopatika – Otázky a odpovědi, 2010) Termín homeopatické přípravky jako léčivý přípravek je vymezen v zákoně o léčivech č. 378/2007 Sb. následovně: Léčivým

přípravkem se rozumí homeopatické přípravky zhotovené ze základních homeopatických látek podle homeopatického výrobního postupu popsaného Evropským lékopisem, nebo, není-li v něm uveden, lékopisem úředně používaným v současné době alespoň v jednom členském státě Evropské unie (dále jen „členský stát“); homeopatický přípravek se považuje za léčivý přípravek, i když nemá zcela vlastnosti léčivých přípravků a látky v něm obsažené nejsou vždy látkami s prokázaným léčivým účinkem. (Zákon o léčivech, 2003 - 2011)

Dohled nad homeopatickými přípravky vykonává SÚKL (Státní ústav pro kontrolu léčiv), který posuzuje kvalitu a bezpečnost léku. (Homeopatie a zákony, 2009 – 2012)

2.10.1 Registrace homeopatických přípravků

V České republice jsou všechny homeopatické přípravky registrovány tzv. zjednodušeným postupem registrace podle § 28 zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech, ve znění pozdějších předpisů (odpovídá článku 14 směrnice 2001/83/ES). V průběhu registračního řízení není nutné předkládat klinické hodnocení přípravku, tedy kontrolu účinnosti, na jehož podkladě by SÚKL (Státní ústav pro kontrolu léčiv) schválil doporučené indikace u homeopatických přípravků. Proto také v příbalové informaci u homeopatických přípravků není uvedena léčebná indikace. (Homeopatika – Otázky a odpovědi, 2010) A to ani v tom případě, že lék je volně prodejný a pacient si ho může zakoupit pro samoléčbu. Pacient je poté odkázán na doporučení odborníka, lékaře homeopata nebo lékárníka. (Homeopatie a zákony, 2009 - 2012) Dalším důvodem neuvedení léčebné indikace je, že v homeopatii je možno použít jeden homeopatický lék pro různé pacienty na různé indikace. (Homeopatika – Otázky a odpovědi, 2010)

2.10.2 Výdej homeopatických přípravků

Homeopatické přípravky mohou být vydávány na lékařský předpis i bez něj. Umožňuje to zákon o léčivech č. 378/2007 Sb., podle kterého je přípravek vydáván na lékařský předpis, pokud může představovat nebezpečí pro pacienta, a to jak při správném používání, tak i v důsledku nesprávného užívání. Dále v případě, kdy obsahuje látky, jejichž nežádoucí účinky je nutné sledovat lékařem nebo je homeopatický lék určen k parenterálnímu podání. V ČR jsou na trhu homeopatické přípravky v takových ředěních, u kterých by u pacienta nemělo dojít k ohrožení na životě a to ani v případě, že lék použije nesprávným způsobem. Díky tomu, že homeopatické přípravky nesplňují podmínky dané zákonem pro výdej přípravku na lékařský předpis, mohou být vydávány

bez lékařského předpisu, jestliže o to držitel registrace požádá. (Homeopatika – Otázky a odpovědi, 2010)

3 METODICKÁ ČÁST

3.1 Popis použité metodiky

Data byla sbírána formou dotazníkového šetření. Dotazník jsem připravila ve spolupráci s vedoucí diplomové práce, PharmDr. Helenou Marešovou. Dotazník se sestává z 26 otázek, které byly zaměřeny na průzkum postoje a názorů studentů farmacie k léčbě a samoléčbě homeopatickými prostředky. Respondenti odpovídali zaškrtnutím jedné nebo více odpovědí. U některých otázek mohli respondenti uvést také svůj názor na danou problematiku.

Na začátku dotazníku je pět základních otázek charakterizujících soubor respondentů (pohlaví, ročník, věk a dosažené vzdělání). Dále jsou otázky voleny tak, aby byl zjištěn postoj respondenta k léčbě homeopatickými prostředky. Zjišťovala jsem, zda se respondenti homeopaticky léčí/neléčí, proč se neléčí nebo naopak, jak jsou s léčbou spokojeni, zda se léčí u lékaře homeopata nebo dávají přednost samoléčbě. Prošetřila jsem, jaký názor na homeopatickou léčbu mají ostatní členové rodiny, jaké firmy vyrábějící homeopatické přípravky znají, jakou lékovou formu respondenti případně užívali a jaké zdravotní potíže lze podle jejich názoru nebo vědomostí homeopaticky léčit. Dále jsem sledovala postoj respondentů k ceně homeopatických přípravků a jejich nulové úhradě ze strany zdravotních pojišťoven. Jelikož mají studenti možnost studovat na fakultě předmět Technologie homeopatických přípravků, sledovala jsem, zda je o tento předmět zájem a jaká je spokojenost s rozsahem výuky. Dalším bodem, který jsem zjišťovala, byly znalosti o homeopatii, kdy respondenti odpovídali na otázky týkající se legislativy homeopatických přípravků, historie homeopatie, definovali pojem homeopatie.

3.2 Výběr terénu k průzkumu

Jako respondenty jsem si vybrala studenty Farmaceutické fakulty v Hradci Králové, protože cílem mé diplomové práce je posoudit postoj studentů farmacie k léčbě a samoléčbě homeopatickými přípravky. Osloveni byli studenti od prvního ročníku až po pátý ročník.

3.3 Metodika sběru dat

Data byla sbírána v průběhu sedmi měsíců – od března roku 2011 do září roku 2011 na již zmiňované Farmaceutické fakultě v Hradci Králové. Šetření proběhlo jednak pomocí

dotazníků, které byly studentům jednotlivých ročníků rozeslány na jejich školní e-mailové adresy, jednak pomocí dotazníků v tištěné formě, které byly studentům k dispozici na akademické půdě školy. Studenti vždy odpovídali samostatně, bez mé asistence.

Před poskytnutím dotazníků respondentům byl proveden tzv. pretest, kdy jsem poskytla dotazník pouze deseti lidem, vždy dvěma studentům z každého ročníku. Cílem tohoto pretestu bylo eliminovat případnou nesrozumitelnost některých otázek v dotazníku. V průběhu vyplňování dotazníku měli studenti možnost, v případě nesrozumitelnosti otázky, požádat o vysvětlení. Otázky, které jsem na základě pretestu vyhodnotila jako nesprávně položené, jsem upravila do srozumitelnější podoby.

Osloveni byli všichni studenti prvního až pátého ročníku oboru farmacie, přibližně tedy 1238 studentů. (Údaj poskytl studijní oddělení z výroční zprávy o činnosti za rok 2010, kde je počet studentů uveden k 31. 12. 2010. Předpokládám, že počet studentů v letním semestru akademického roku 2010/ 2011 se výrazně neliší.) Dotazník vyplnilo celkem 311 respondentů. 87 studentů prvního ročníku, 33 studentů druhého ročníku, 80 studentů třetího ročníku, 74 studentů čtvrtého ročníku a 37 studentů pátého ročníku. Návratnost vyplněných dotazníků je tedy přibližně 25 %.

3.4 Metodika zpracování dat

Všechna data, která byla získána dotazováním, jsou nominálního typu. Data byla zpracována pomocí statistického softwaru IBM SPSS Statistics 19. Grafy byly vytvořeny v programu Microsoft Excel.

Po shromáždění dotazníků byly všechny dotazníky očíslovány od 1 do 311. Aby bylo možné data statisticky vyhodnotit, musely být odpovědi převedeny na čísla. Bylo provedeno tzv. zakódování dotazníku, kdy se jednotlivé odpovědi všech otázek zakódovaly pomocí číselných kódů následujícím způsobem. U každé otázky jsem každou možnou odpověď očíslovala. Vždy jsem začínala od jedničky. V případě, že se v otázce vyskytly odpovědi typu nevím, jiný názor, nebo respondent otázku nevyplnil, anebo ji vyplnil špatně (např. zaškrtl více možných odpovědí, kde to nebylo možné), odpověď byla očíslována pomocí následujících kódů:

- odpověď *nevím* - kód 77
- odpověď *jiný názor, jiný postoj, jiné* - kód 88

- jestliže respondent v otázce nezaškrtnl žádnou odpověď - kód 99
- jestliže respondent otázku vyplnil špatně - kód 66

Kódy 99 a 66 jsou označovány ve statistickém programu jako missing. Čísla a kódy jsem zanesla do tabulky vytvořené v programu Microsoft Excel 2007. Např. otázka číslo 5 v dotazníku číslo 1:

Myslíte si, že by lékárník měl mít určité znalosti z oblasti homeopatie?

číselné kódy	možné odpovědi
1	Ano, a to co nejkvalitnější
2	Ano, ale stačí jen základní
3	☒ Ne, nemusí
4	Ne, je to v rozporu s profesní orientací farmaceuta
77	Nevím, nemohu posoudit
88	Jiný názor (uveďte prosím):.....

Do tabulky v Excelu jsem k dotazníku číslo 1 vyplnila číslo 3 (protože respondent zaškrtnul odpověď Ne, nemusí a ta je označena číslem 3). Po zanesení všech odpovědí uvedeným způsobem do tabulky v Excelu se tato tabulka zkopírovala do již zmiňovaného statistického softwaru, kde bylo prováděno samotné statistické vyhodnocení.

V prvním kroku bylo provedeno čištění dat, tzn. kontrola, zda při zadávání a nahrávání nedošlo k chybě. Následně byla provedena analýza dat – třídění prvního stupně (univariační analýza), které slouží k popisu stavu základního souboru. Zde bylo provedeno třídění podle jedné proměnné (viz příloha 2). Toto třídění slouží také jako základní informace před složitějšími analýzami. V tabulkách četnosti jsou uvedeny absolutní četnosti, tj. kolik případů má danou vlastnost, relativní četnosti, tj. jaký podíl představují případy mající danou vlastnost, a kumulativní relativní četnosti, tj. součet předchozích relativních četností.

K popisu četností kombinací hodnot dvou proměnných byly použity kontingenční tabulky. Současně byla provedena bivariační analýza, tedy hledání míry závislosti mezi oběma proměnnými. Míra závislosti dvou nominálních proměnných je dána koeficientem asociace. Vzhledem k tomu, že data jsou nominálního typu, byl použit koeficient Cramerovo V („Kramerovo V^é“). Kontingenční tabulky obsahují absolutní četnosti, řádkové relativní četnosti, sloupcové relativní četnosti a celkové relativní četnosti. Poznamenejme ještě, že v kontingenční tabulce jsou zahrnuty jen ty případy, které mají údaje u obou proměnných. Závislost mezi dvěma proměnnými byla testována Chí-kvadrát testem, který je založen na porovnávání skutečných a očekávaných četností. Předpokladem tohoto testu je, že maximálně 20 % buněk bude mít očekávanou četnost menší než 5, a že nejmenší očekávaná četnost bude větší než 2. Při porušení těchto předpokladů jsou výsledky testu nekorektní. U čtyřpolní tabulek, což jsou kontingenční tabulky typu 2 x 2, se provádí Fischerův test, který je obsažen v Chí – kvadrát testu.

4 VÝSLEDKY

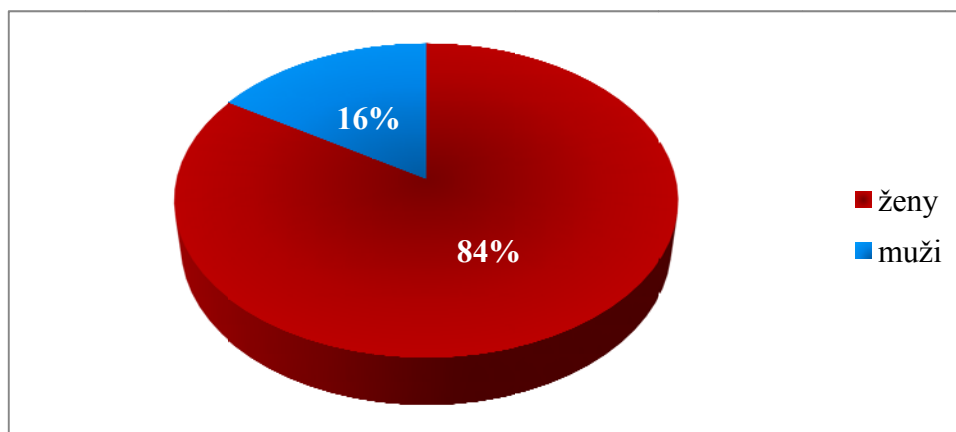
Výsledky jsou uváděny v procentech zaokrouhlených na celá čísla. Přesné znění jednotlivých odpovědí na jednotlivé otázky a přesné počty respondentů jsou uvedeny v tabulkách frekvenční analýzy přílohy 2 a v kontingenčních tabulkách přílohy 3. V kapitole 1.1 a 1.2 uvádím statistické vyhodnocení pouze pomocí frekvenční analýzy. V kapitole 1.3 poté sleduji různé závislosti mezi jednotlivými otázkami (závislost dvou proměnných) z dotazníku pomocí kontingenčních tabulek, Chí – kvadrát testu a koeficientu korelace Cramerova V_e.

4.1 Základní charakteristika studovaného souboru

4.1.1 Pohlaví

Základní charakteristika byla zahájena dotazem na pohlaví respondentů. Z vyplněných dotazníků jsem zjistila, že 84 % respondentů tvoří ženy a pouze 16 % respondentů jsou muži. Markantní rozdíl mezi procentem žen a procentem mužů si vysvětlují jednak tím, že na Farmaceutické fakultě v Hradci Králové studuje méně mužů než žen: 969 žen, 267 mužů. Z celkového počtu žen odpovídalo 27 % žen a z celkového počtu mužů odpovídalo 19 % mužů. Údaje jsou platné k datu 9. 3. 2012. Za letní semestr akademického roku 2010/2011, kdy probíhal průzkum, se údaje nezdařilo zjistit – studijní oddělení tyto údaje zpětně nevede. Lze ale očekávat, že počet mužů a žen se výrazně nemění. (Údaje poskytl studijní oddělení Farmaceutické fakulty v Hradci Králové). Lze předpokládat i větší zájem o danou problematiku ze strany žen.

Otázku zodpovědělo všech 311 respondentů (viz Tabulka č. 1, příloha 2). Vyhodnoceno bylo všech 311 odpovědí.

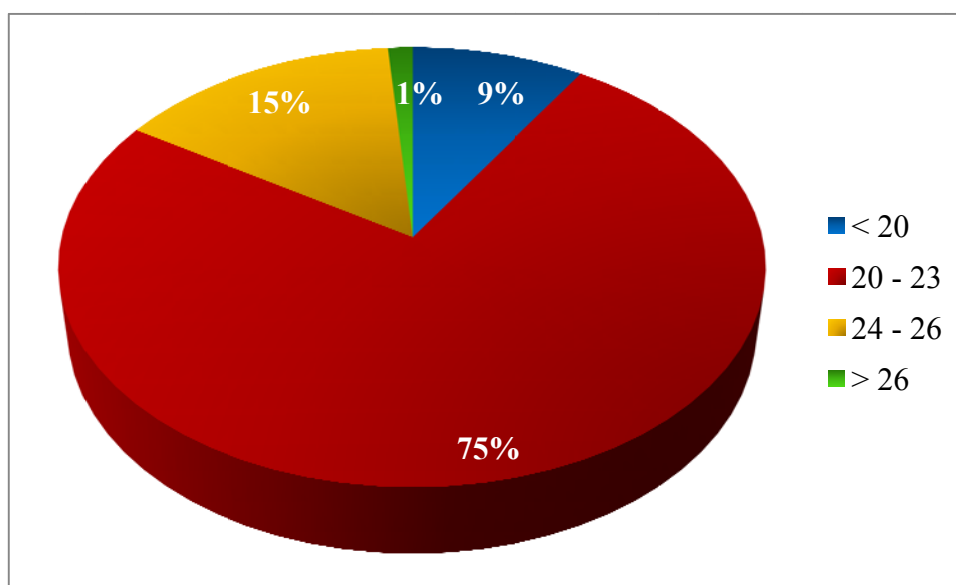

Graf č. 1: Pohlaví
Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.2 Věk

Pro zajímavost jsem se respondentů dotázala na jejich věk. Nejpočetnější skupinou jsou studenti v rozmezí 20 – 23 let se 75 %. Hned za nimi stojí skupina studentů od 24 – 26 let s 15 %. Dále počet respondentů v dalších skupinách klesá: studentů mladších než 20 let je 9 % a nejméně početnou skupinou jsou studenti starší 26 let (1 %). Věkové rozložení odpovídá ročníku, který právě studenti studují (viz Graf č. 3: Ročník).

Otázku zodpovědělo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo všech 311 odpovědí. (viz Tabulka č. 2, příloha 2)

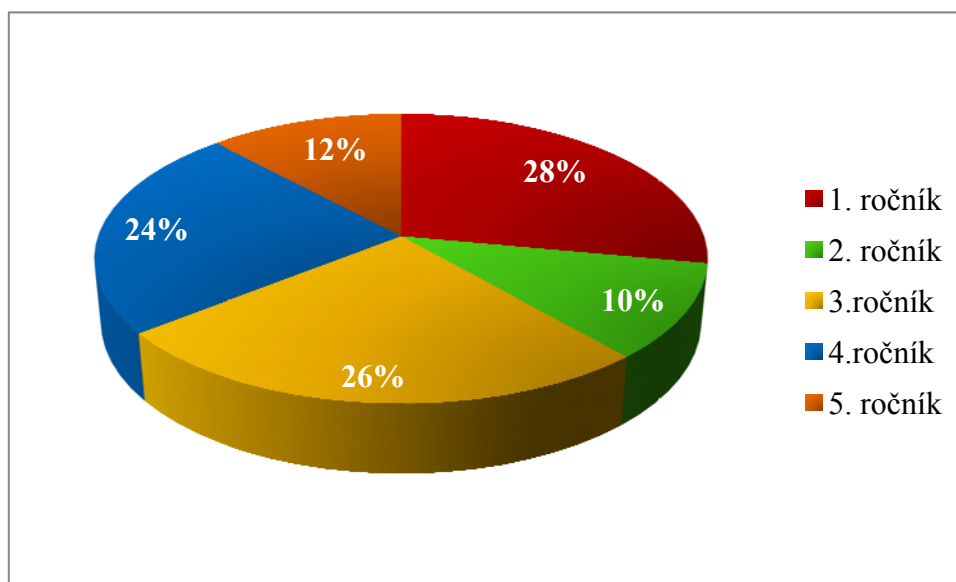
Graf č. 2: Věk
Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.3 Ročník

Důležitou otázkou byl ročník respondentů, který právě studují. A to z toho důvodu, že může výrazně ovlivňovat odpovědi na některé otázky z dotazníku (například otázky číslo 6, 9, 10, 24, 25, 26 a další - viz kapitola 1.3), protože ve 4. ročníku si studenti dle doporučeného studijního plánu mohou zapsat volitelný předmět Technologie homeopatických přípravků, jehož prostřednictvím se seznámí s homeopatií a mohou z něj načerpat určité znalosti. Z odpovědí můžeme vysledovat, že nejpočetnější skupinou jsou studenti prvního ročníku, kterých je 28 %. Těsně za prvním ročníkem se zařadil třetí ročník s 26 % a čtvrtý ročník s 24 %. Nejméně dotazníků se mi vrátilo z druhého ročníku (10 %) a pátého ročníku (12 %). Nízkou návratnost u pátého ročníku si vysvětluji tím, že tento ročník jsem oslovila pouze elektronickou podobou dotazníku,

jelikož studenti pátého ročníku jsou na šestiměsíční lékařské praxi a ve škole se již pohybují minimálně.

Otázku zodpovědělo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo všech 311 odpovědí. (viz Tabulka č. 3, příloha 2)

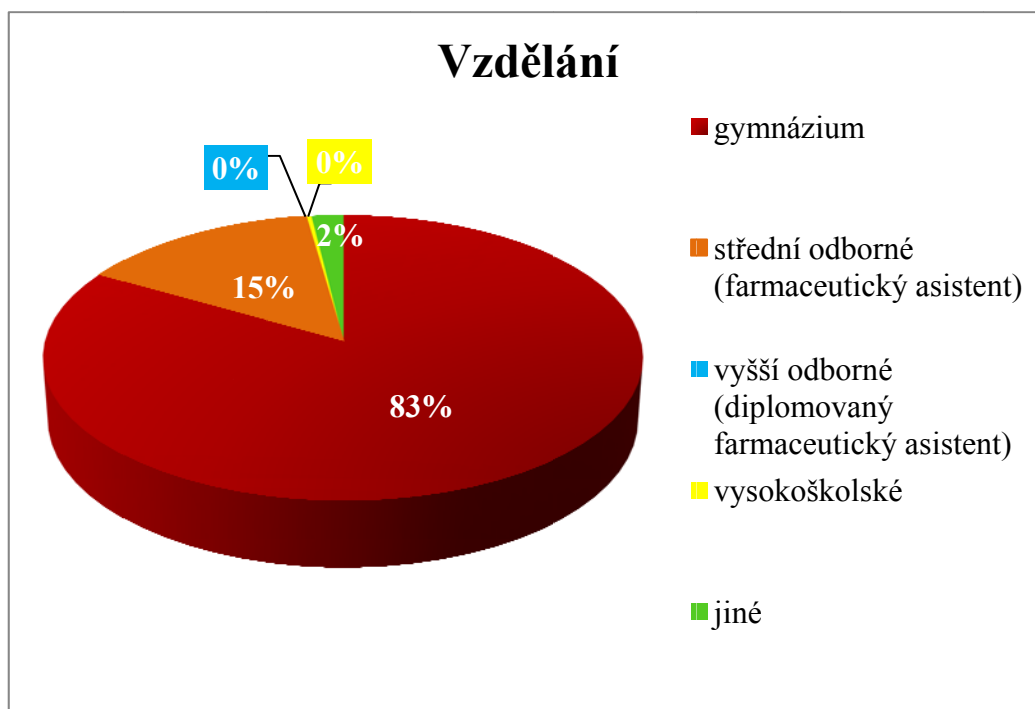

Graf č. 3: Ročník
Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.4 Vzdělání

Základní charakteristiku jsem zakončila otázkou na dosavadní dosažené vzdělání respondentů. Respondenti měli na výběr z pěti možností – od středního odborného vzdělání přes gymnázium a vyšší odborné vzdělání až po vysokoškolské. Z grafu vidíme, že nejpočetnější skupinu tvoří gymnazisté s 83 %. Další početnou skupinou jsou studenti se středním odborným vzděláním - farmaceutičtí asistenti, kteří představují 15 %. Vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání má 0 % respondentů (pozn. vyšší odborné vzdělání nemá žádný z respondentů, vysokoškolské vzdělání má 1 respondent – viz Tabulka č. 4 přílohy 2). 2 % respondentů mají jiné vzdělání, než bylo uvedeno v dotazníku – 6 studentů uvedlo jako své nejvyšší dosažené vzdělání jiné střední odborné než farmaceutický asistent, a to střední průmyslovou školu.

Otázku zodpovědělo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo všech 311 odpovědí. (viz Tabulka č. 4, příloha 2)

Graf č. 4: Vzdělání
Zdroj: Vlastní zpracování

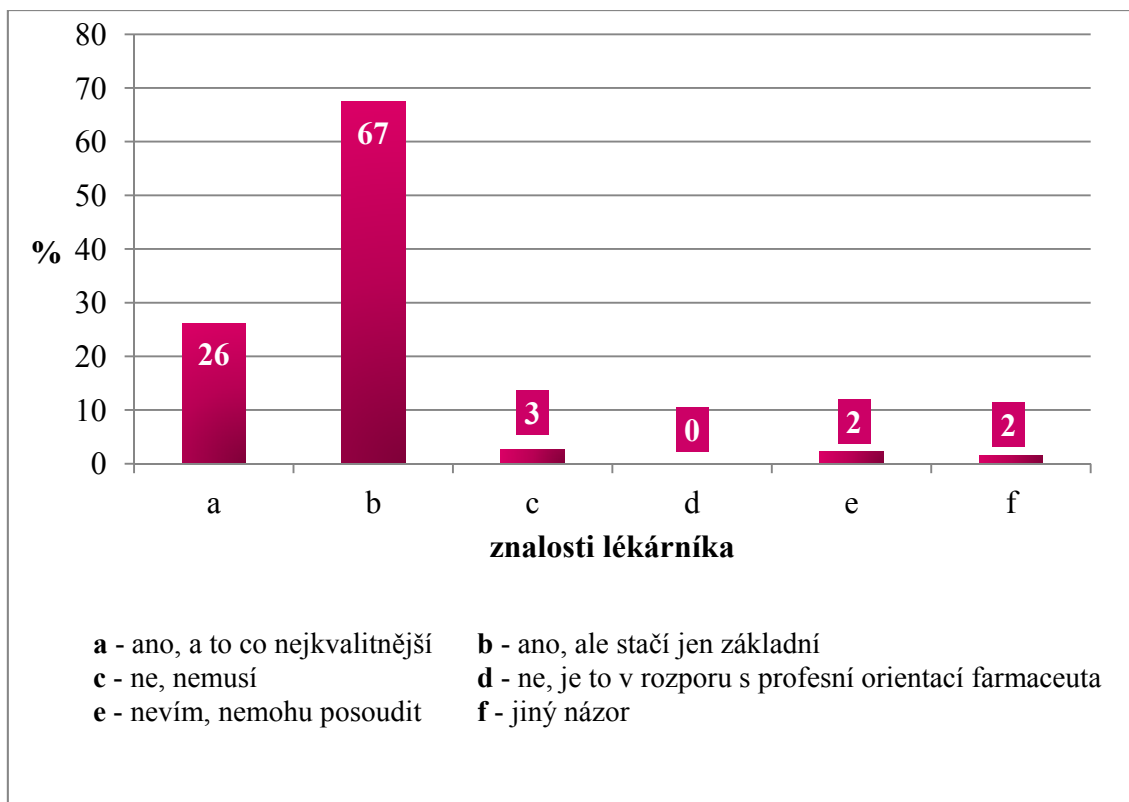
4.2 Charakteristika zaměřená na postoj respondentů k léčbě a samoléčbě homeopatickými přípravky a znalosti studentů

V této části dotazníku jsem se zaměřila nejen na postoj studentů k léčbě a samoléčbě homeopatickými přípravky, ale i na znalosti studentů v tomto oboru.

4.2.1 Myslíte si, že by lékárník měl mít určité znalosti z oblasti homeopatie?

Vzhledem k tomu, že značná část absolventů Farmaceutické fakulty je potencionálními budoucími lékárníky, dotázala jsem se respondentů, jaký mají názor na to, zda by měli mít lékárníci určité znalosti z oblasti homeopatie. Z odpovědí jsem zjistila, že 67 % dotázaných si myslí, že lékárník by měl mít určité znalosti, ale stačí jen základní. Dalších 26 % si myslí, že znalosti lékárníka by měli být co nejkvalitnější. 3 % respondentů jsou toho názoru, že znalosti z této oblasti nejsou nutné. 2 % studentů nedokáže problematiku posoudit a zbytek (2 %) má jiný názor. 5 respondentů uvedlo: ano, lékárník by měl mít znalosti z oblasti homeopatie, ale nedokážu posoudit hloubku potřebných znalostí.

Na otázku odpovídalo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo pouze 310 odpovědí (1 z odpovědí byla tzv. missing). (viz Tabulka č. 5, příloha 2)

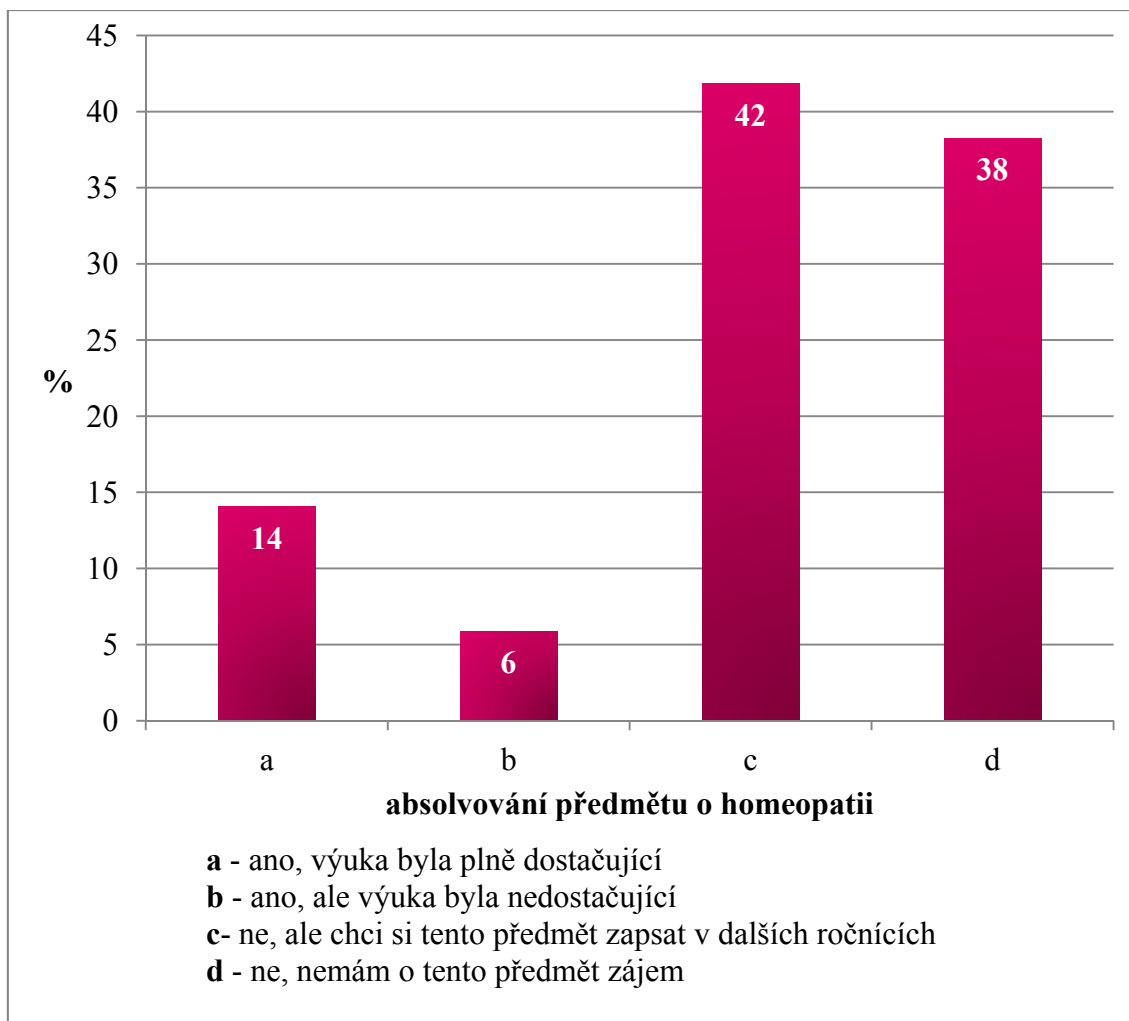
Graf č. 5: Myslíte si, že by lékárník měl mít určité znalosti z oblasti homeopatie?

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.2 Absolvoval/a jste předmět Technologie homeopatických přípravků na FaF v Hradci Králové?

Na Farmaceutické fakultě v Hradci Králové mají studenti možnost zapsat si předmět Technologie homeopatických přípravků. Cílem této otázky bylo zjistit, kolik studentů o tento předmět má zájem a absolvovali jej. Průzkumem jsem zjistila, že předmět absolvovalo 20 % respondentů, přičemž 14 % respondentů si myslí, že výuka byla dostačující a dalších 6 % považuje výuku tohoto předmětu za nedostačující. 42 % odpovídajících předmět neabsolvovalo, ale má úmysl si jej zapsat v dalších ročnících. Tuto početnou skupinu mohou tvořit lidé z prvního, druhého a třetího ročníku, kteří si většinou zapisují tento předmět podle doporučeného studijního plánu až ve čtvrtém ročníku. O předmět nemá zájem 38 % respondentů.

Na otázku odpovídalo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo pouze 306 odpovědí (5 odpovědí bylo tzv. missing). (viz Tabulka č. 6, příloha 2)

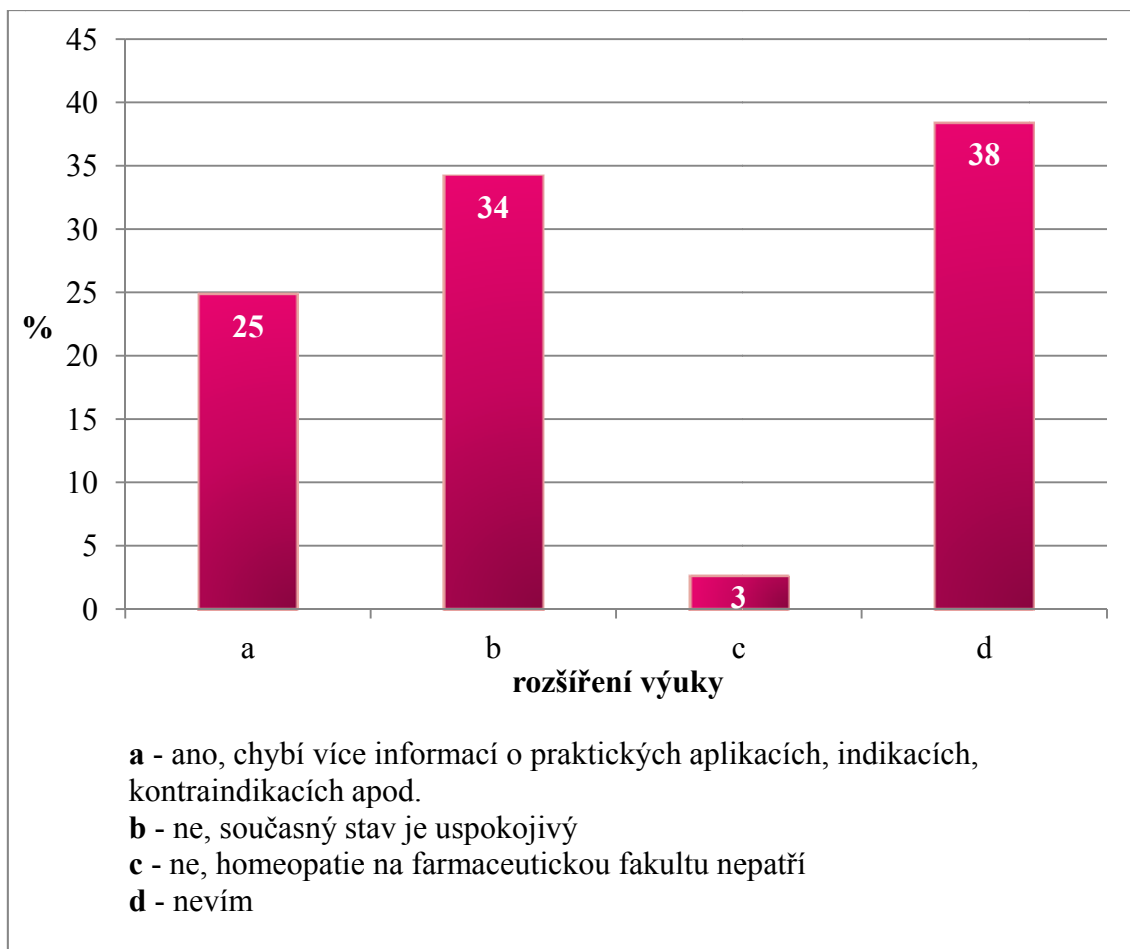
Graf č. 6: Absolvoval(a) jste předmět Technologie homeopatických přípravků na FaF v Hradci Králové?

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.3 Uvítal/a byste rozšíření výuky homeopatie na FaF v Hradci Králové?

Zajímalo mě, jaký mají studenti názor na rozsah výuky homeopatie na naší škole (FaF v Hradci Králové), a proto jsem se jich dotázala, zda by uvítali rozšíření výuky v oblasti homeopatie. 25 % studentů by rozšíření výuky uvítalo, protože jim chybí více informací o praktických aplikacích, indikacích, kontraindikacích apod. Naopak 34 % studentů má pocit, že současný stav rozsahu výuky je uspokojivý a 3 % studentů zastává názor, že homeopatie na farmaceutickou fakultu nepatří a rozšíření výuky by neuvítalo. Zbývajících 38 % studentů odpovědělo odpovědí nevím.

Na otázku odpovídalo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo pouze 310 odpovědí (1 z odpovědí byla tzv. missing). (viz Tabulka č. 7, příloha 2)

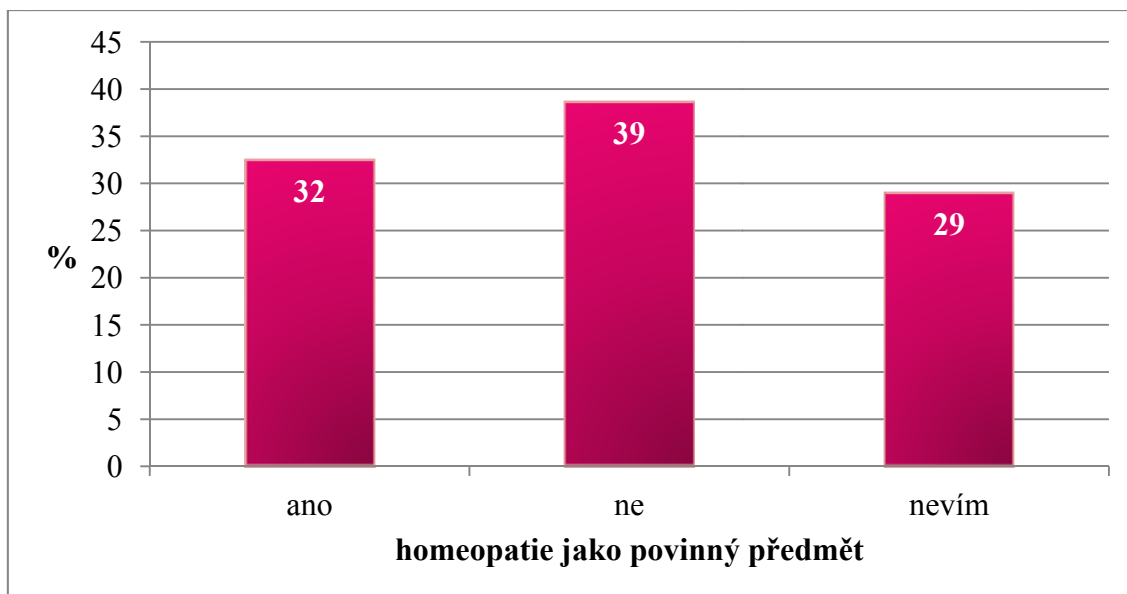

Graf č. 7: Uvítal(a) byste rozšíření výuky homeopatie na FaF v Hradci Králové?
 Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.4 Myslíte si, že by výuka homeopatie měla být zařazena mezi povinné předměty?

Na FaF v Hradci Králové se homeopatie vyučuje prostřednictvím předmětu Technologie homeopatických přípravků. Tento předmět je zařazen v kategorii volně volitelných předmětů. Touto otázkou jsem si dala za cíl zjistit, zda by studenti měli zájem o zařazení výuky homeopatie mezi povinné předměty. Respondenti odpovídali následovně: 39 % z nich by výuku homeopatie mezi povinné předměty nezařadilo, 32 % ano a zbývajících 29 % neví, není schopno posoudit.

Otázku zodpovědělo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo všech 311 odpovědí. (viz Tabulka č. 8, příloha 2).

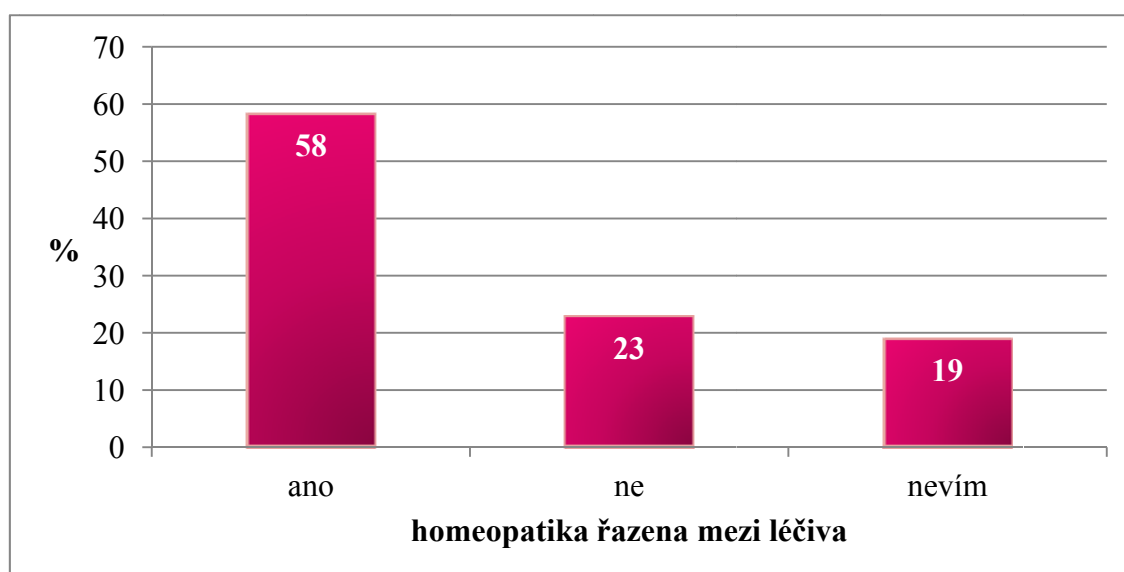
Graf č. 8: Myslíte si, že by výuka homeopatie měla být zařazena mezi povinné předměty?

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.5 Patří homeopatické přípravky mezi léčiva?

V průzkumu mě také zajímalo, zda jsou respondenti znalí a vědí, že homeopatické přípravky jsou řazeny mezi léčiva. Více než polovina respondentů (58 %) odpověděla správně, tedy zaškrtnla odpověď ano. Dalších 23 % dotázaných homeopatické přípravky mezi léčiva neřadí, a 19 % neví.

Otázku zodpovědělo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo všech 311 odpovědí. (viz Tabulka č. 9, příloha 2).

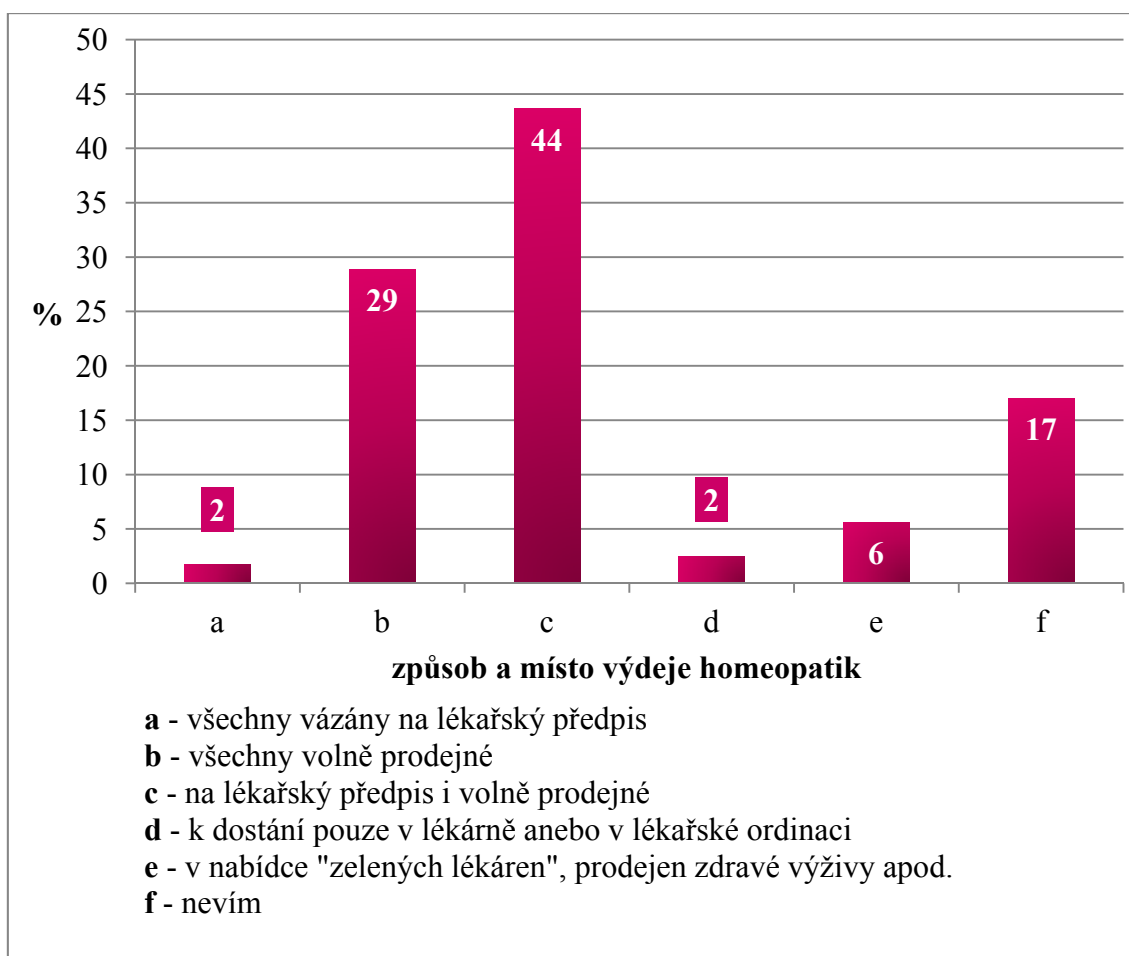
Graf č. 9: Patří homeopatické přípravky mezi léčiva?

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.6 Homeopatické přípravky jsou:

V této otázce jsem opět zkoumala vědomosti studentů a ptala jsem se, kde jsou homeopatické prostředky k dostání a jak se postupuje při výdeji (zda jsou na lékařský předpis nebo volně prodejné). 44 % respondentů odpovědělo správně – na lékařský předpis i volně prodejné. Celkem 2 % si myslí, že všechny léky jsou vázány na lékařský předpis a 29 % si myslí pravý opak – všechny jsou volně prodejné. 2 % studentů uvedlo, že jsou k dostání pouze v lékárně nebo v lékařské ordinaci. Homeopatický lék je podle zákona o léčivech léčivý přípravek a vztahují se na něj stejná pravidla jako na alopatický lék. Tudíž by žádný lékař v ordinaci neměl vydávat homeopatika a pacienti by si měli koupit homeopatický lék v lékárně. 6 % uvedlo, že homeopatika jsou k dostání v „zelených lékárnách“ a prodejnách zdravé výživy (což není pravda). 17 % nemá ponětí.

Na otázku odpovídalo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo pouze 284 odpovědí (27 odpovědí bylo tzv. missing). (viz Tabulka č. 10, příloha 2)

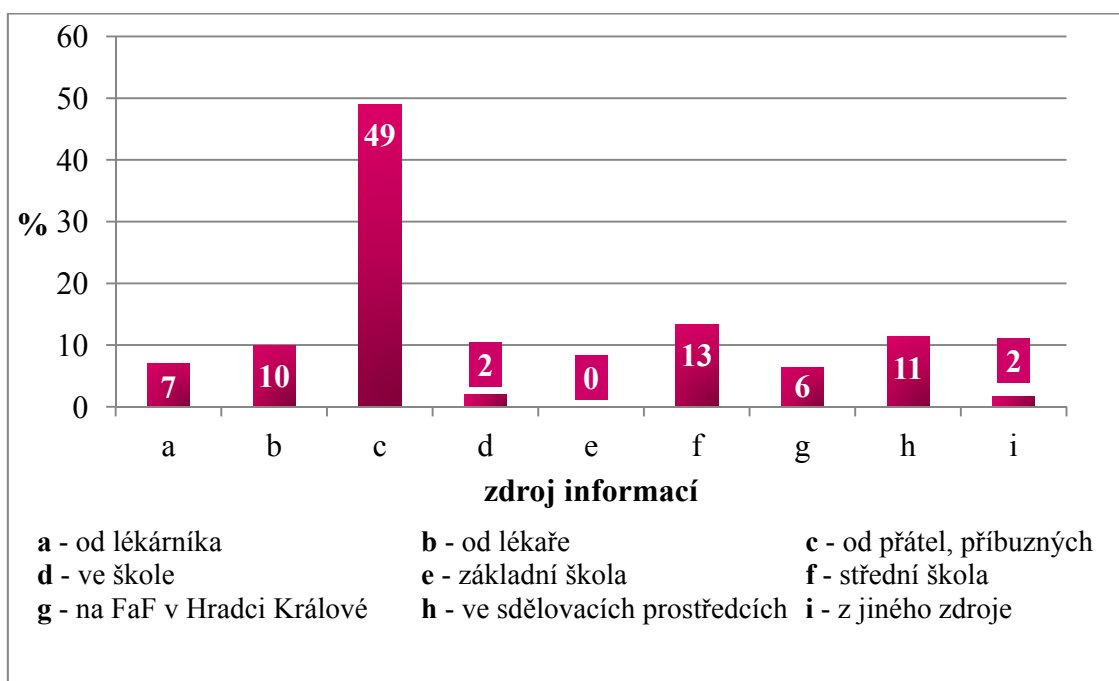

Graf č. 10: Homeopatické přípravky
Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.7 Kde nebo od koho jste se poprvé dozvěděl/a o homeopatických přípravcích?

V další otázce jsem zjišťovala, kde se respondenti dozvěděli o homeopatických prostředcích poprvé. Průzkumem jsem zjistila, že naprostá většina respondentů, tedy 48 %, se dozvěděla o homeopatických přípravcích od svých přátel a příbuzných. Další početnou skupinou byli studenti, kteří čerpali informace o homeopaticích ve škole, přičemž nejvíce (13 %) na střední škole, 6 % na naší fakultě, a 2 % respondentů uvedla pouze ve škole. 10 % získalo informace o existenci homeopatických přípravků od lékaře, 7 % od lékárníka a 11 % ze sdělovacích prostředků jako jsou televize, tisk, internet a další. 2 % uvádí jiné zdroje, kterými jsou: knihy (3 respondenti), praxe v lékárně, pěstitel, který používal homeopatika na pěstování révy (1 respondent).

Na otázku odpovídalo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo pouze 300 odpovědí (11 odpovědí bylo tzv. missing). (viz Tabulka č. 11, příloha 2)

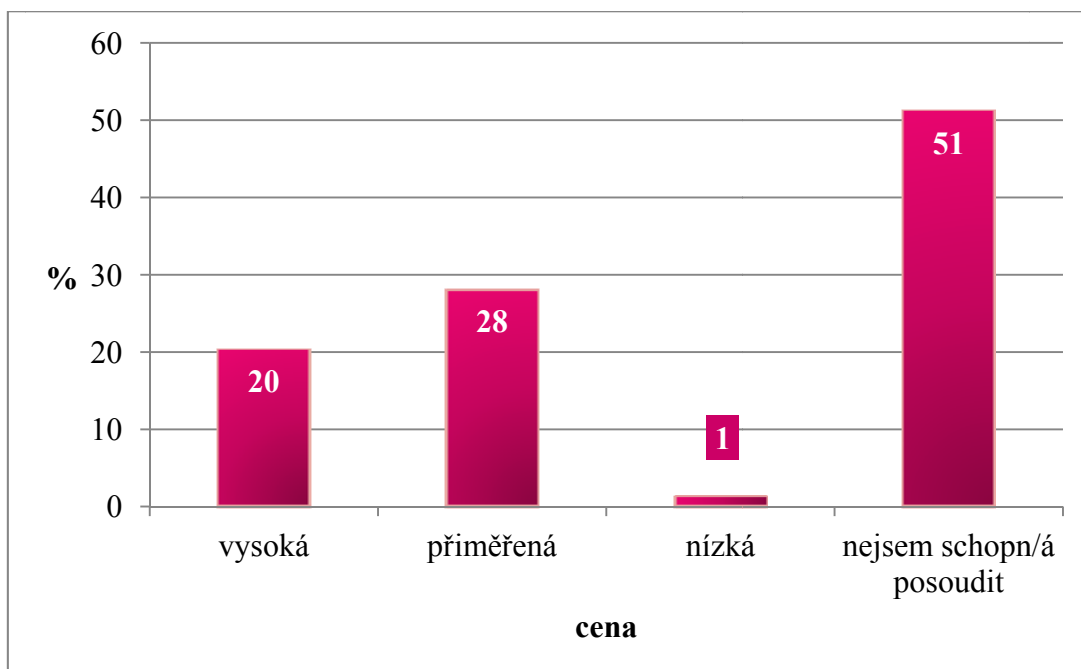

Graf č. 11: Kde nebo od koho jste se poprvé dozvěděl (a) o homeopatických přípravcích?
Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.8 Jaká je podle Vás cena homeopatických přípravků

Jak se staví studenti farmacie k cenám homeopatických prostředků? To jsem zkoumala v další otázce z dotazníku. Průzkum ukazuje, že 51 % studentů není schopno situaci posoudit. Podle 20 % je cena homeopatických přípravků vysoká, 28 % si naopak myslí, že cena je přiměřená a pouze 1 % vidí výši ceny homeopatik jako nízkou.

Otázku zodpovědělo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo všech 311 odpovědí. (viz Tabulka č. 12, příloha 2).

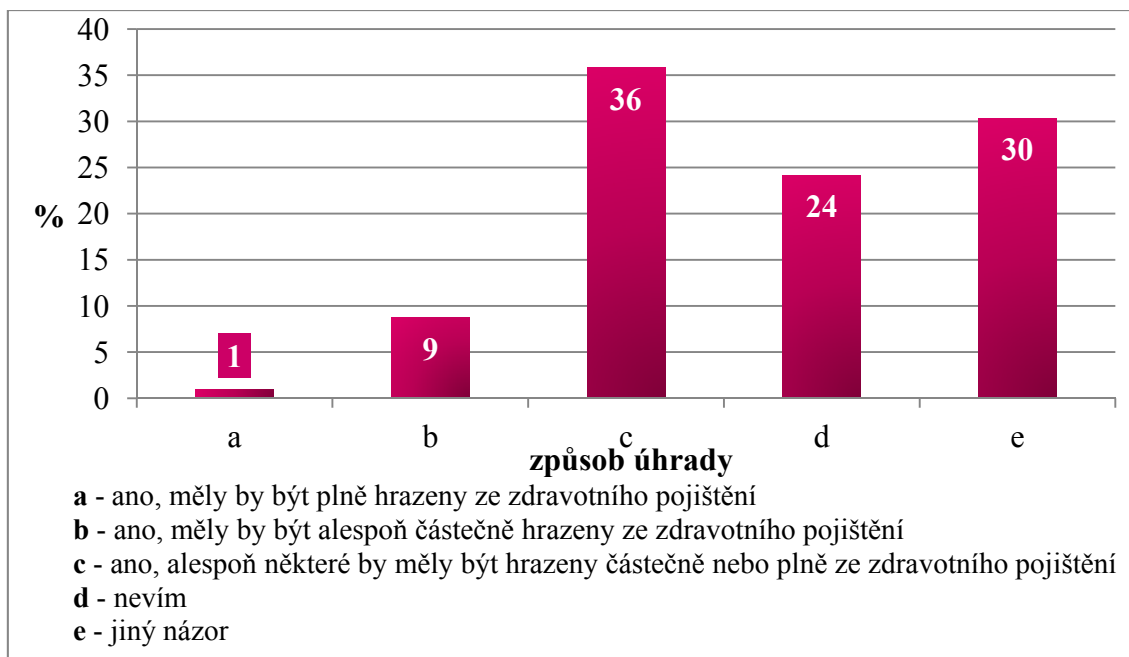
Graf č. 12: Jaká je podle Vás cena homeopatických prostředků v ČR?

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.9 Měly by podle Vás být homeopatické přípravky hrazeny z prostředků veřejného zdravotního pojištění?

V současné době si homeopatické přípravky plně hradí sami pacienti. Co si studenti myslí o nulové úhradě homeopatik ze strany zdravotních pojišťoven? Měly by být přípravky hrazeny plně, částečně, nebo pouze některé přípravky, anebo by neměly být hrazeny vůbec? Ukázalo se, že 46 % zaujímá k úhradě kladné stanovisko, přičemž 1 % si myslí, že homeopatické přípravky by měly být hrazeny plně, 9 % tvrdí, že by bylo vhodné, aby byly tyto přípravky alespoň částečně hrazeny pojišťovnou, a 36 % udává, že alespoň některé by měly být hrazeny plně nebo částečně z veřejného zdravotního pojištění. 24 % studentů neví. 30 % (94 respondentů) má k této problematice jiný postoj. 92 respondentů (29 %) uvedlo názor, že homeopatické přípravky by neměly být hrazeny z veřejného zdravotního pojištění, 1 respondent (1 %) uvedl, že hrazeny by měly být pouze některé a to například přípravky, které se používají u onkologických pacientů, 1 respondent je názoru, že hrazeny by měly být pouze ty, které doporučí lékař.

Na otázku odpovídalo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo pouze 310 odpovědí (1 z odpovědí byla tzv. missing). (viz Tabulka č. 13, příloha 2)

Graf č. 13: Jaký je Váš názor – měly by být hrazeny z prostředků veřejného zdravotního pojištění?

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.10 Užíval(a)/ koupil(a) jste si někdy homeopatický přípravek?

Pokusila jsem se zjistit, jaké zastoupení má léčba pomocí homeopatik u studentů farmacie a jaké homeopatické přípravky studenti nejčastěji užívali/ užívají. Zjistila jsem, že největší podíl studentů (48 %) homeopatika nikdy neužívá/ neužívalo a ani si je nekoupilo. Dále z grafu můžeme vyčíst, že u studentů, kteří někdy homeopatika užívali, se z velké části jednalo především o polykomponentní přípravky (16 %). Stejně procento studentů udává, že homeopatické přípravky užívalo, ale už přesně neví jaké. 5 % studentů užívalo pouze monokomponentní homeopatika. O něco méně (12 %) užívalo jak polykomponenty, tak monokomponenty. S klasickou medicínou kombinují homeopatika 4 % studentů, přičemž 1 % kombinuje alopatii s monokomponenty a 2 % kombinují alopatii s polykomponentními homeopatickými přípravky.

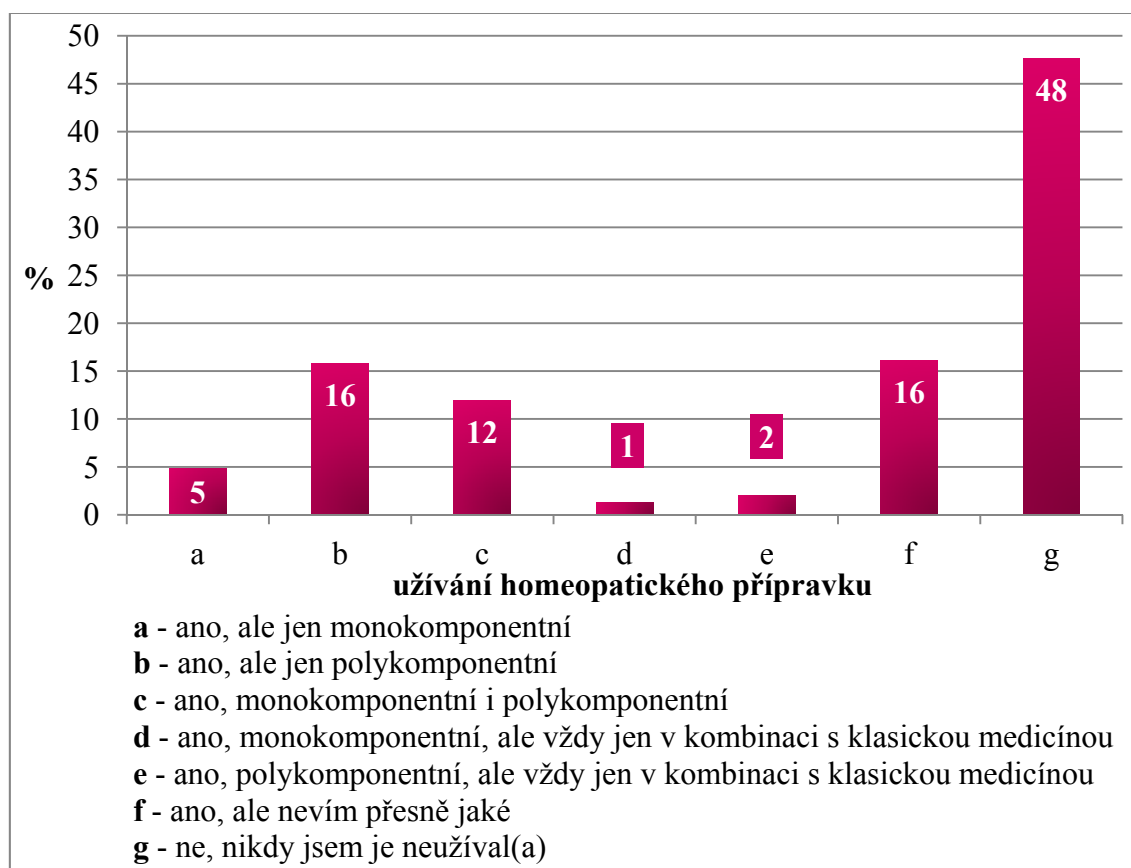
Studenti měli možnost slovně vypsát homeopatický přípravek, který užívají/ užívali. Vypsané homeopatické přípravky, které studenti užívají/užívali, uvádím zde:

- polykomponentní: *OSCILLOCOCCINUM, PARAGRIPPE, STODAL, HOMEOVOX, HOMEOGENE, CORYZALIA, COCCULINE, CICADERMA, SÉDATIF PC, ANGIN HELL, LYMPHOMYOSOT, TRAUMEEL S, NEO-CEPHYL*
- monokomponentní: *ARNICA MONTANA, NUX VOMICA, ALLIUM CEPA, APIS MELLIFICA, ARSENICUM ALBUM, ARGENTUM NITRICUM, BELLADONNA,*

BORAX, DROSERA, DULCAMARA, ECHINACEA ANGUSTIFOLIA, FERRUM METALLICUM, FERRUM PHOSPHORICUM, FOLLICULINUM, GELSEMIUM SEMPERVIRENS, CHAMOMILLA VULGARIS, CHINA, KALIUM BICHROMICUM, KALIUM MURIATICUM, LEDUM PALUSTRE, LACHESIS, MERCURIUS CORROSIVUS, NATRUM SULFURICUM, PODOPHYLLUM PELTATUM, POUMON HISTAMINE, PULSATILLA, SULFUR IODATUM, RHUS TOXICODENDRON, THUYA OCCIDENTALIS, RUTA GRAVEOLENS, SILICEA

Nejčastěji užívanými polykomponentními homeopatiky je Oscilloccinum, které uvedlo 56 studentů, Stodal, který napsalo 16 studentů, Homeovox uvedený 13 studenty a Paragrippe s 12 studenty. V případě monokomponentního přípravku se jedná o přípravek Arnica montana, kterou užívá/ užívalo 13 studentů, dále Kalium phosphoricum užívané 6 studenty a Argentum nitricum užívané 5 studenty. Ostatní přípravky uvedli pouze 1 nebo 2 respondenti. Někteří respondenti uvedli více přípravků, někteří neuvedli žádný, přestože zatrhli v odpovědi, že homeopatikum někdy užívali.

Otázku zodpovědělo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo všech 311 odpovědí. (viz Tabulka č. 14, příloha 2)

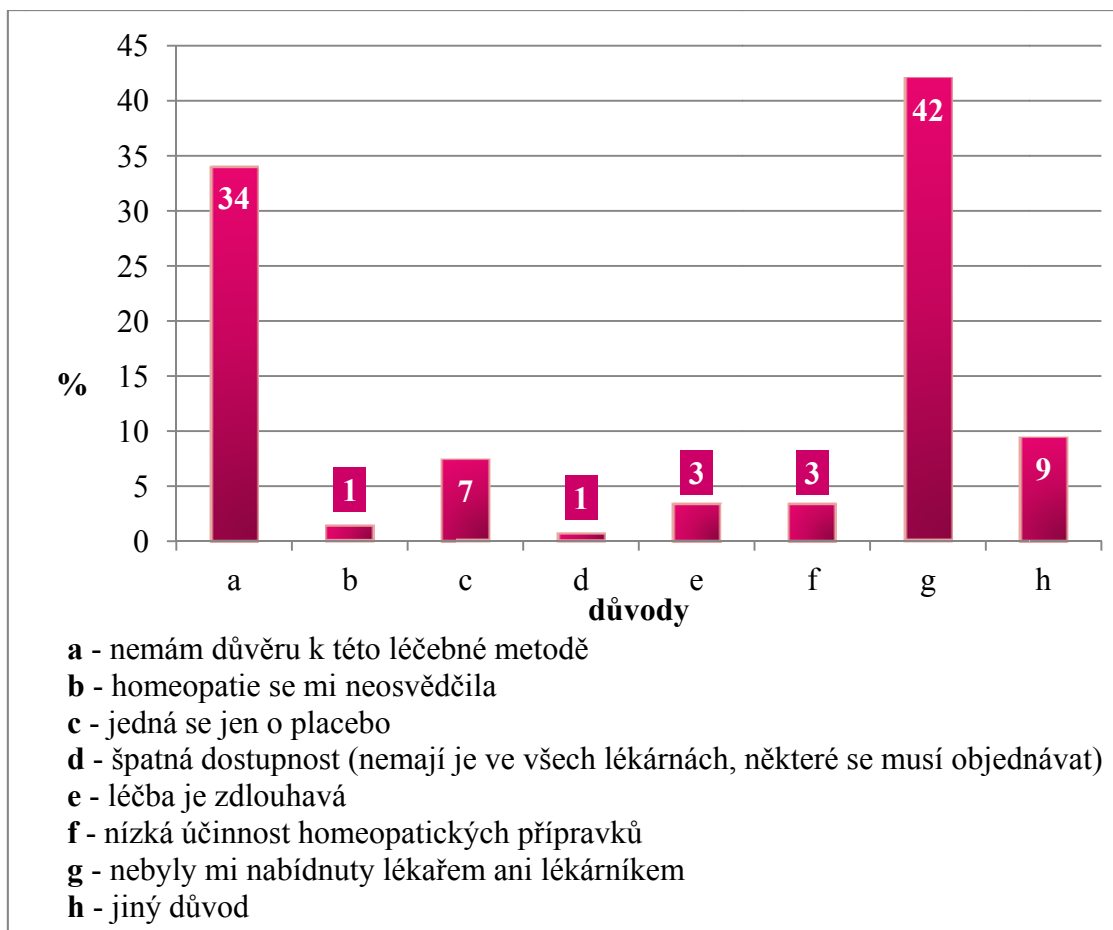
Graf č. 14: Užíval(a)/ koupil(a) jste si někdy homeopatický přípravek?
Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.11 Z jakého důvodu nevyžíváte homeopatii, nepoužíváte homeopatické přípravky?

Z předchozí otázky jsem zjistila, že 48 % homeopatika nikdy neužívalo. Touto další otázkou jsem chtěla zjistit, proč studenti tuto metodu nevyžívají. Nejčastěji studenti uváděli, že jim homeopatická léčba nebyla nabídnuta lékařem ani lékárníkem (42 %). Bylo by zajímavé zjistit, zda lékaři a lékárníci nenabízí homeopatické léky z důvodu své neznalosti či svého postoje k dané problematice nebo z jiného dalšího důvodu. Tato otázka však není předmětem mé práce. Dalším častým argumentem byla rovněž nedůvěra k této léčebné metodě (34 %). Ostatní odpovědi jsou poměrně vyrovnané. U 1 % studentů se homeopatie neosvědčila, další 1 % neužívá homeopatika kvůli jejich špatné dostupnosti, 3 % považují léčbu za zdlouhavou a další 3 % se homeopaticky neléčí kvůli nízké účinnosti homeopatik. 7 % si myslí, že homeopatie funguje pouze na placebo efektu a 9 % uvedlo jiné důvody, které byly následující:

- mám autoimunitní onemocnění (1 respondent)
- zatím jsem neměl čas se informovat (1 respondent)
- nikdy mě to nenapadlo (1 respondent)
- zatím jsem neměl důvod (11 respondenti)

Na otázku odpovídalo pouze 171 respondentů, protože studenti, kteří odpověděli na předchozí otázku číslo 14 kladně, nemuseli odpovídat na aktuální otázku. Vyhodnoceno bylo pouze 150 odpovědí (21 odpovědí bylo tzv. missing). (viz Tabulka č. 15, příloha 2)

Graf č. 15: Z jakého důvodu nevyužíváte homeopatii, nepoužíváte homeopatické přípravky?

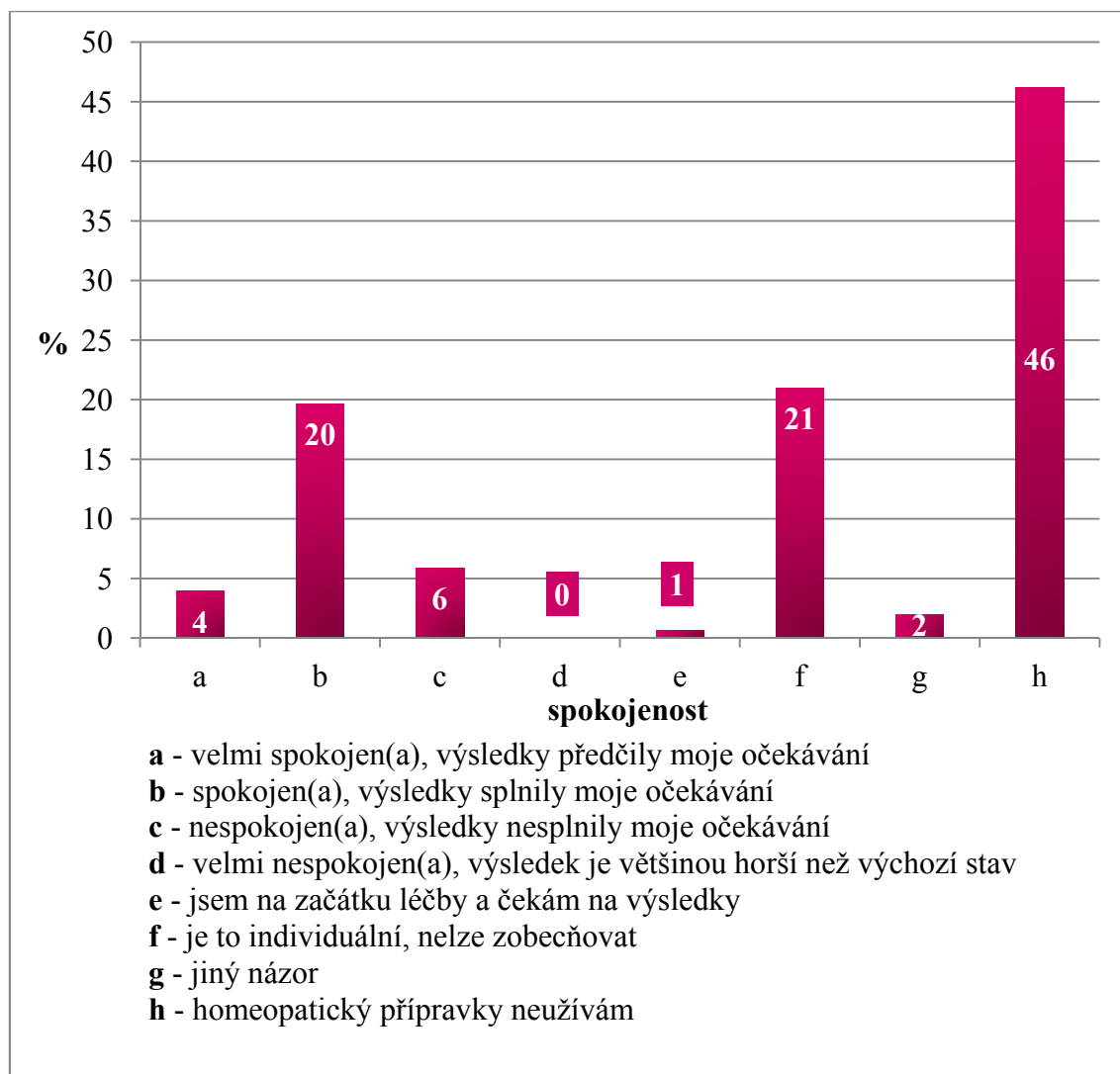
Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.12 Jak jste spokojen/a s výsledky homeopatické léčby?

Za velmi spokojené s léčbou by se označily pouze 4 % respondentů, za spokojené potom 20 %, nespokojeno bylo 6 % respondentů a velmi nespokojen nebyl žádný z respondentů. Hodnotit výsledky léčby nemůže 1 % respondentů, neboť je teprve na začátku léčby. 21 % udává, že homeopatická léčba je individuální záležitostí a výsledky tedy nelze zobecňovat. 46 % homeopatické přípravky neužívá a 2 % mají jiný názor, kde uvedli následující:

- homeopatika jsem užíval pouze krátce, nemohu posoudit (2 respondenti)
- spokojen asi tak, jako kdyby si koupil v trafice antiperle (1 respondent)
- už nevím (1 respondent)
- spokojen, splnily očekávání, že nejsou účinné (1 respondent)
- byla jsem dítě a nehodnotila jsem to (1 respondent)

Na otázku odpovídalo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo pouze 305 odpovědí (6 odpovědí bylo tzv. missing). (viz Tabulka č. 16, příloha 2)

Graf č. 16: Jak jste spokojen(a) s výsledky homeopatické léčby?

Zdroj: Vlastní zpracování

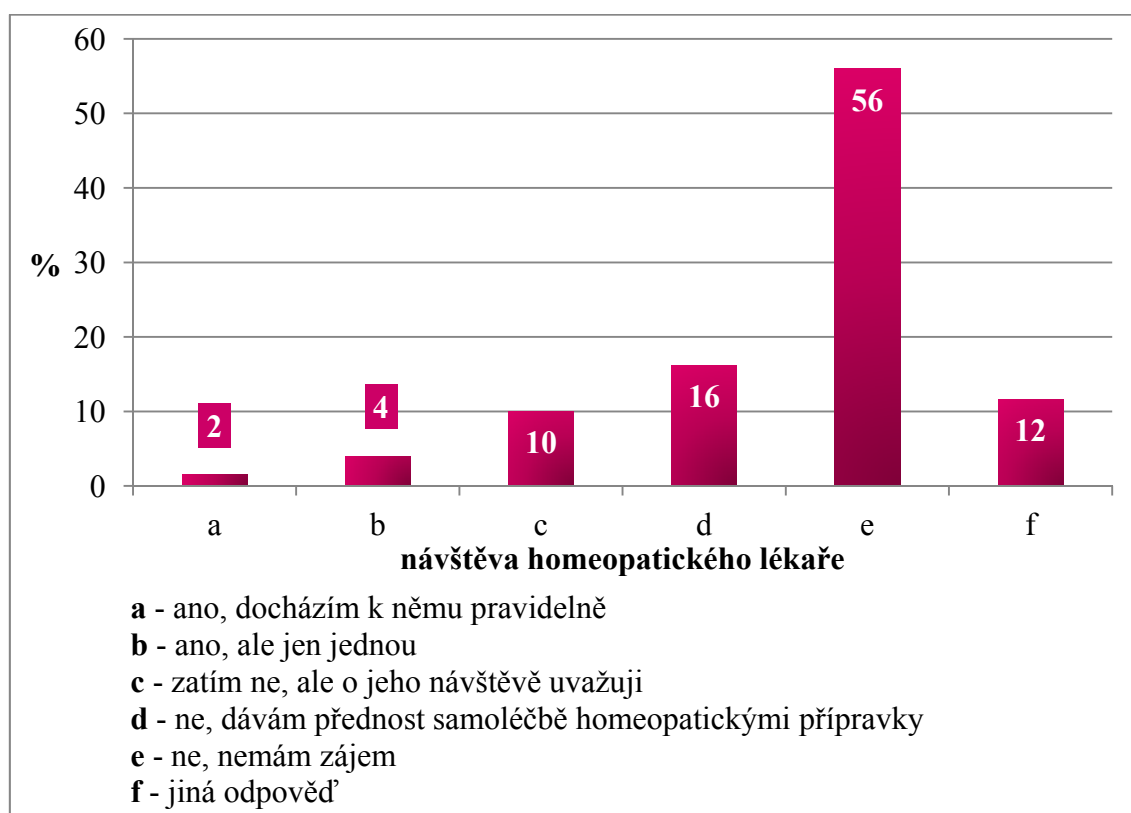
4.2.13 Navštívil/a jste někdy homeopatického lékaře?

Studentů navštěvujících homeopatického lékaře je úplné minimum. Graf ukazuje, že pouze 1 % studentů pravidelně navštěvuje lékaře homeopata a 4 % jej navštívilo, avšak jen jednou. Naprostá většina (56 %) nemá o návštěvu lékaře zájem. Nemůžeme však přehlédnout skutečnost, že 10 % respondentů o jeho návštěvě uvažuje a 16 % se sice nedochází léčit k homeopatovi, ale dává přednost homeopatické samoléčbě. 12 % odpovědělo následovně:

- ano, v dětství (7 respondentů)
- ano, několikrát (2 respondenti)

- ano, ale ne pravidelně (1 respondent)
- ne, homeopatika mi doporučila jednorázově dětská lékařka (2 respondenti)
- maminka je homeopatická lékařka – ordinuje mi léky dle potřeby (1 respondent)
- ne, nepotřeboval(a) jsem lékaře (4 respondenti)
- ne, protože nemůžu užívat homeopatii (1 respondent)
- ne, nebyl důvod (5 respondentů)
- ne (1 respondent)
- zatím ne, ale do budoucna nevylučuji (9 respondentů)
- praktický lékař je i mým homeopatem (1 respondent)
- vyhovuje mi klasický obvodní lékař (1 respondent)
- ano, ale homeopatika pro sebe nepotřebuji (1 respondent; nejspíš chodí k homeopatovi pouze vyzvedávat léky pro někoho jiného)

Na otázku odpovídalo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo pouze 309 odpovědí (2 odpovědi byly tzv. missing). (viz Tabulka č. 17, příloha 2)

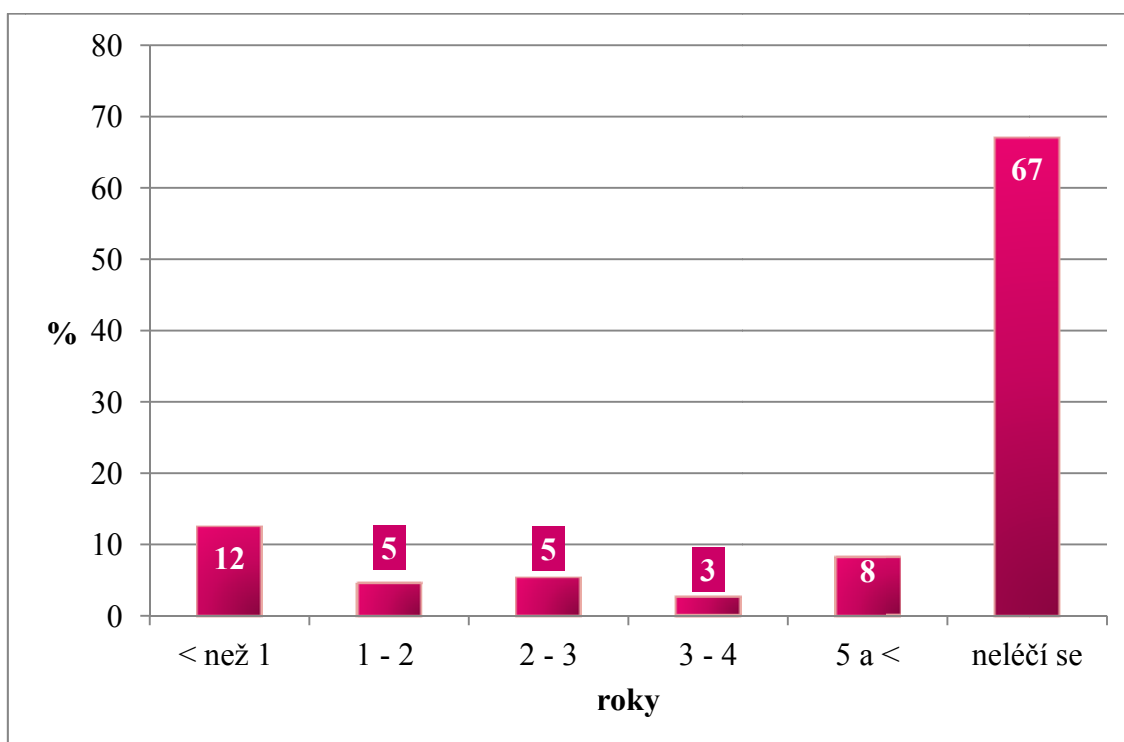
Graf č. 17: Navštívil(a) jste někdy homeopatického lékaře?

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.14 Jak dlouho se léčíte pomocí homeopatických přípravků?

Z frekvenční analýzy, která byla provedena, vyplývá, že naprostá většina respondentů se homeopaticky neléčí. Tuto možnost zaškrtno 67 % dotázaných. Zbývajících 33 % se homeopaticky léčí – 12 % méně než jeden rok, 5 % 1 až 2 roky, 5 % 2 až 3 roky, 3 % 3 až 4 roky. Delší čas (5 a více let) se homeopaticky léčí 8 % studentů.

Na otázku odpovídalo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo pouze 306 odpovědí (5 z odpovědí bylo tzv. missing). (viz Tabulka č. 18, příloha 2)

Graf č. 18: Jak dlouho se léčíte pomocí homeopatických prostředků?

Zdroj: Vlastní zpracování

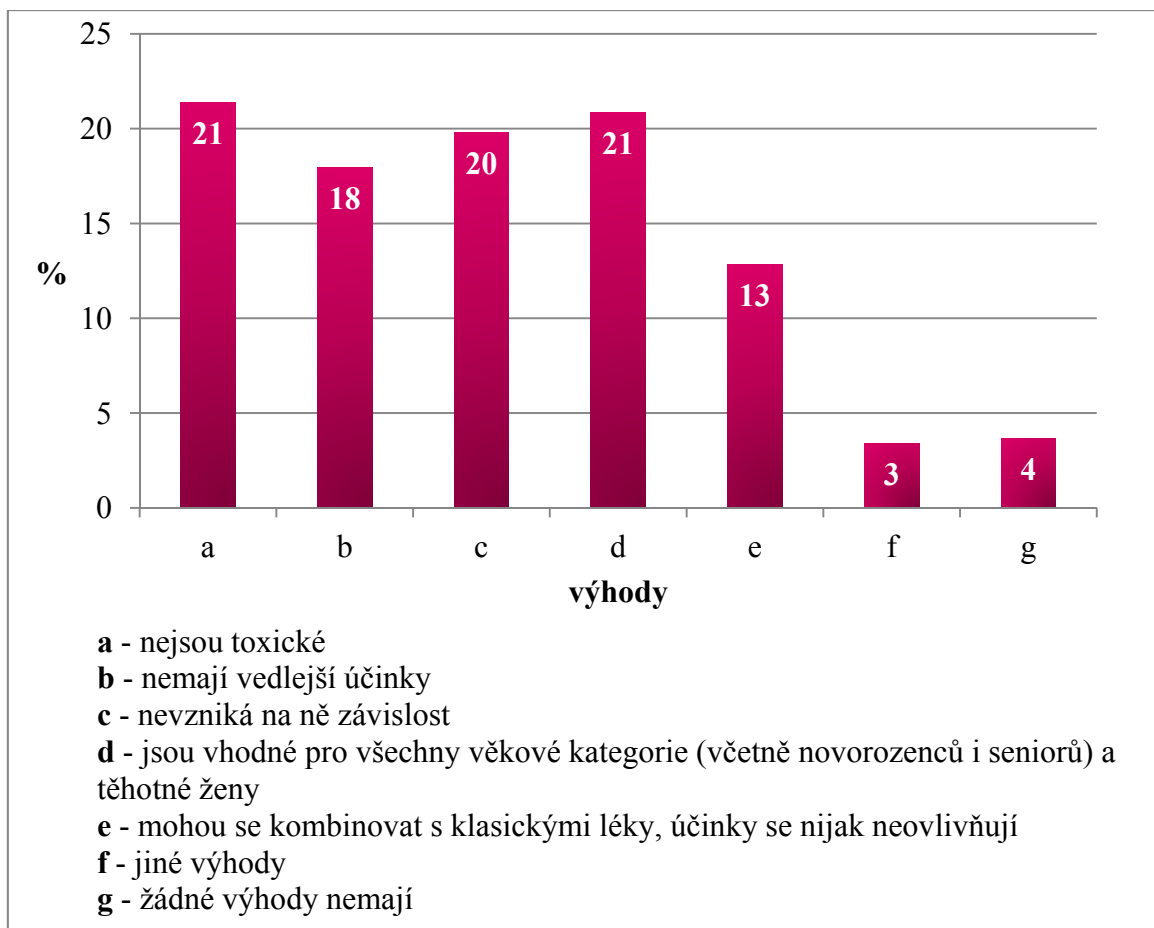
4.2.15 Jaké jsou podle Vás výhody homeopatických přípravků? (možnost více odpovědí)

Homeopatické přípravky mají ve srovnání s alopatickou léčbou řadu výhod. Co sami studenti považují u homeopatických přípravků za výhodné, ukazuje graf. Odpovědi na tuto otázku jsou poměrně vyrovnané. Záporné stanovisko (homeopatické přípravky nemají žádné výhody) zastávají 4 % respondentů. 3 % dotazovaných uvedla jiné výhody. Nejčastější uvedenou jinou výhodou byl placebo efekt (5 odpovědí), dále zde 8 respondentů uvedlo, že neví, jaké jsou výhody, ale zároveň si nemyslí, že homeopatické přípravky žádné nemají, a 2 respondenti nemohou posoudit. Mezi další výhody dle respondentů patří:

- jiný mechanismus působení (1 respondent)
- neoslabují organismus jako antibiotika (1 respondent)
- léčí příčinu a ne pouze příznaky jako některá léčiva alopatická (2)
- nejsou pro pacienty nebezpečné (1)
- mohou zabrat v případě selhání alopatické léčby (2)
- snadná aplikace granulí (2)

Objevila se zde i odpověď: homeopatikům nevěřím a odpověď: ne, nikdo mi je nenabídnul. Tyto dvě odpovědi shledávám za nemístné – nevztahují se k otázce.

Respondenti měli možnost zaškrtnout více odpovědí. Otázku zodpovědělo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo všech 311 odpovědí. (viz Tabulka č. 19, příloha 2)

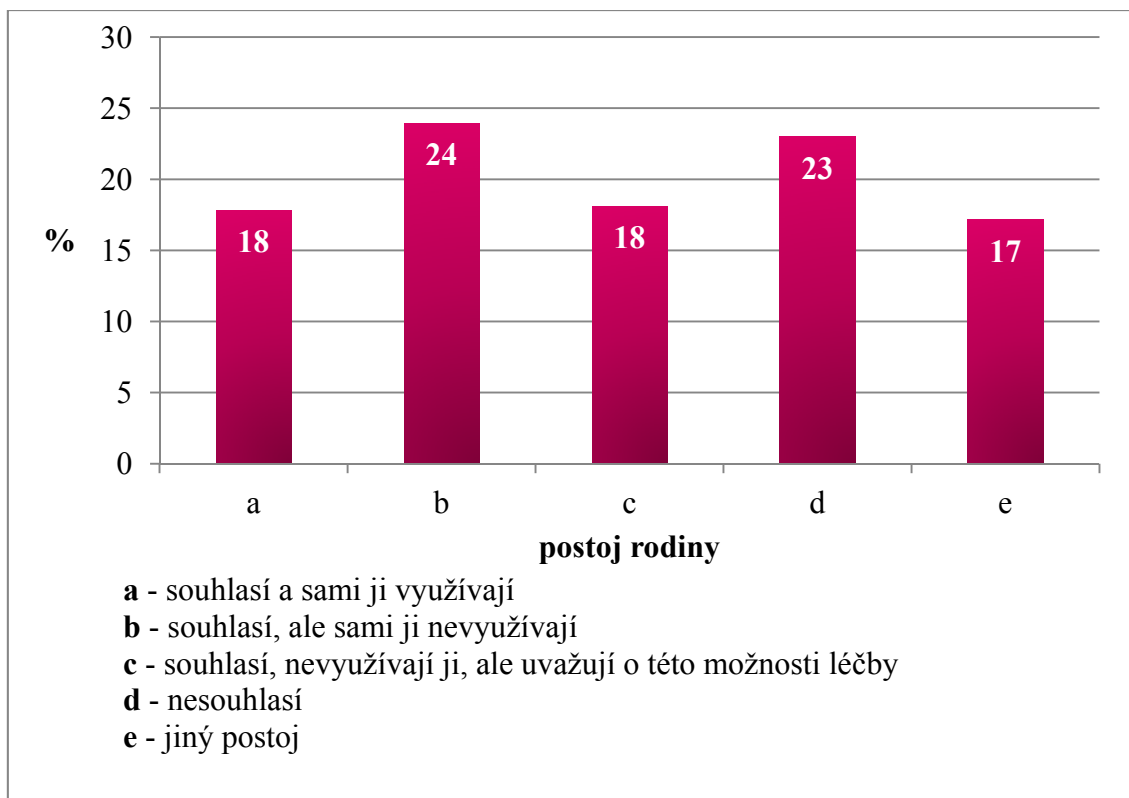
Graf č. 19: Jaké jsou podle Vás výhody homeopatických prostředků?
Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.16 Jaký postoj mají k homeopatické léčbě členové vaší rodiny?

Jak se k léčbě homeopatickými přípravky staví rodina respondentů? Má kladný nebo naopak záporný postoj? Průzkum ukazuje, že členové rodiny u 18 % dotazovaných souhlasí s homeopatickou léčbou a využívají ji. U 24 % rodina s užíváním homeopatik souhlasí, ale nevyužívá ji a u 18 % souhlasí, homeopatii však nevyužívají, ale uvažují o této možnosti léčby. Dalších 23 % zaujímá záporné stanovisko a s léčbou nesouhlasí. 17 % respondentů uvedlo, že členové jejich rodiny mají jiný postoj, kde uváděli tyto názory:

- nevím, jaký zaujímají postoj vůči homeopatii (19 respondentů)
- o této léčebné metodě vůbec rodina neví (6 respondentů)
- někteří souhlasí, jiní nesouhlasí (8 respondentů)
- někteří souhlasí a využívají homeopatika, někteří souhlasí, ale nevyužívají (1 respondent)
- nevím, dávají přednost rostlinným přípravkům (1)
- souhlasí, ale zatím nevyužívají (3)
- nevyužívají, ale uznávají homeopatika jako výborný placebo efekt (1)
- nepoužívají, nemají dostatek informací (1)
- nesouhlasí, ale využívají pro případ „co kdyby“ (1)
- neužívají (3)
- nezajímají se o homeopatii a nezastávají žádný názor (9)

Na otázku odpovídalo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo pouze 309 odpovědí (2 z odpovědí byly tzv. missing). (viz Tabulka č. 20, příloha 2)

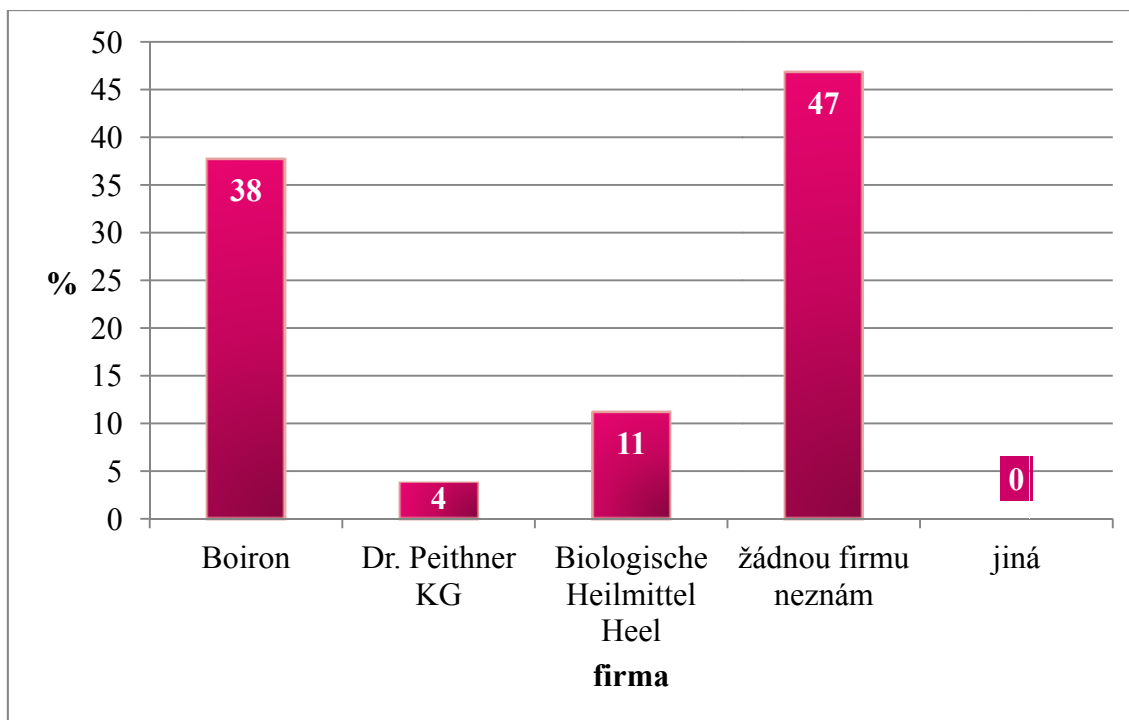

Graf č. 20: Jaký postoj mají k homeopatické léčbě členové vaší rodiny?
 Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.17 Od které firmy znáte homeopatické přípravky? (možnost více odpovědí)

Na farmaceutickém trhu působí několik firem, které vyrábějí homeopatické přípravky, nebo které homeopatické přípravky distribuují. Která z firem je u studentů nejvíce v podvědomí? Z odpovědí vyplývá, že nejznámější firmou vyrábějící homeopatické přípravky je společnost Boiron, jeden z největších světových výrobců homeopatických přípravků. Tato společnost je v podvědomí u 38 % dotazovaných studentů. 11 % studentů zná největšího německého výrobce homeopatik, kterým je Biologische Heilmittel Heel GmbH. A 4 % uvedla společnost Dr. Peithner KG, která je největším dodavatelem homeopatických léků na rakouském trhu. Homeopatika od jiné firmy zná 0 % studentů (Tuto odpověď zaškrtnuli 2 respondenti. Neuvedli však jméno společnosti.) Vysoké procento studentů (47 %) nezná žádnou firmu.

Respondenti měli možnost zatrhnout více možných odpovědí. Otázku zodpovědělo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo všech 311 odpovědí. (viz Tabulka č. 21, příloha 2)

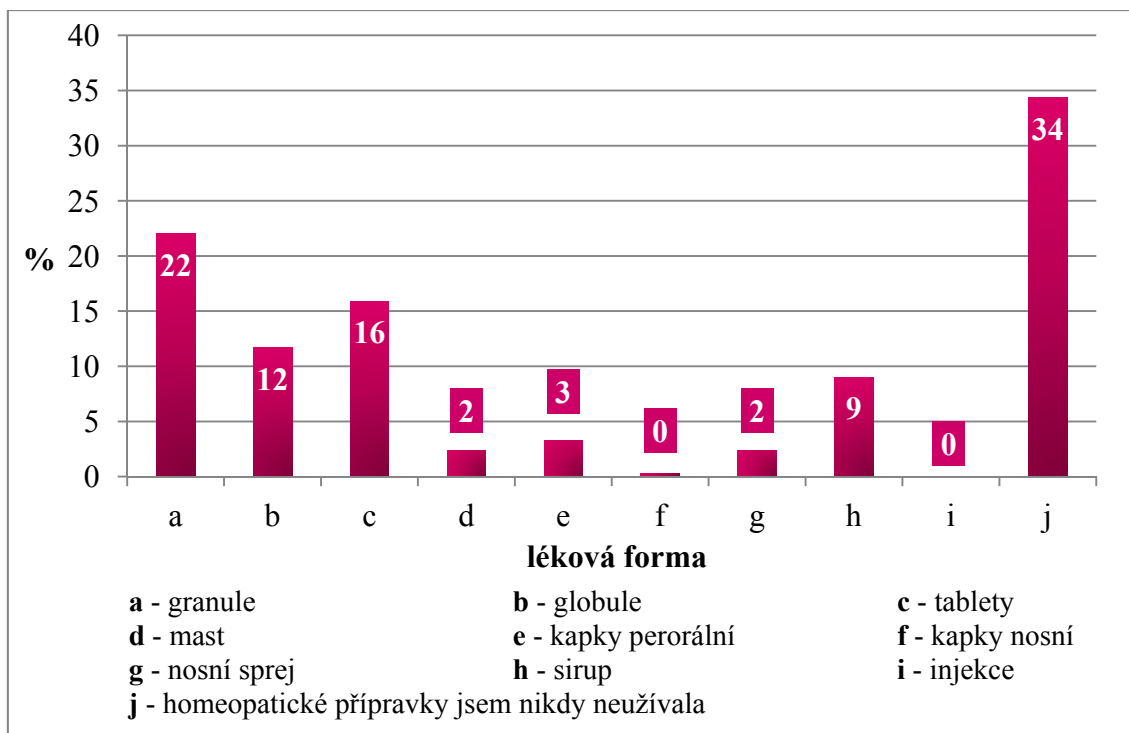
Graf č. 21: Od jaké firmy homeopatické přípravky znáte?

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.18 Jakou lékovou formu homeopatického přípravku užíváte/ užíval(a) jste? (možnost více odpovědí)

V další otázce byli studenti dotazováni na lékovou formu za účelem zjištění nejčastěji používané lékové formy homeopatických přípravků. Frekvenční analýzou se ukázalo, že nejčastěji používanou lékovou formou jsou granule (22 %). Hojně užívané jsou také tablety, které označilo 16 % respondentů, a globule, které mají zastoupení 12 %. 9 % respondentů užívá/užívalo sirup. Ostatní lékové formy užívalo pouze malé procento respondentů – perorální kapky označili 3 %, mast 2 % a nosní sprej také 2 %. Nosní kapky 0 % respondentů a injekce taktéž. 34 % respondentů homeopatika nikdy neužívalo.

Respondenti měli možnost zatrhnout více možných odpovědí. Otázku zodpovědělo všech 311 respondentů (viz Tabulka č. 22, příloha 2)

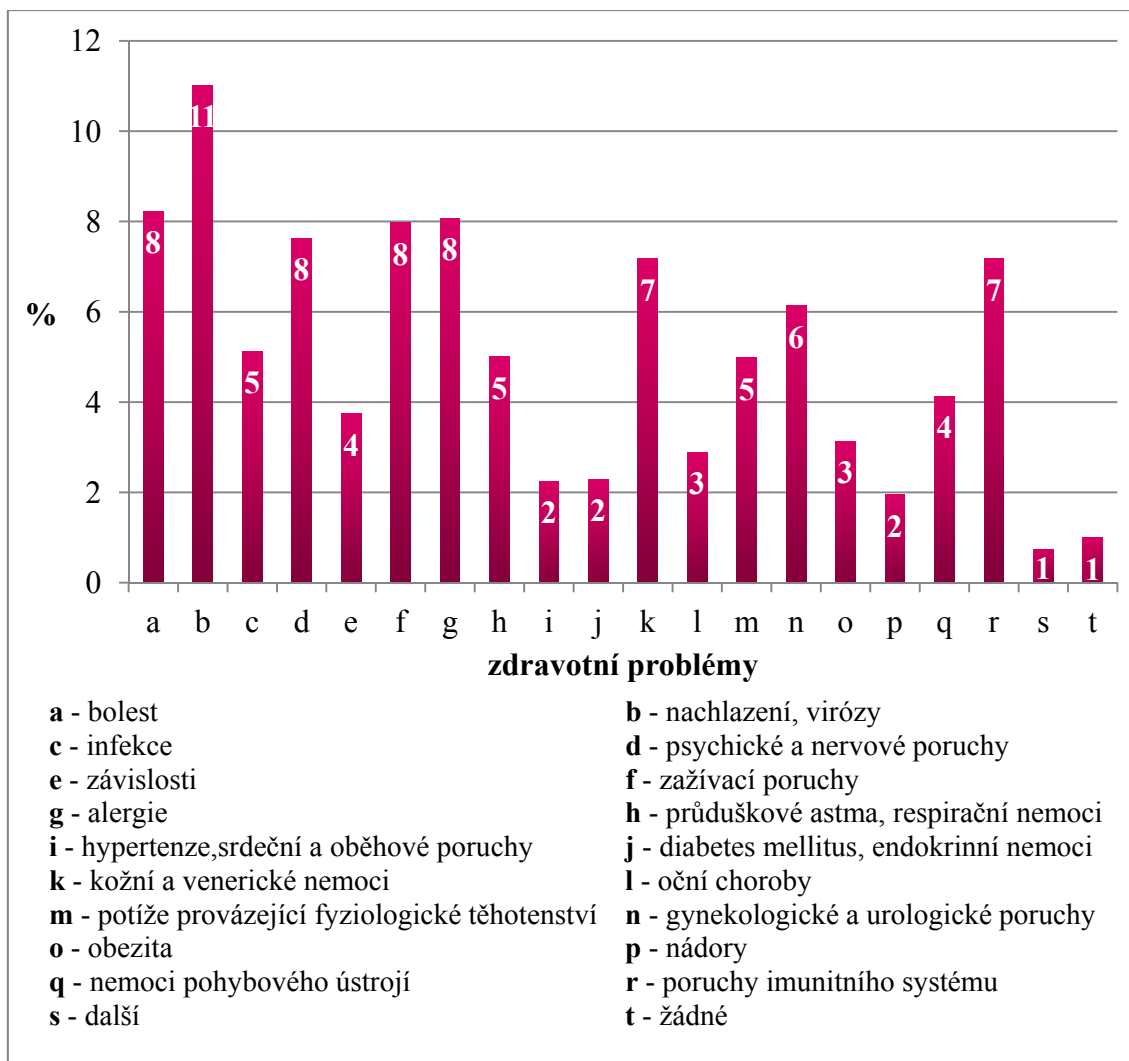

Graf č. 22: Jakou lékovou formu homeopatického přípravku užíváte/užíval(a) jste?
Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.19 Které z níže uvedených zdravotních problémů lze dle Vašeho názoru léčit nebo mírnit homeopatickými přípravky? (možnost více odpovědí)

Homeopaticky lze léčit řadu zdravotních problémů. U tohoto dotazu mě tedy zajímalo, jak to vidí studenti naší fakulty. Nejčastěji označovali možnost nachlazení a virózy. Tuto odpověď uvedlo 11 % studentů. Dalšími početnými skupinami byly bolest, psychické a nervové poruchy, zažívací poruchy a alergie, které označilo po 8 %. Celkem 7 % respondentů označilo kožní a venerické choroby a dalších 7 % poruchy imunitního systému. Kladné stanovisko zaujímá také 6 % studentů, kteří uvádějí gynekologické a urologické poruchy. 5 % je toho názoru, že homeopaticky je možno léčit infekce, dalších 5 % průduškové astma, 5 % respirační poruchy a potíže provázející fyziologické těhotenství. Po 4 % studenti označili závislosti a nemoci pohybového ústrojí. O něco méně studentů (po 3 %) uvedlo oční choroby a obezitu. Po 2 % uvádějí hypertenzi, srdeční a oběhové poruchy, dále diabetes mellitus, endokrinní nemoci a poslední 2 % nádory. 1 % uvedlo takový názor, že homeopaticky lze léčit úplně vše. Záporný postoj k léčbě homeopatiky zastává 1 % studentů, kteří uvádí, že homeopaticky nelze léčit žádné zdravotní obtíže.

U této otázky měli respondenti opět možnost výběru více odpovědí. Otázku zodpovědělo všech 311 respondentů (viz Tabulka č. 23, příloha 2)

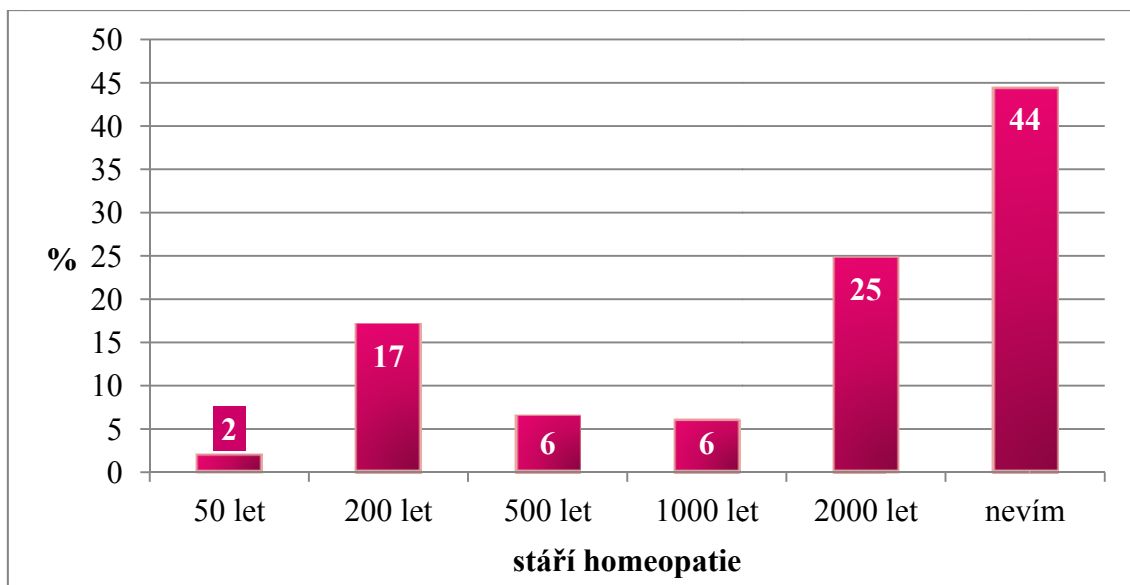
Graf č. 23: Které z níže uvedených zdravotních problémů lze dle Vašeho názoru léčit nebo mírnit homeopatickými přípravky?

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.20 Víte, jak stará je homeopatie?

Na závěr jsem se pokusila zjistit, zda mají respondenti všeobecný rozhled, a zeptala jsem se jich, jak je homeopatie stará. Správnou odpověď, tedy 200 let, uvedlo pouze 17 % studentů, 44 % neví, 25 % respondentů uvedlo 2000 let. Další odpovědi jsou procentuálně méně zastoupeny: 50 let 2 %, 500 let 6 % a 1000 let 6 %.

Otázku zodpovědělo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo všech 311 odpovědí. (viz Tabulka č. 24, příloha 2)

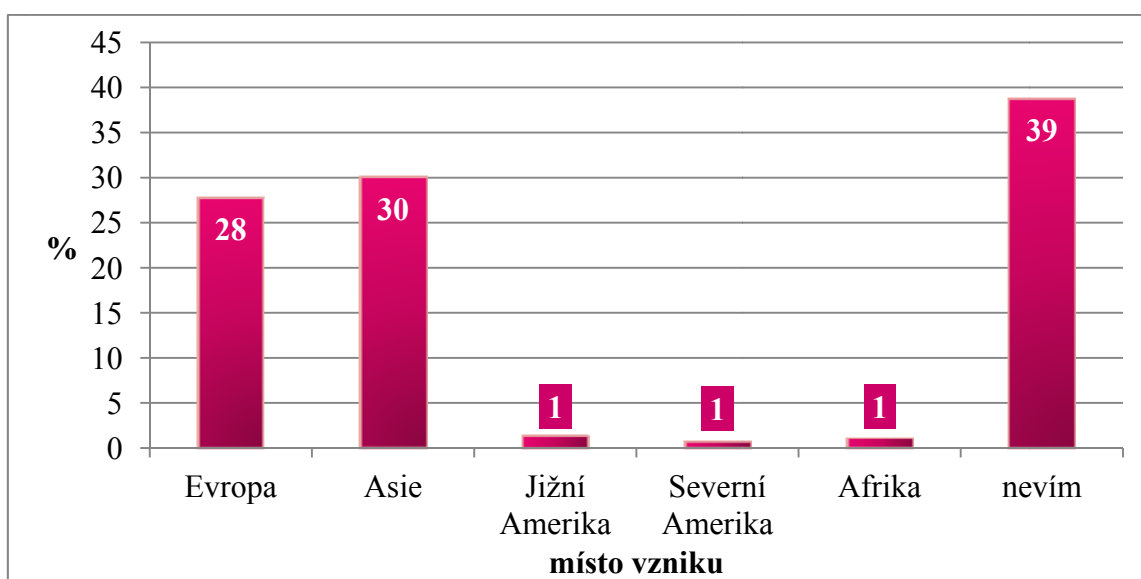
Graf č. 24: Víte, jak stará je homeopatie?

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.21 Víte, kde homeopatie vznikla?

V průzkumu jsem se dále zajímala, zda respondenti vědí, odkud tato léčebná metoda pochází. Necelých 30 % (přesně 28 %) odpovědělo správně a označilo za místo vzniku Evropu. 30 % si myslí, že homeopatie vznikla v Asii. Jižní Ameriku, Severní Ameriku a stejně tak Afriku označilo po 1 % respondentů. 39 % respondentů neví, kde homeopatie vznikla.

Na otázku odpovídalo všech 311 respondentů. Vyhodnoceno bylo pouze 310 odpovědí (1 z odpovědí byla tzv. missing). (viz Tabulka č. 25, příloha 2)

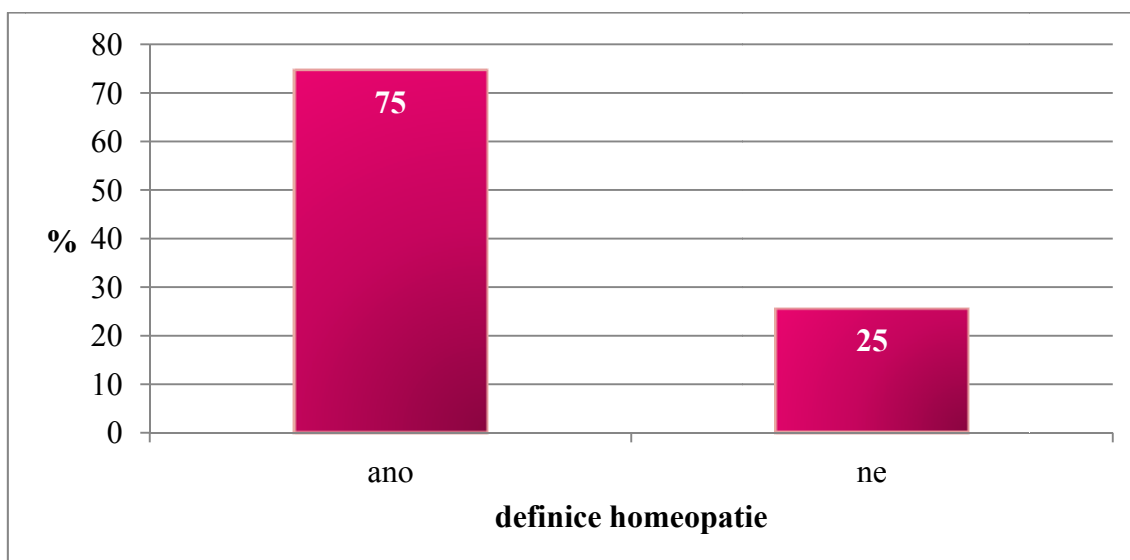

Graf č. 25: Víte, kde homeopatie vznikla?

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.22 Pokuste se stručně vlastními slovy definovat homeopatii

Poslední otázka byla dobrovolná. Studenti měli definovat stručně vlastními slovy homeopatii. 25 %, což je 79 respondentů, homeopatii definovalo a 75 % ji nedefinovalo. Definice byly nejrůznější a uvádím je pod následujícím grafem (graf č. 26). Homeopatie je velice široký obor a neexistuje její přesná definice. Proto určit, která z definic je správná a která ne, lze velice obtížně. Studenti nejčastěji definovali homeopatii jako podobné se léčí podobným. Převážnou většinu definic lze považovat za správnou. Mezi některými definicemi se spíše objevovaly názory studentů na homeopatii, a to kladné i záporné. Od placebo efektu, přes definici „víra tvá tě vyléčí“ až po definici, kde se objevilo, že se jedná o „hovadinu“.

Graf č. 26: Pokuste se stručně vlastními slovy definovat homeopatii (dobrovolné)
Zdroj: Vlastní zpracování

Definice homeopatie:

1. Léčba založená na placebo efektu, u které má nezastupitelnou úlohu psychický přístup pacienta, lékaře i lékárníka. Pokud nenahrazuje klasickou léčbu u vážných chorob, nemám s ní problém, mnohdy ji považuji za velmi přínosnou. Minimálně pacientovi neublíží.
2. Placebo.
3. Léčebná metoda založená na principu podobné se léčí podobným.
4. Léčení něčeho tím stejným.

5. Léčba prostřednictvím nízkých (potencovaných) dávek léčiva (čím nižší, tím účinnější je lék) vyvolávajícího v klasických (alopatických) dávkách tytéž obtíže, na které se využívá jeho homeopatická forma.
6. Jedná se o nespecifickou stimulační terapii imunitního systému, která pomáhá organismu vlastními silami bojovat proti patologickým agens.
7. Léčba, která na základě podobnosti homeopatika a nemoci stimuluje vlastní imunitní systém.
8. Vysvětlím na příkladu: jsou-li příznaky tvého onemocnění jako po uštknutí hadem, pak hadí jed bude tvým lékem.
9. Podle mě je homeopatie nádherná věc. Uvědomme si, že nemá vedlejší účinky, neinteraguje s ostatními léčivy, dají se s ní léčit i děti od kojeneckého věku. Jen nezapomenout na to, že její účinky nejsou nijak prokázány studiemi. Takže jak říkám. Je to pro mne předražené sladidlo.
10. Typ léčebné metody, která využívá pravidel podobnosti a potenciace.
11. Naprosto bezpečné alternativní léčení látkou, která je ve zředění „jako kapka v moři“. Aspoň tak to říkám pacientům v lékárně, když se ptají, co to je.
12. Podobné se léčí podobným (jako lék na nemoc se použije upravená látka, která je schopná vyvolat příznaky shodné s příznaky nemoc). Čím více je látka potencovaná (různými postupy je předáván „otisk“ látky do matrice), tím je homeopatikum účinnější.
13. Podávání látek, které danou nemoc vyvolaly, ale v pouze minimální, neškodné koncentraci, která je schopná nemoc léčit, potlačit, zastavit...
14. Podobné se léčí podobným...(aneb vezmi šišku z borovice, kuří oko, trochu železa...uvař...a pak třepej a řed', až tam nebude ani molekula účinné látky...)
15. Homeopatické léky přírodního charakteru (rostliny, živočišné suroviny,...).
16. Léčba onemocnění hodně ředěnými, čili velmi nízkými dávkami tím, co danou nemoc vyvolá.
17. Léčba podobného podobným.
18. Je to léčba, kdy se podává malé naředěné množství léčivé látky nemocnému, ale takové, které v normální koncentraci vyvolá jeho onemocnění.
19. Homeopatie je léčba substancemi, jejichž účinek ve větším množství vyvolává efekt podobný léčené nemoci, ředěním se jejich účinek potencuje. Homeopatika jsou nejúčinnější, pokud obsahují množství účinné látky limitně se blížící nule až nulové.

20. Je to léčba homeopatickými přípravky, kde není žádná farmakologicky účinná látka, ale vlastní účinek vzniká až potenciací.
21. Snaha o pomoc přírody při zdravotních potížích.
22. Léčení příznaků nemoci nízkými dávkami přírodních látek, které ve vyšších dávkách tyto příznaky navozují (léčení podobného podobným).
23. Velice drahá voda – placebo efekt pro důvěřivce.
24. Jedná se o alternativní medicínu, hlavní heslo je: léčit podobné podobným, používají se velice zředěné substance.
25. Podobné se léčí podobným.
26. Homeopatie je léčebná metoda, která je založená na tom, že se podávají vysoce zředěné dávky látek, které by ve vyšších koncentracích vyvolaly onemocnění, které léčíme. Důležitá je víra pacienta v léčbu.
27. Metoda založená na principu podobnosti, ředění a potencie, na určitou chorobu používá látku, která ve vyšších dávkách tuto chorobu vyvolává / způsobuje stejné příznaky jako nemoc, na kterou se podává, ale látky jsou podávány ve velkém ředění a vždy s individuálním přístupem k pacientovi (každý má jiné nachlazení, jinou nespavost- ale z tohoto se trochu vymykají polykompozita).
28. Alternativní metoda léčby, založená na působení léčiva podaného v „nevážitelné“ dávce s tímž účinkem na organismus jako samotná choroba – navození účinku na základě bioenergetizace apod.
29. Nejrozšířenější obor alternativní léčby využívající látky rostlinné a živočišné povahy ve velmi nízkých koncentracích.
30. Léčba minimálními dávkami látky, která nemoc vyvolává.
31. Léčba na principu minimálních dávek a léčba podobného podobným.
32. Léčebná metoda určená pro samoléčbu a založená na samoléčících schopnostech organismu. Aneb věř a víra Tvá Tě uzdraví. Naštěstí schopnosti organismu jsou ohromné a tak tato metoda u určité části populace funguje.
33. Neklasický způsob léčení nemocí pomocí hodně naředěných přípravků, které jsou jinak toxické.
34. Mnohonásobně ředěné látky.
35. Podobné léčí podobné, to se mi vybaví, když se řekne homeopatie.
36. Je to léčení podobného podobným.
37. Filozofický směr v léčbě, který přináší alternativu oficiální medicíně a v mnoha ohledech ji i principiálně překonává, nicméně po racionální stránce se stále jedná

spíše o placebo efekt (anebo jen současná věda zatím není schopná řádně vysvětlit onen „otisk“ v molekulách léčivého přípravku), ovšem dle mého názoru toto není důvod, proč homeopatii zavrhnout – jednak je dost možné, že skutečně její účinnost nejsme schopni zatím uspokojivě vysvětlit, resp. ověřit teorie, které by samy o sobě mohly být správné. Snad ale ještě důležitější je to, že homeopatie zabírá v řadě nemocí, se kterou si klasická medicína není schopná jednoduše a efektivně (nebo dokonce vůbec) poradit. Zde je naopak homeopatie výbornou alternativou, na kterou zkrátka konvenční medicína nemá vždy protiváhu – a kdyby nic jiného, tak to je důvod, proč homeopatii jako takovou rozhodně nezavrhnout.

38. Léčba podobného podobným.
39. Léčba na základě – podobné se léčí podobným, ale malými dávkami.
40. O homeopatii toho moc nevím, snad jen to, že základem je podávání velmi nízkých dávek určité látky, která neléčí symptomy nemoci, ale přímo problém, který tyto symptomy způsobuje.
41. Homeopatie je založena na principu „stejně je léčeno stejným“. Zaváděním určitého množství symptomy vyvolávajících podnětů do těla pacienta je snižována senzibilita organismu k těmto příznakům.
42. Jsou to přípravky, které razí heslo „podobné se léčí podobným“. Takže na nějakou nemoc použiju látku, která vyvolá stejné symptomy jako nemoc a tím nabudím organismus, aby začal něco dělat. Léčivá látka je vlastně jed, ale je to několikrát zředěno, takže v konečném přípravku toho z ní vlastně ani moc nezůstane a jsou tam jen stopy.
43. Potenciálně účinnou látku silně naředím, až je její skutečná koncentrace velmi malá a předpokládá se, že tělo zareaguje na tuto slabou látku, která by měla mít podobný efekt jako je léčený problém a to má pomoci ho odstranit.
44. Snadno dostupná léčba potíží. Myslím si, že by se mělo jednat o přírodní látky. Z vlastních zkušeností velmi rychle působí proti angíně, nezatěžuje organismus jako ATB.
45. Alternativní léčba založená na přírodních lécích s velmi malým množstvím účinné látky, která je často zároveň látkou danou nemoc vyvolávající (stejně léčeno stejným).
46. Alternativní léčba, využívající velmi, velmi zředěné látky, které v organismu vyvolávají tu poruchu, která je léčena.

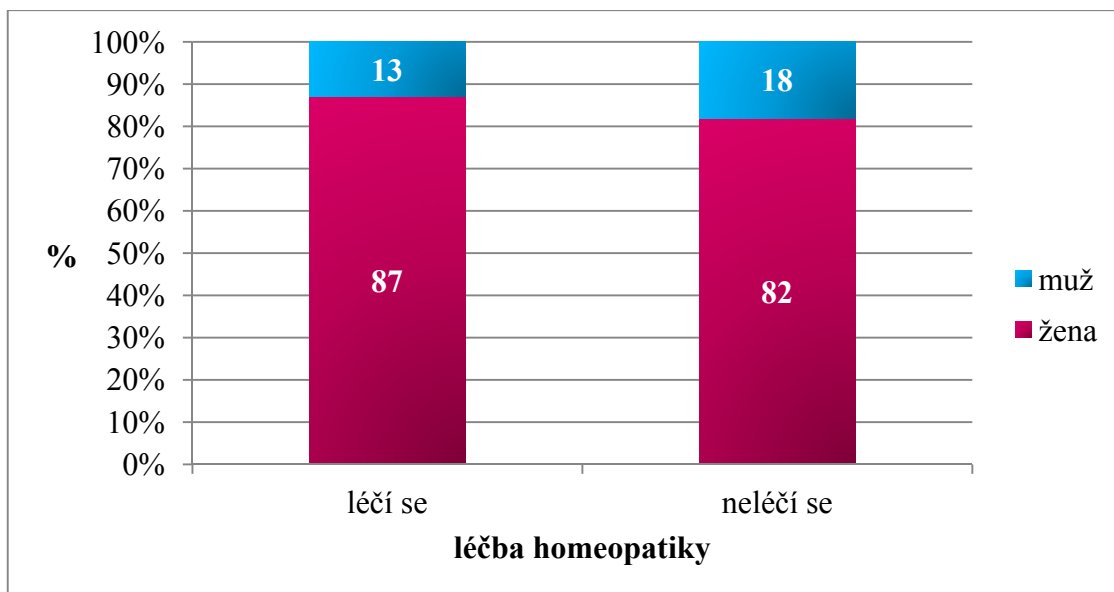
47. Já vlastně pořádně nevím. Většina lidí v mém okolí homeopatii nevěří, já sama užívala homeopatické přípravky v dětství kvůli častým zánětům močového měchýře a výsledek nebyl nijak valný, ale ani přesto jsem na homeopatika nezanevřela. Pořád je u mě na prvním místě moderní medicína, ale jsou případy, kdy už pacientovi neumí pomoci. V těchto chvílích nastupuje alternativní medicína, která občas dělá zázraky, a v opačném případě alespoň neublíží.
48. Homeopatie je léčba, založená na hodně, hodně a ještě jednou zředěné látce, která se podá do organismu. Je jí tak málo, protože má vlastně fungovat jako informace. Návod. Aby tělo vědělo, kudy se vydat, aby se vyléčilo. Tedy, takhle tomu věřím, že to je, doufám, že nemám naprosto pokřivené představy o světě.
49. Léčení velmi, ale opravdu velmi nízkými dávkami účinných látek na základě několika symptomů.
50. Léčivé přípravky na přírodní bázi.
51. Léčba podobné podobným.
52. Víra v lék tě vyléčí.
53. Snaží se léčit několikanásobně zředěnými látkami, které vyvolávají po požití stejné (nebo podobné) příznaky jako sama nemoc.
54. Léčení velmi zředěnými léčivými látkami.
55. Alternativní léčba využívající několikrát zředěnou a roztřepanou účinnou látku. Základem léčby je přesvědčení (víra) pacienta v úspěšnost léčby.
56. Léčebná metoda založená na podávání léčiva, které dokáže léčit ve velmi nízké koncentraci.
57. Homeopatie je léčba založená na léčení příčiny, ne pouze následků, léčí organismus jako celek.
58. „Podobné se léčí podobným“. Velmi malé koncentrace přírodní látky, která by způsobila stejné příznaky jako choroba, která se takto léčí.
59. Snaha léčit prostředky, které vyvolávají podobné projevy jako nemoc.
60. Přírodní látky, které by ve větším množství působily jako jed, ale v malé koncentraci léčí.
61. Jedna z alternativních prostředků. Je účinná.
62. „Hovadina“.
63. Použití velmi zředěných množství látky vyvolávající daný zdravotní problém.
64. Mnohonásobně zředěné účinné látky.
65. Léčení tím, co způsobuje onemocnění, ve velmi zředěné formě.

66. Metoda alternativní medicíny, při níž je využívána látka, jejíž účinky ve velké dávce se podobají symptomům pacienta. (Př. včelí jed – zčervenání/ alergie – zčervenání). Látka se podává v extrémním zředění.
67. Je to metoda alternativní medicíny, ovšem účinnost není prokázána. Díky vysokému zředění by neměla mít vedlejší a nežádoucí účinky.
68. Léčba podobného podobným v několikanásobném zředění.
69. Léčení podobného podobným, látka silně naředěna, ve velmi malé koncentraci (ve vyšší koncentraci způsobuje dané onemocnění). Homeopatii vnímám trochu jako očkování (zjednodušeně řečeno)
70. Extrémní zředění.
71. Látky založené na ředění a potenciaci.
72. Léčba založená na placebo.
73. Pracuje s látkami ve velmi malých koncentracích a hlavní úlohu zde hraje placebo.
74. Mnohonásobně naředěné látky, které působí podobné příznaky jako dané nemoci.
75. Podle mě se jedná o placebo efekt.
76. Léčení přírodními léčivými, které nejsou tak škodlivé pro organismus, avšak vyžaduje delší dobu léčení pro dosažení kýženého účinku.
77. Léčení pomocí přípravku, který by měl stejné příznaky jako nemoc, kterou léčíme.
78. Homeopatie je terapie pomocí velmi zředěných dávek látek získaných z rostlin, živočichů atd. k mírnění příznaků chorob, či stavů, se kterými mají nějakou spojitost.
79. Látka, která způsobuje dané příznaky při požití zdravým člověkem, dané příznaky léčí. Účinnost se zvyšuje ředěním vodou. Jde o vysoké ředění => uplatňuje se „paměť vody“.

4.3 Sledování závislosti dvou proměnných

Při vyhodnocování dotazníků jsem došla k závěru, že 38 % dotazovaných studentů se léčí prostřednictvím homeopatie. Shledala jsem zajímavým vyhodnotit, jak vysoké procento z toho zaujímají ženy a naopak muži. Provedený Chí – kvadrát test ukázal, že obě proměnné (v tomto případě pohlaví a postoj studentů, zda se léčí) jsou nezávislé, míra závislosti je 0,1, tedy velice nízká. Graf nám ukazuje následující: z respondentů léčících se homeopatiky se z 87 % jedná o ženy a pouze z 13 % o muže. Dalším důvodem je skutečnost, že dotazník vyplnilo více žen než mužů (viz kapitola 1.1.1).

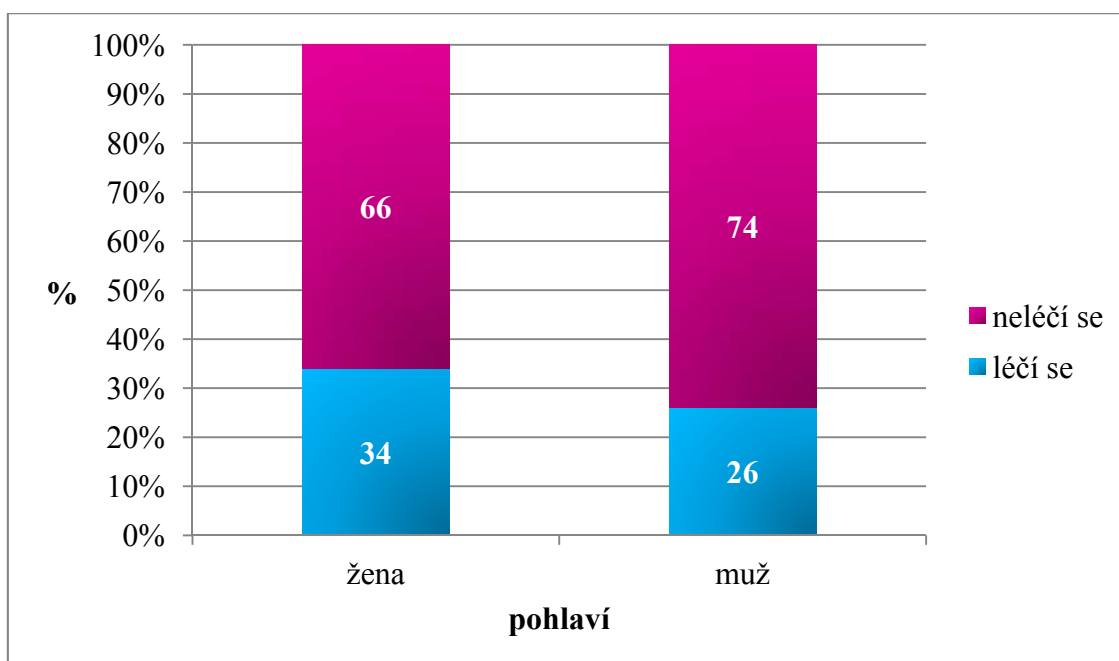
(Závislost viz Tabulka č. 27a, 27b, 27c, příloha 3)

Graf č. 27: Léčba homeopatiky x pohlaví
Zdroj: Vlastní zpracování

Když graf sestavíme opačným způsobem (kolik % z žen se léčí a neléčí a kolik % mužů se léčí a neléčí) dostáváme zcela odlišné hodnoty. Na grafu je patrné, že poměr mezi tím, zda se léčí nebo neléčí u jednotlivých pohlaví, je téměř stejný. Chí – kvadrát test potvrdil nezávislost léčby na pohlaví. Nelze říci, že by se více léčily homeopatiky ženy než muži.

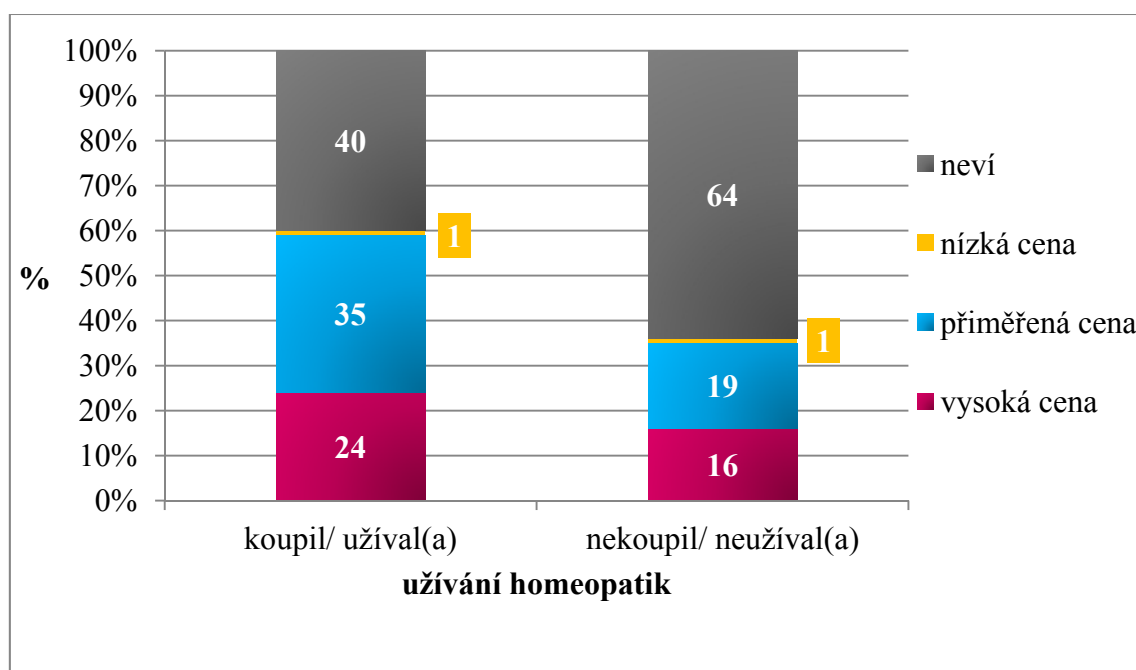
(Závislost viz Tabulka č. 27a, 27b, 27c, příloha 3)

Graf č. 28: Pohlaví x léčba homeopatiky
Zdroj: Vlastní zpracování

Jedním ze zajímavých faktorů, který může z velké části ovlivňovat pacienty při léčbě homeopatickými přípravky, je cena. Dala jsem si tedy za úkol zjistit, jaký je vztah mezi cenou a tím, zda pacient homeopatika někdy užíval/ užívá nebo si je koupil. Tato závislost byla zjišťována opět pomocí Chí – kvadrát testu, který ukázal, že proměnné (cena a užívání homeopatik) jsou nezávislé. Míra závislosti je 0,2. 24 % studentů, kteří si někdy koupili a užívali, homeopatický lék považuje jeho cenu za vysokou. Je zajímavé, že 40 % studentů, kteří homeopatické přípravky užívali, nemají na cenu žádný názor. Zjistila jsem také, že 35 % studentů, kteří homeopatika užívali, považuje jejich cenu za přiměřenou. Studentů, kteří si nikdy homeopatický lék nekoupili, a považují cenu homeopatik za vysokou, je 16 %. Možná právě kvůli vysoké ceně si homeopatický lék nekoupili.

(Závislost viz Tabulka č. 28a, 28b, 28c, příloha 3)

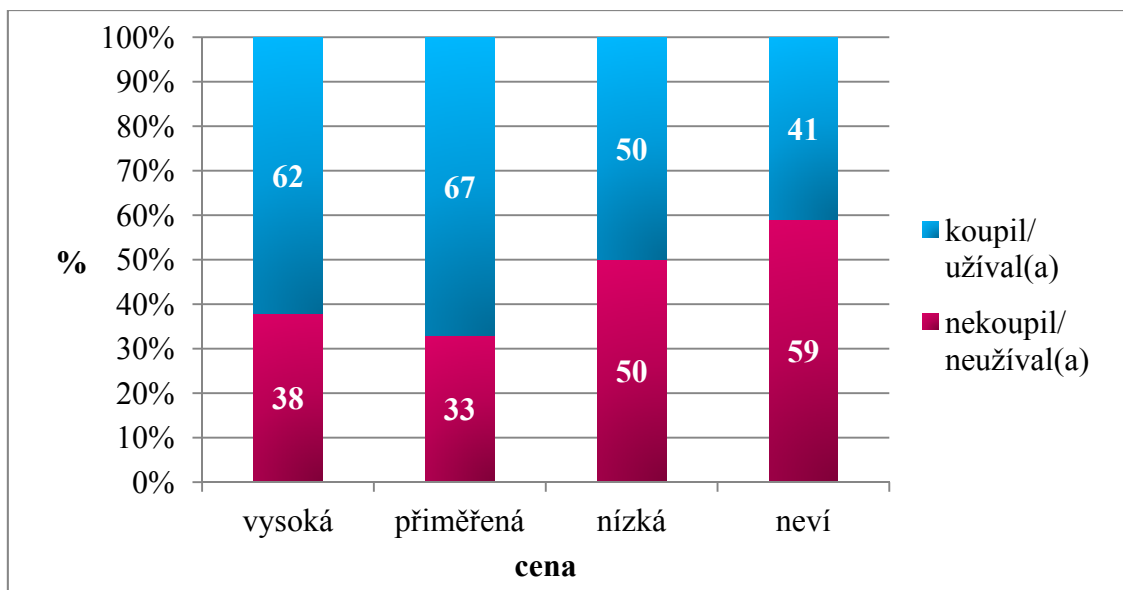

Graf č. 29: Užívání homeopatik x cena 1

Zdroj: Vlastní zpracování

Ze stejné kontingenční tabulky a následujícího grafu můžeme dále vyčíst, že 62 % studentů, kteří si myslí, že je cena homeopatik vysoká, je i přes to užívali a 67 % respondentů považujících cenu za přiměřenou, homeopatika užívalo. Z čehož tedy plyne, že cena přípravků při léčbě nehraje tak velkou roli, jak by se na první pohled mohlo zdát. Homeopatické léky jsou používány při léčbě bez ohledu na jejich cenu.

(Závislost viz Tabulka č. 28a, 28b, 28c, příloha 3)

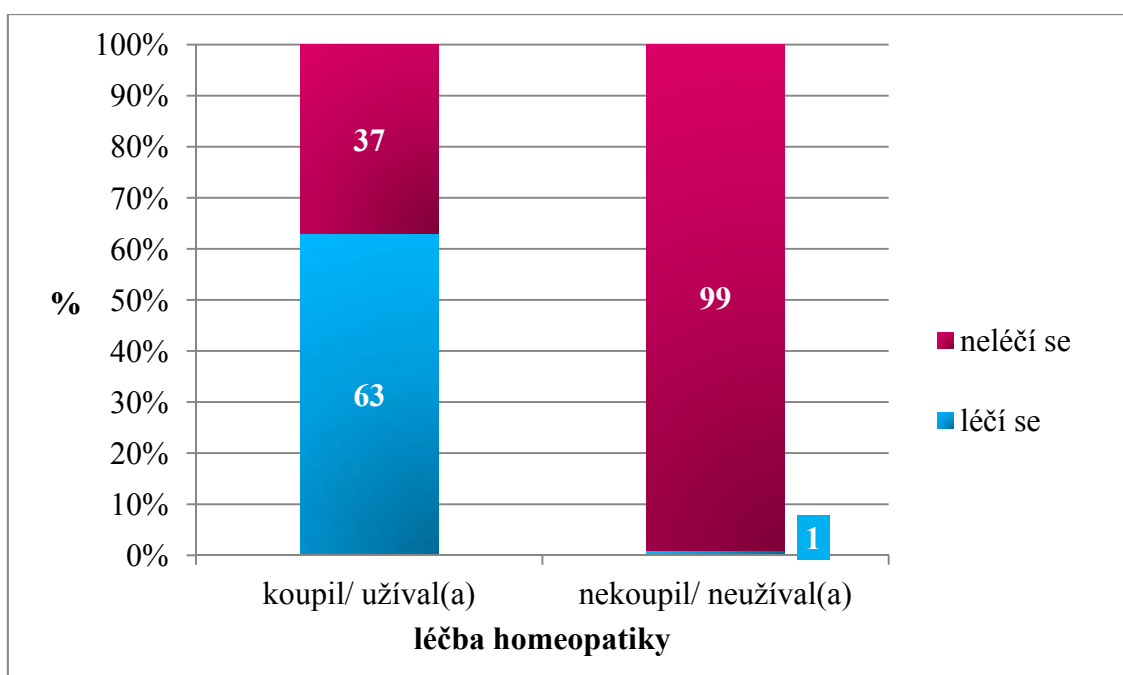

Graf č. 30: Užívání homeopatik x cena 2

Zdroj: Vlastní zpracování

To, že si pacient homeopatický lék někdy koupil nebo jej užíval, ještě neznamená, že se homeopatickými přípravky léčí. Jak můžeme vidět, následující graf ukazuje, že homeopaticky se léčí pouze 63 % těch, co si někdy homeopatický lék koupili a užívali jej. Je zajímavé, že 1 % respondentů z těch, kteří si homeopatika nekoupili/neužívali, se jimi léčí. Tuto skutečnost považují pouze za nepečlivé vyplnění dotazníku.

(Závislost viz Tabulka č. 30a, 30b, 30c, příloha 3)

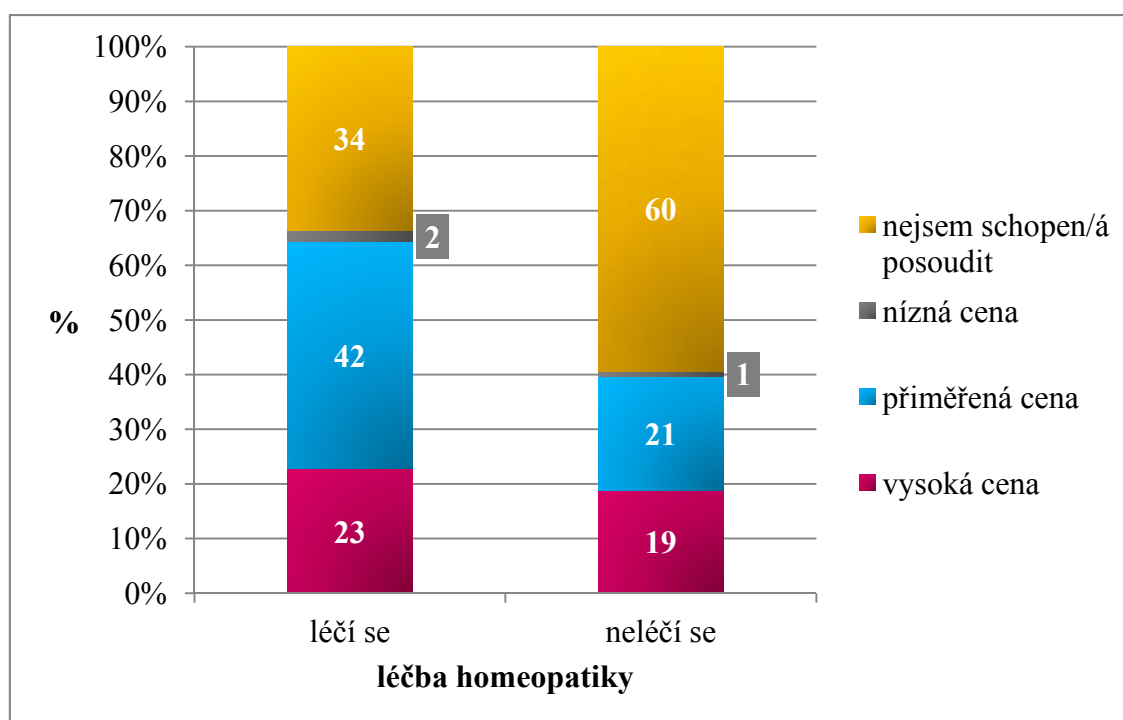

Graf č. 31: Užívání homeopatik x léčba homeopatiky

Zdroj: Vlastní zpracování

Proto jsem ještě srovnala odpovědi studentů léčících se homeopaticky s cenou a zjistila jsem následující. Poměrně malé procento těchto studentů (23 %) považuje cenu homeopatik za vysokou. Necelých 50 % (přesně 42 %) má dojem, že cena léku je přiměřená a dokonce 2 % udávají cenu jako nízkou. Můžeme tedy říci, že většina studentů, kteří se léčí homeopatiky, se staví k ceně kladně a ani vysoká cena je od této léčby neodradí. 34 % naopak neví (nemůže posoudit), jaká je výše ceny.

(Závislost viz Tabulka č. 29a, 29b, 29c, příloha 3)

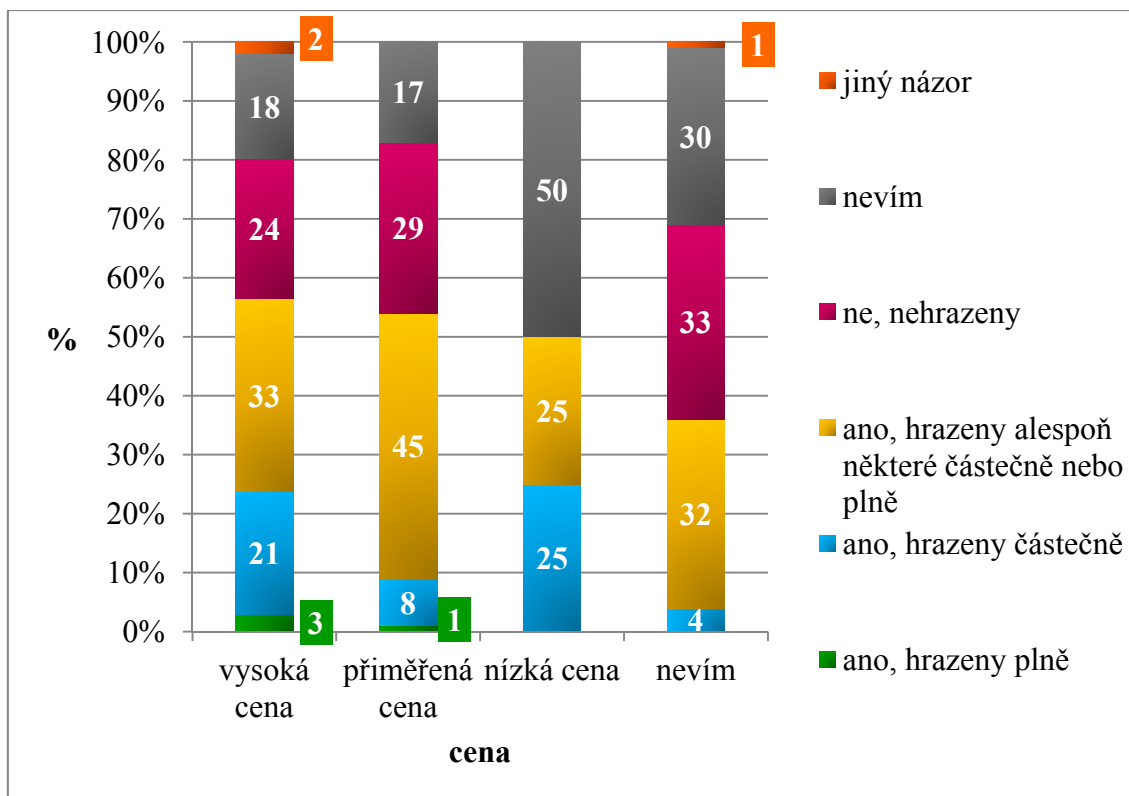

Graf č. 32: Léčba homeopatiky x cena

Zdroj: Vlastní zpracování

Cena je velice zajímavý faktor, a proto se jí ještě dále věnuji. Jaká je závislost mezi názorem na cenu a úhradou homeopatických přípravků ze zdravotního pojištění? A co si o nulové úhradě myslí lidé, kteří považují cenu homeopatik za vysokou? Přestože si 20 % o ceně myslí, že je vysoká, pouze 57 % z nich je toho názoru, že by měly být tyto léky určitou měrou hrazeny ze zdravotního pojištění: 3 % si myslí plně, 21 % částečně a 33 % alespoň některé, a to buď plně, nebo částečně hrazeny. I když si někteří studenti myslí, že je cena vysoká, všichni z nich by nechtěli, aby byly hrazeny ze zdravotního pojištění.

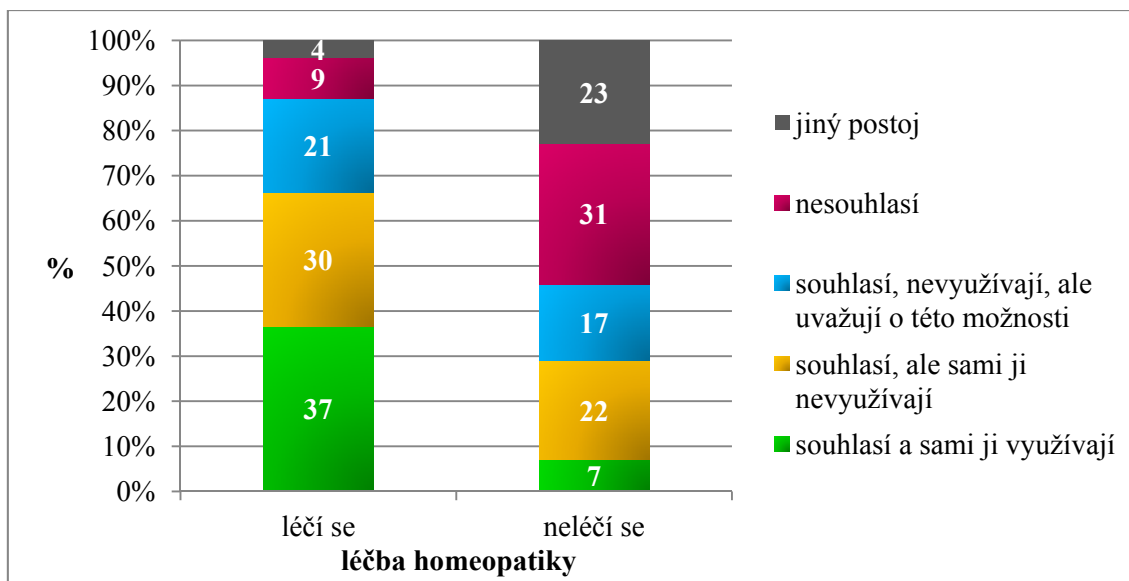
(Závislost viz Tabulka č. 32a, 32b, 32c, příloha 3)

Graf č. 33: Cena x úhrada zdravotní pojišťovnou
Zdroj: Vlastní zpracování

Frekvenční analýzou jsem zjistila, že 33 % studentů se léčí homeopaticky. Zajímalo mě, jaký postoj má rodina těchto respondentů k homeopatické léčbě. Zda souhlasí, nesouhlasí, využívají tuto léčbu také či nikoliv. Pomocí Chí – kvadrát testu jsem zjistila, že obě proměnné (v tomto případě postoj rodiny a zda se student léčí/ neléčí) jsou na sobě závislé. Míra závislosti, kterou ukazuje Cramerovo V_e, je 0,5. Z vytvořeného grafu vyčteme, že celkem 88 % rodin studentů léčících se homeopatiky má k této léčbě kladný postoj. Těch, co souhlasí a sami homeopatii využívají, je 37 %. Dále 30 % souhlasí, ale homeopatii sami nevyužívají, a 21 % souhlasí, homeopatii nevyužívá, ale tuto možnost léčby neztracuje a uvažuje o této možnosti léčby. Pouze 9 % rodin studentů léčících se homeopatiky zaujímá záporné stanovisko a nesouhlasí s touto léčebnou metodou. 4 % zastávají jiný názor. Potvrdilo se tedy mé očekávání, že rodiny studentů, kteří se homeopaticky léčí, budou s touto léčbou souhlasit.

(Závislost viz Tabulka č. 31a, 31b, 31c, příloha 3)

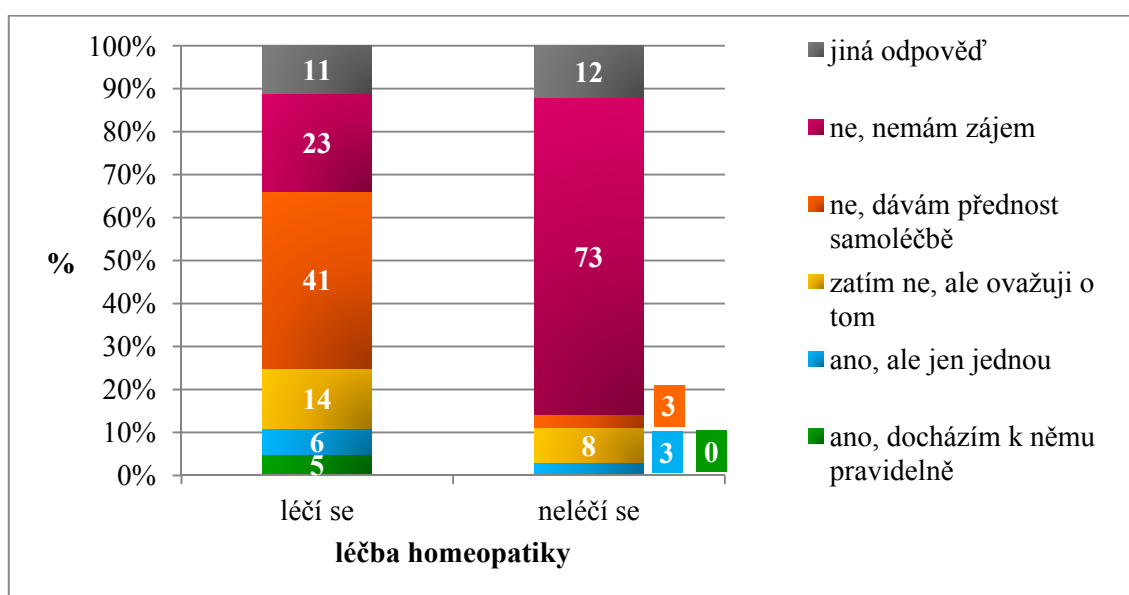

Graf č. 34: Léčba homeopatiky x postoj rodiny

Zdroj: Vlastní zpracování

Dalo by se předpokládat, že studenti, kteří se léčí homeopatickými přípravky, budou navštěvovat homeopatického lékaře. Graf nám však ukazuje, že pouze 11 % studentů léčících se homeopatiky navštěvuje homeopatického lékaře: 5 % k němu dochází pravidelně a 6 % u něj bylo jen jednou. 14 % teprve o jeho návštěvě uvažuje a 23 % nemá vůbec zájem. Většina studentů (41 %), kteří se rozhodli pro tuto léčebnou metodu, využívá možnosti samoléčby. 11 % uvedlo jinou odpověď.

Závislost těchto dvou proměnných (léčby a návštěvy homeopatického lékaře) je silná - míra závislosti je 0,6. (Závislost viz Tabulka č. 33a, 33b, 33c, příloha 3)

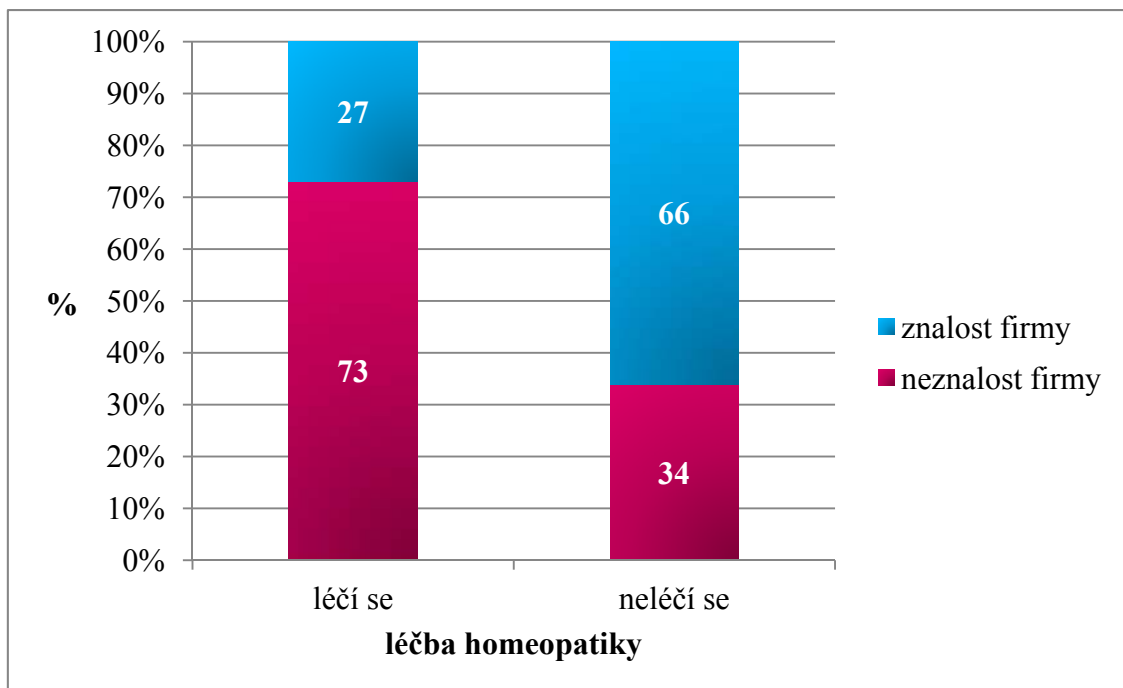

Graf č. 35: Léčba homeopatiky x návštěva homeopatického lékaře

Zdroj: Vlastní zpracování

Dále můžeme předpokládat, že studenti léčící se homeopatiky budou znát firmy, které vyrábějí nebo distribuují homeopatické přípravky. Chí – kvadrát test opět potvrzuje, že proměnné (student, který se homeopaticky léčí/ neléčí a firma, vyrábějící homeopatika) jsou na sobě závislé. Míra závislosti je 0,4. Na této závislosti je zajímavé, že 73 % studentů léčících se homeopatiky, nezná žádnou firmu. A naopak 66 % studentů, kteří se neléčí, některou firmu znají. Moje původní domněnka se tedy nepotvrdila.

(Závislost viz Tabulka č. 34a, 34b, 34c, příloha 3)

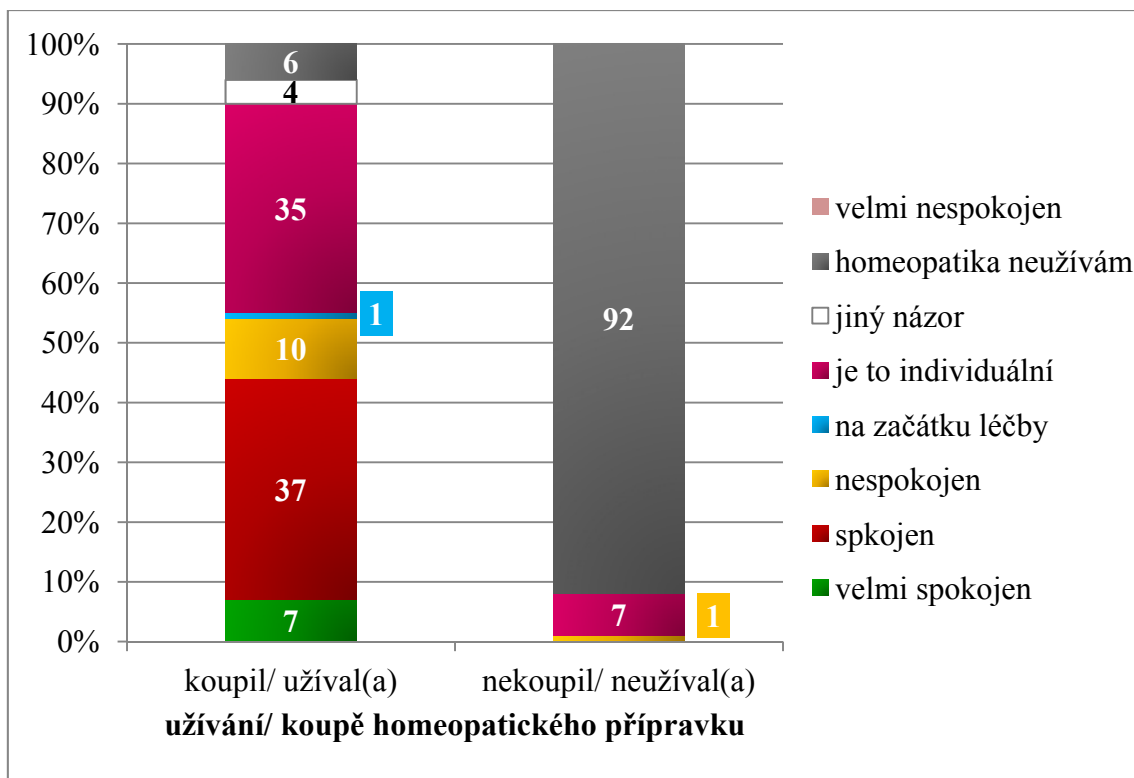

Graf č. 36: Léčba homeopatiky x znalost firmy

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak byli studenti spokojeni či nespokojeni, když si homeopatický lék koupili a vyzkoušeli jej? 37 % z nich bylo spokojeno a 7 % bylo spokojeno velmi. 35 % udává, že léčba je individuální a 10 % bylo nespokojeno. Za velmi nespokojeného se neoznačil žádný z respondentů. 1 % nemůže situaci ještě posoudit, neboť teprve na začátku léčby. Je zajímavé, že 7 % studentů, kteří si homeopatikum nikdy nekoupilo, odpovědělo, že léčba je individuální a 1 % bylo nespokojeno. Někteří respondenti si v odpovědích protirečili.

(Závislost viz Tabulka č. 35a, 35b, 35c, příloha 3)

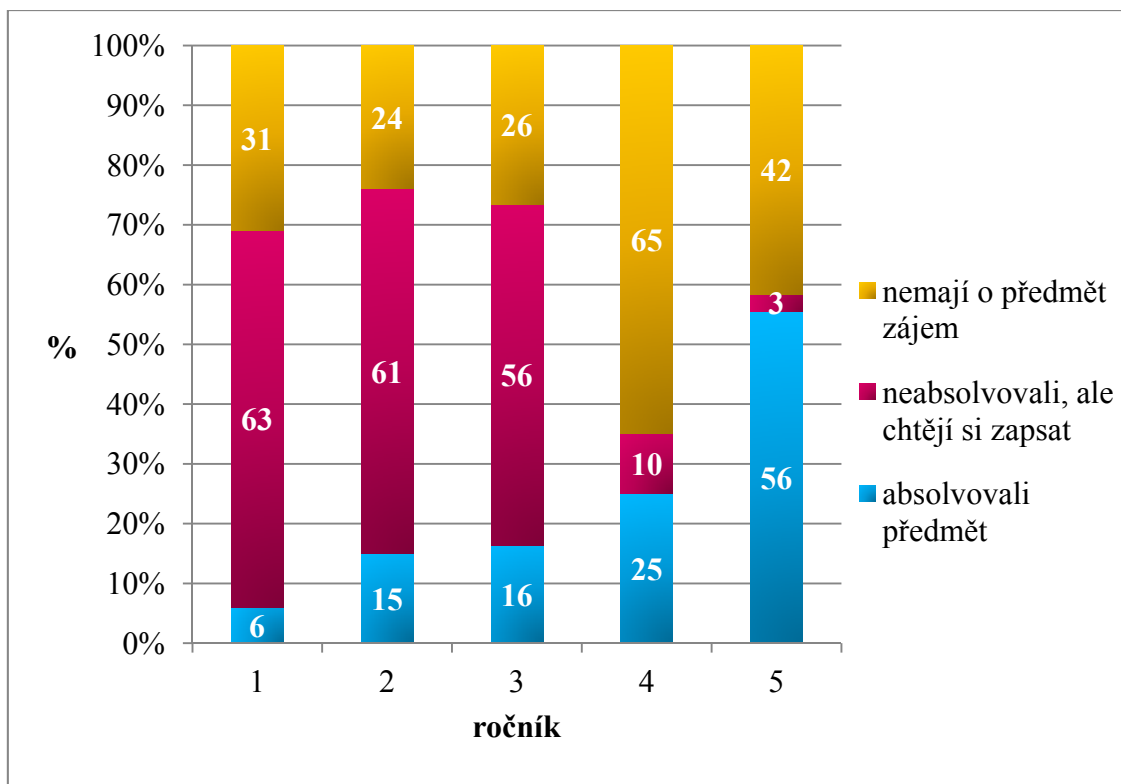
Graf č. 37: Spokojenost x koupě homeopatického léku

Zdroj: Vlastní Zpracování

Dále se věnuji závislostem ve sféře výuky homeopatie, jejího rozšíření, zařazení mezi povinné předměty a znalosti studentů z této oblasti.

Protože předmět seznamující studenty s homeopatií je zařazen podle doporučeného studijného plánu ve čtvrtém ročníku, pokusila jsem se vypátrat, kolik studentů z již zmiňovaného 4. ročníku jej absolvovalo. Chí – kvadrát test ukázal, že obě proměnné (ročník a absolvování předmětu) jsou na sobě závislé – Cramerovo Vé je 0,4. Předchozí frekvenční analýza (viz graf č. 6) ukázala, že předmět absolvovalo 20 % studentů. Z následujícího grafu můžeme vyčíst, že ze 4. ročníku absolvovalo předmět 25 % studentů. Celkem 65 % studentů 4. ročníku nemá o tento předmět zájem. Na grafu vidíme, že čím vyšší ročník studenti studovali, tím více jich mělo tento předmět absolvováno. Nejpočetnější skupinou byl pátý ročník, kde si Technologii homeopatických přípravků mělo absolvováno 56 % studentů.

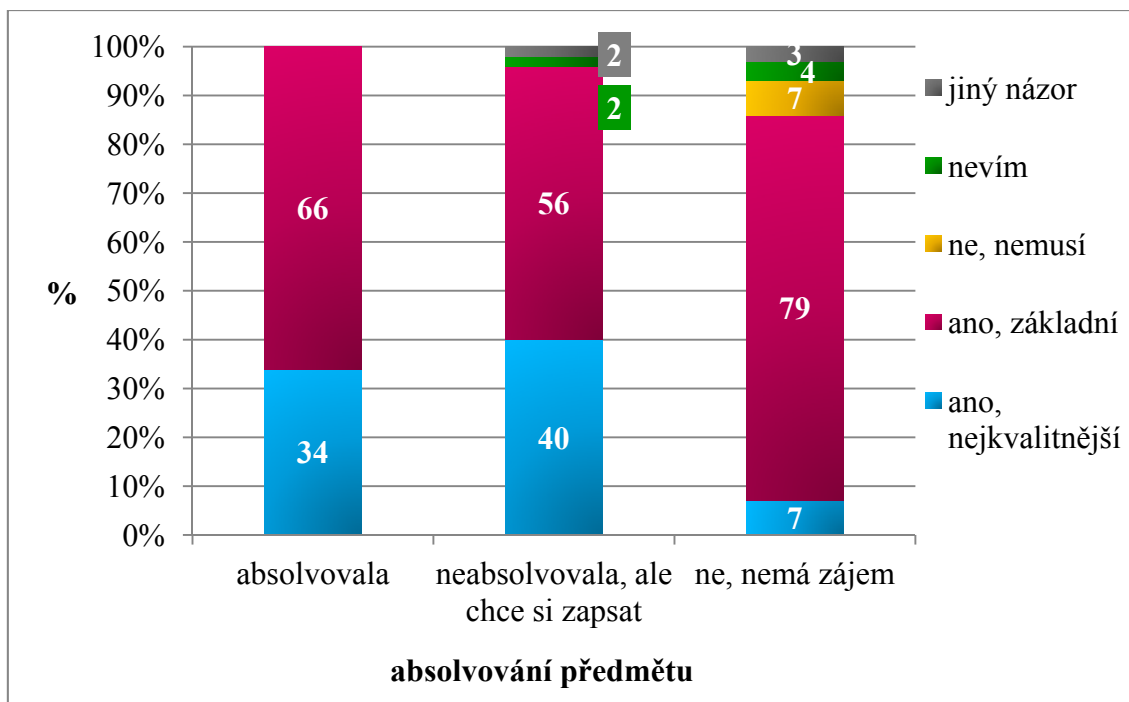
(Závislost viz Tabulka č. 36a, 36b, 36c, příloha 3)

Graf č. 38: Absolvování předmětu Technologie homeopatických přípravků x ročník
Zdroj: Vlastní zpracování

Často diskutovanou otázkou je, zda by měl mít lékárník znalosti z oblasti homeopatie. Při frekvenční analýze jsem zjistila, že 20 % studentů, absolvovalo předmět Technologie homeopatických přípravků. Rozhodla jsem se zjistit, kolik těchto studentů považuje znalosti lékárníka z této oblasti za potřebné. Všichni studenti absolvující výuku homeopatie na škole se domnívají, že by lékárník měl mít znalosti z této oblasti. 66 % považuje za dostačující pouze základní znalosti, naopak co nejkvalitnější znalosti by měl mít lékárník podle 34 %. Je zajímavé, že 87 % studentů, co nemělo o předmět zájem, si myslí, že by lékárník měl mít znalosti. Míra závislosti absolvování předmětu a názoru na znalosti lékárníka je 0,3, tedy slabá závislost.

(Závislost viz Tabulka č. 37a, 37b, 37c, příloha 3)

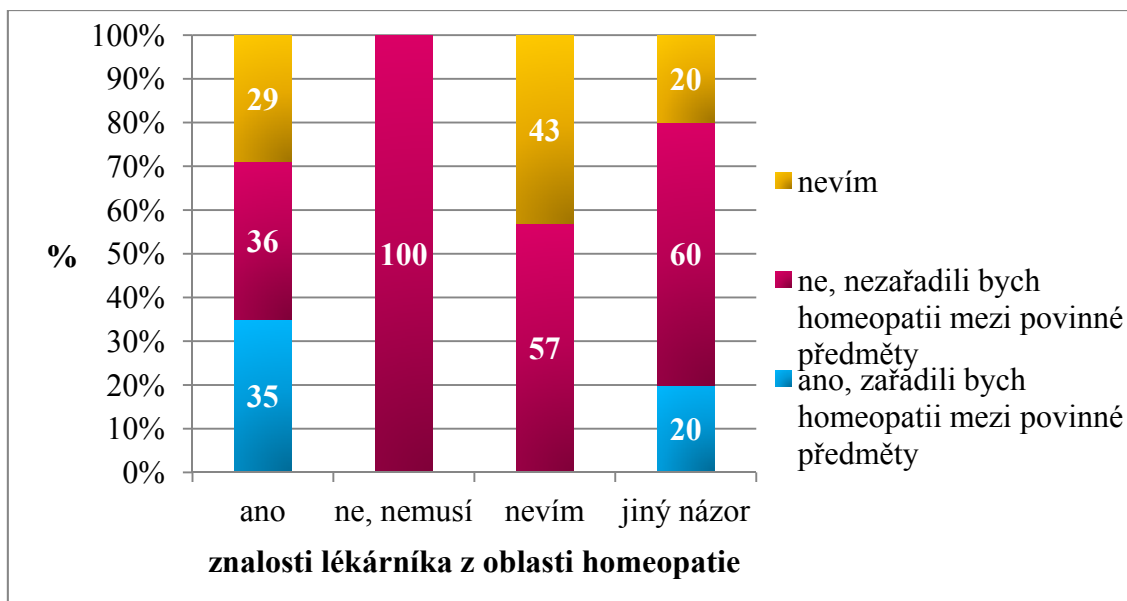

Graf č. 39: Absolvování předmětu Technologie homeopatických přípravků x znalosti lékárníka z oblasti homeopatie

Zdroj: Vlastní zpracování

Předpokládám, že studenti zastávající názor, že by lékárník měl být znalý v oblasti homeopatie, budou apelovat na to, aby výuka homeopatie byla zařazena mezi povinné předměty. Proto jsem provedla další analýzu dvou proměnných, abych zjistila, jak studenti odpovídali. Míra závislosti těchto otázek je nízká – pouze 0,2. Názory na tuto problematiku jsou poměrně vyrovnané. 35 % studentů by výuku homeopatie zařadilo mezi povinné předměty, naopak 36 % opačný, záporný postoj. A 29 % neví. Z grafu si můžeme potvrdit logickou myšlenku, že studenti nepovažující znalosti lékárníka za nutné by předmět mezi povinné nezařadili. Míra závislosti otázek je nízká – pouze 0,2.

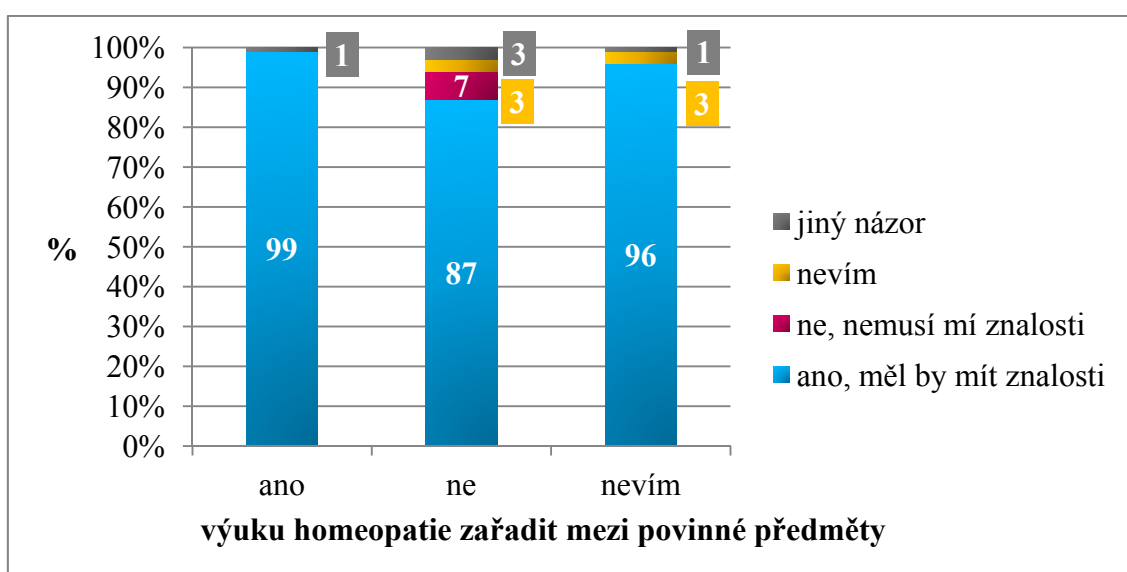
(Závislost viz Tabulka č. 38a, 38b, 38c, příloha 3)

Graf č. 40: Výuka homeopatie x znalosti homeopatie 1

Zdroj: Vlastní zpracování

Další vytvořený graf nám ukazuje následující: paradoxně 87 % studentů, kteří by nezařadili homeopatii mezi povinné předměty, si myslí, že by lékárník určité znalosti mít měl. Tento postoj je velmi zajímavý a stálo by za zjištění, jakou představu o vzdělávání lékárníků v oblasti homeopatie mají tito studenti. To však není předmětem mé práce. Je možné, že tito studenti uvažují o dalším vzdělávání v oblastech homeopatie pomocí různých kurzů navštěvovaných lékárníky až v době zaměstnání. Tato skutečnost je velmi zajímavá a zajímalo by mě, co studenty vedlo k této odpovědi. (Závislost viz Tabulka č. 38a, 38b, 38c, příloha 3)

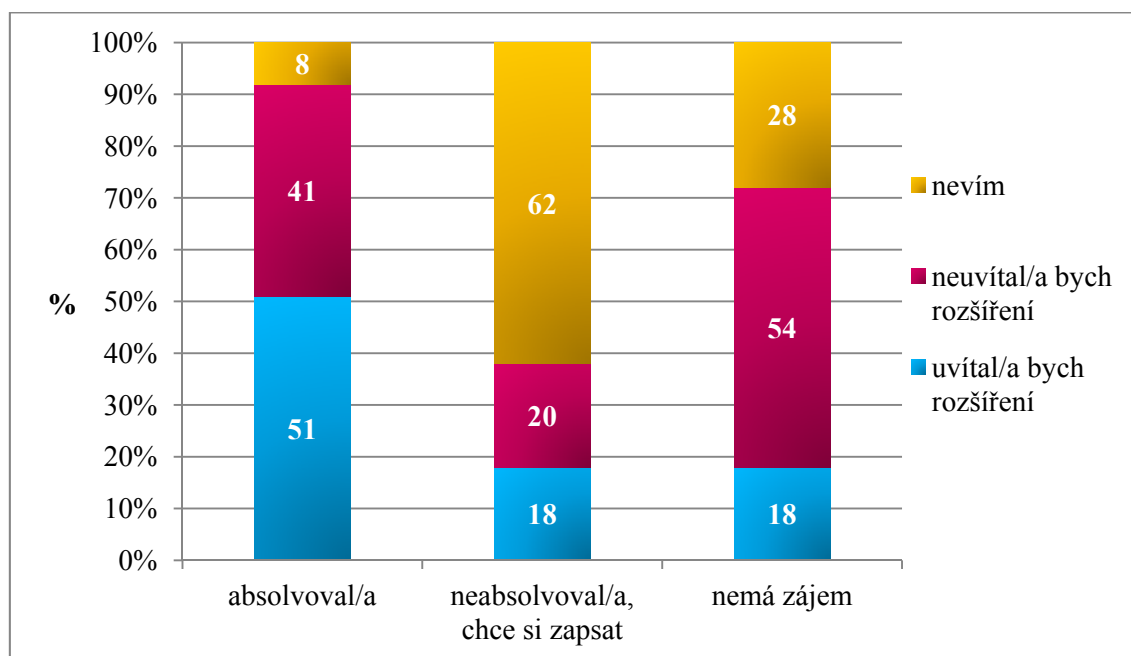

Graf č. 41: Výuka homeopatie x znalosti homeopatie 2

Zdroj: Vlastní zpracování

Kolik studentů, kteří absolvovali výuku homeopatie, by uvítalo její rozšíření? To ukazuje následující graf. Polovina studentů (51 %) by rozšíření uvítala. Rozšíření by uvítali i studenti, kteří předmět neabsolvovali a to 18 % z nich.

(Závislost viz Tabulka č. 39a, 39b, 39c, příloha 3)

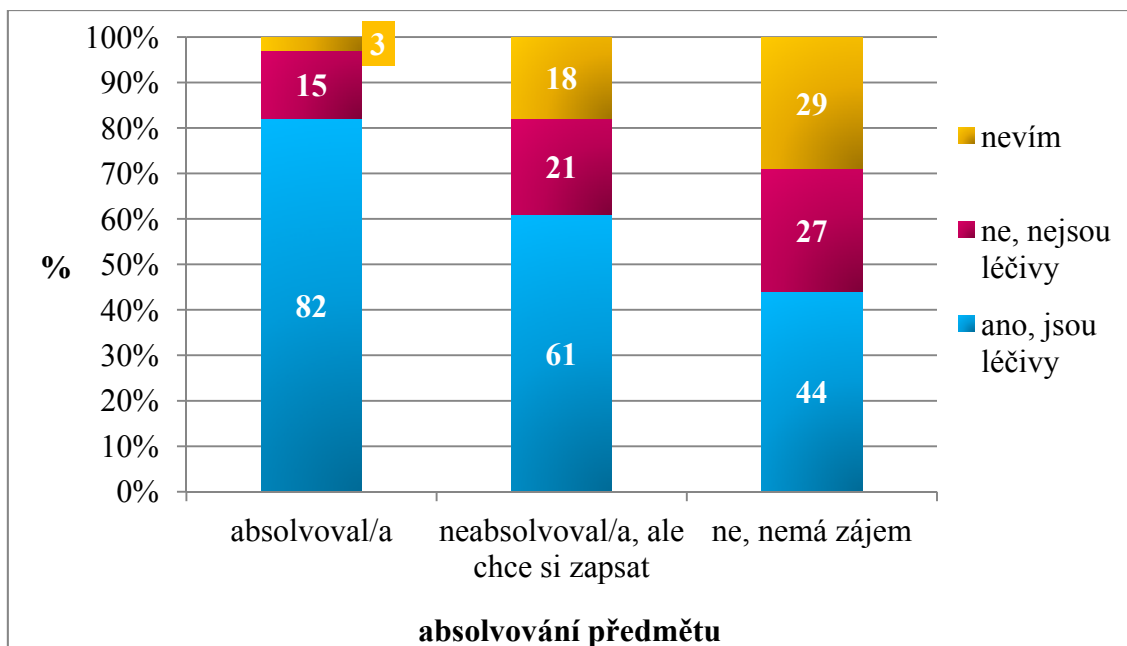

Graf č. 42: Absolvování předmětu Technologie homeopatických přípravků x rozšíření výuky

Zdroj: Vlastní zpracování

Je zajímavé porovnávat obecné znalosti o homeopatii u studentů vzhledem k absolvování daného předmětu. Ze sestaveného grafu jsem zjistila, že se potvrdil další předpoklad – absolventi předmětu Technologie homeopatických přípravků mají lepší vědomosti o homeopatii než ti, co tento předmět neabsolvovali. 82 % studentů, kteří absolvovali předmět, při vyplňování vědělo, že homeopatika jsou řazena mezi léčivé přípravky. Pouze 15 % odpovědělo špatně a 3 % neví.

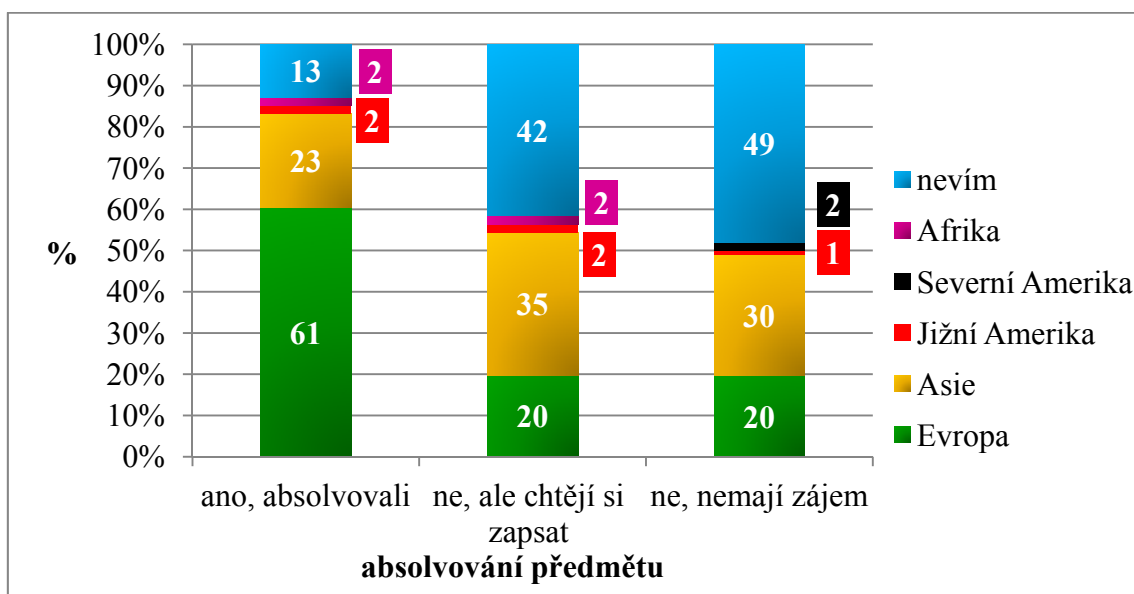
(Závislost viz Tabulka č. 40a, 40b, 40c, příloha 3)

Graf č. 43: Absolvování předmětu Technologie homeopatických přípravků x homeopatika jako léčiva
Zdroj: Vlastní zpracování

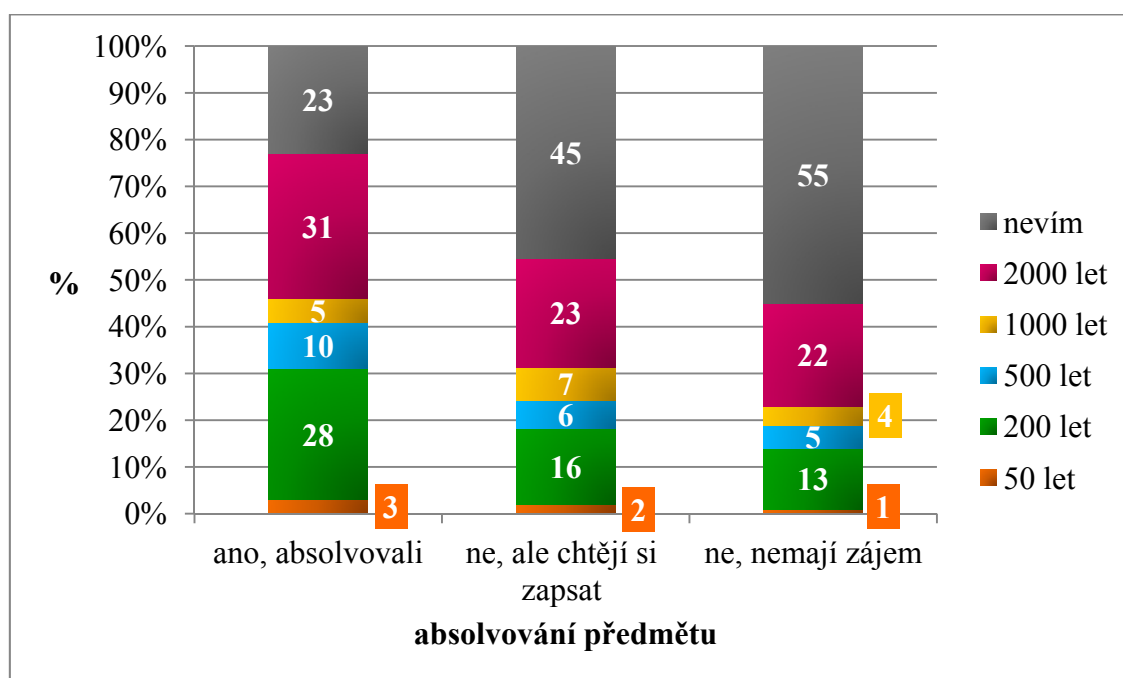
U otázky, odkud homeopatie pochází, se opět potvrdilo, že studenti absolvující předmět mají lepší znalost. 61 % správně označilo za místo původu Evropu. Studenti, kteří předmět doposud neabsolvovali či o něj vůbec neměli zájem, odpověděli správně pouze z 20 %.

(Závislost viz Tabulka č. 41a, 41b, 41c, příloha 3)

Graf č. 44: Absolvování předmětu Technologie homeopatických přípravků x původ homeopatie
Zdroj: Vlastní zpracování

Při dotazu studentů na stáří homeopatie nemůžeme konstatovat, že by znalosti studentů absolvujících Technologii homeopatických přípravků byly výrazně lepší. Jak na grafu můžeme vidět, pouze 28 % studentů absolvujících předmět odpovědělo správně, tedy že homeopatie je léčebná metoda stará 200 let. Přičemž 16 % studentů, kteří si předmět chtějí teprve zapsat, a 13 % studentů nemajících o předmět zájem, odpovědělo taktéž správně. (Závislost viz Tabulka č. 42a, 42b, 42c, příloha 3)

Graf č. 45: Absolvování předmětu Technologie homeopatických přípravků x stáří homeopatie
Zdroj: Vlastní zpracování

5 DISKUSE

Předmětem mé diplomové práce bylo prostudovat postoj studentů Farmaceutické fakulty v Hradci Králové k léčbě a samoléčbě homeopatickými prvky. Kromě postoje a názoru studentů na tuto větev komplementární medicíny jsem se zaměřila také na znalosti studentů z oblasti homeopatie. Především na legislativu, původ a vznik homeopatie.

V průběhu vyhodnocování dotazníků jsem se setkala s určitými nesrovnalostmi. Jednalo se zejména o to, že někteří respondenti si svými odpověďmi v dotazníku odporovali. Jako jeden z těchto příkladů mohu uvést, že při dotazu na to, zda někdy užívali nebo si koupili homeopatický přípravek, odpovědělo 48 % studentů, že homeopatický přípravek nikdy neužívalo. Přičemž v další otázce z dotazníku, kde jsem se dotazovala na lékovou formu, jakou studenti užívali, odpovědělo pouze 34 % studentů, že homeopatický přípravek nikdy neužívalo. Domnívám se, že v případě, kdy si osoba přípravek nikdy nekoupila, neužívala jej, tak nemohla nikdy užívat jakoukoli lékovou formu homeopatického léku. Čím jsou způsobeny tyto nesrovnalosti? Ne zcela srozumitelně sestaveným dotazníkem? Nebo nezodpovědností studentů při vyplňování? Před rozesláním dotazníku byl proveden tzv. pretest (jak uvádím v metodické části), skrze který byly eliminovány nejasné a nesrozumitelně podané otázky. Shledávám, že z mé strany bylo učiněno maximální úsilí o správné sestavení dotazníku a přikláním se spíše k nepozornému vyplňování dotazníků studenty. Stejně tak někteří studenti při zaškrtnutí odpovědi jiný názor, postoj apod. někdy vypisovali názor, který byl vystižen v uváděných možnostech odpovědí.

Nejprve jsem získaná data podrobila základní frekvenční analýze, která ukazuje frekvenci jednotlivých odpovědí u jednotlivých otázek. Poté jsem zkoumala závislosti dvou proměnných pomocí kontingenčních tabulek, které mi ukázaly, jak studenti odpovídali na určitou otázku v závislosti na odpověď v jiné otázce.

Respondenti jsou v mém případě převážně ženy. Dotazník vyplnilo 84 % žen a pouze 16 % mužů. Tento velký procentuální rozdíl mě zaujal a zamýšlela jsem se nad tím, čím tato skutečnost může být způsobena. Podle údajů, které mi poskytlo studijní oddělení Farmaceutické fakulty v Hradci Králové, jsem zjistila, že na fakultě je studuje 969 žen a 267 mužů. Je tedy zřejmé, že na fakultě převažuje ženské pohlaví. Tato skutečnost je jedním z vysvětlení, proč dotazník vyplnili převážně ženy. Dále se domnívám, že ženy

mají všeobecně větší náklonnost k jakýmkoliv komplementárním medicinám, pečují více o své zdraví než muži, a proto se rozhodly dotazník vyplnit.

Shledala jsem zajímavým vyhodnotit, jak se obě pohlaví staví k léčbě homeopatickými přípravky – zda se léčí či neléčí. Statistické vyhodnocení pomocí sledování dvou proměnných ukázalo, že obě pohlaví se léčí přibližně stejnou měrou. Obě proměnné (pohlaví a léčba homeopatiky) jsou na sobě dle Chí – kvadrát testu nezávislé. Nelze tedy říci, že jedno pohlaví by mělo větší náklonnost k léčbě.

Průzkumu se zúčastnily všechny ročníky. Nejvíce dotazníků vyplnili studenti z prvního ročníku, nejméně pak studenti z druhého ročníku. Ročník byl jedním z důležitých faktorů, který mohl ovlivňovat studenty při vyplňování některých otázek. Proč právě ročník? Podle doporučeného studijního plánu mají studenti ve 4. ročníku na Farmaceutické fakultě v Hradci Králové možnost si zapsat volně volitelný předmět Technologie homeopatických přípravků. Někteří studenti si zapisují předmět v nižším ročníku, někteří až v pátém. Prostřednictvím tohoto předmětu se studenti seznamují s homeopatií (výuka zahrnuje nejen technologii, ale seznamuje studenty i s aplikací obecných principů homeopatie na člověka). Studenti získávají mnoho nových poznatků z této oblasti a výuka může ovlivnit jejich postoj k této léčebné metodě. Frekvenční analýzou bylo zjištěno, že předmět absolvovalo 20 % dotázaných studentů. Počet studentů absolvujících tento předmět postupně narůstá s ročníkem – logicky nejméně studentů jej absolvovalo v prvním ročníku. Ve druhém ročníku o něco více, přibližně stejně ve třetím ročníku, ve čtvrtém opět více a nejvíce bylo studentů z pátého ročníku, kde dotazník vyplnilo 56 % respondentů.

Naprostá většina - 93 % - dotázaných respondentů se domnívá, že lékárník by měl mít znalosti v oblasti homeopatie. Pouze minimum respondentů nepovažuje tyto znalosti za nezbytné. Ze sledování závislosti názoru na znalosti lékárníka v oboru homeopatie a absolvování předmětu Technologie homeopatických přípravků jasně vyplynulo, že všichni studenti, kteří absolvovali Technologii homeopatických přípravků, považují diskutované znalosti lékárníka za potřebné. Převážná většina z nich udává, že dostačující jsou základní znalosti, menší část studentů si myslí, že znalosti lékárníka, jakožto odborníka na léky, by měly být co nejkvalitnější. 87 % studentů nemajících o předmět zájem považuje znalosti lékárníka za přínosné. Proč si tito studenti předmět tedy nezapsali? Mohlo se tak stát kvůli nízkému kreditovému ohodnocení, čímž se pro

některé studenty stává předmět méně atraktivní. Je také možné, že ve stejné skupině předmětů jsou v nabídce jiné předměty, které jsou taktéž zajímavé a zmiňovaní studenti je považují za důležitější.

Kde má homeopatie původ, ví 28 % studentů, kteří správně označili Evropu. Přibližně stejné procento se domnívá, že homeopatie vznikla v Asii. Jižní Ameriku, Severní Ameriku a Afriku označilo už méně respondentů. Ještě méně respondentů vědělo jak je homeopatie stará. Pouze 17 % odpovědělo správnou odpovědí (200 let). Převážná většina respondentů nevěděla nebo označila možnost 2000 let. Dále jsem se dotázala respondentů, zda homeopatika patří mezi léčiva. 58 % ví, že homeopatika patří mezi léčiva, 23 % si myslí, že ne, a zbytek neví. Opět pomocí sledování dvou proměnných jsem zjišťovala, jak si v těchto otázkách vedli studenti absolvující Technologii homeopatických přípravků. Obohatil tento předmět vědomosti studentů? Homeopatika mezi léčiva řadí 82 % studentů, Evropu jako místo vzniku označilo 61 % studentů. Jasně můžeme vidět, že většina studentů absolvujících předmět, má daleko lepší znalosti o homeopatii, než ti, co ji neabsolvovali. Na stáří homeopatie správně odpovědělo pouze 28 % studentů absolvujících tento předmět. Tady nemůžeme však říci, že by měli tito studenti, měli výrazně lepší znalosti. 44 % respondentů správně odpovědělo, že homeopatické léky mohou být jak volně prodejné, tak k dostání pouze na lékařský předpis. Často také studenti odpovídali, že jsou všechny volně prodejné.

Polovina studentů, kteří absolvovali předmět o homeopatii, by uvítala rozšíření výuky. Bez ohledu na to, zda respondenti absolvovali výuku, by chtělo rozšířit výuku 25 %, naopak 34 % považuje současný stav za uspokojivý.

Kde se studenti seznámili s homeopatií? Nejvíce studentů čerpalo informace od přátel a příbuzných. Dalším častým zdrojem informací byla škola – nejčastěji se dozvídali o homeopatii na střední škole. Většina respondentů uvedlo jako nejvyšší dosažené vzdělání gymnázium.

Homeopatický lék si někdy koupilo nebo jej užívalo 52 % studentů. 37 % z nich bylo spokojeno a 7 % bylo spokojeno velmi a léčba u nich předčila jejich původní očekávání. Velké procento studentů uvádí, že léčba je individuální. Pouze 1 % bylo s léčbou nespokojeno a nikdo se neoznačil za velmi nespokojeného. Nejvíce užívanými léky jsou mezi respondenty polykomponenty. Nejčastějším polykomponentním přípravkem se podle analýzy ukázalo *Oscillococcinum*. Čím je způsobené, že právě polykomponenty

jsou více užívané než monokomponenty? Všeobecně mezi pacienty jsou více oblíbené polykomponenty, neboť jsou složeny z více monokomponentních léků užívaných v léčbě daného onemocnění nejčastěji. Jedná se zejména o léčbu nachlazení, rýmy, bolesti v krku apod. To pacientům umožňuje užívání pouze jednoho léku místo několika monokomponentních přípravků. A proč právě z polykomponentů *Oscillococcinum*? Jedním z možných vysvětlení je televizní kampaň, která na tento přípravek (jako jeden z mála) probíhá. O něco méně studentů uvedlo monokomponentní přípravky. Zde byl nejčastěji užíván lék *Arnica montana*. Malá část respondentů užívala/ užívá pouze homeopatika pouze v kombinaci s alopaticí. Který typ homeopatického léku užívali, si už někteří respondenti nevzpomínají.

Proč se 67 % studentů léčí jiným způsobem než za pomoci homeopatik? Na důvody byli respondenti dotázáni v dotazníku. Ukázalo se, že nejčastěji respondenti homeopatika neužívají, protože jim nejsou nabízena lékařem ani lékárníkem. Tuto odpověď označilo 42 % respondentů. To, že lékaři a lékárníci homeopatické přípravky pacientům nenabízejí, je možná důsledek toho, že v této oblasti nejsou dostatečně odborně způsobilí, a proto je nenabízejí. Naskytá se tedy otázka, zda by výuka homeopatie neměla být zavedena povinně do výuky, a to jak na farmaceutických fakultách, tak i na lékařských fakultách. Další možnou příčinou je záporný postoj samotných lékařů a lékárníků k této léčebné metodě. Výuku homeopatie by zařadilo mezi povinné předměty na farmaceutické fakultě 58 % studentů. 23 % je proti a zbývajících 19 % není schopno situaci posoudit. Druhým nejčastějším důvodem (34 %) neužívání homeopatik byla nedůvěra v homeopatii.

Respondenti se léčí homeopatiky různě dlouho dobu. Nejvíce z nich uvedlo méně než jeden rok. Ostatní skupiny byly v podstatě vyrovnané. Celkem se léčí homeopatiky 33 % studentů.

Jaký je postup studentů při léčbě homeopatiky? Dávají přednost samoléčbě homeopatickými přípravky, nebo navštěvují homeopatického lékaře. Naprostá většina se staví k návštěvě homeopata záporně. 56 % uvedlo, že nemá zájem a 16 % při léčbě dává přednost samoléčbě homeopatickými přípravky. Pravidelně dochází k homeopatickému lékaři pouze 4 %. Jednou jej navštívila 2 % studentů a 10 % studentů ještě tak neučinilo a uvažuje o jeho návštěvě do budoucna.

Velice zajímavým faktorem, který by mohl ovlivnit studenty při léčbě homeopatiky, je cena. Základní frekvenční analýzou se zjistilo následující. Polovina respondentů nebyla schopna situaci posoudit, vysokou cenu označilo 20 %, průměrnou 28 % a nízkou 1 %. Mohlo by se zdát, že se někteří studenti nebudou léčit homeopatiky z důvodu, že se jim léčba zdá drahá. Sledováním proměnných ceny a léčby jsem zjistila, že většina respondentů neléčících se homeopatiky cenu nedokáže posoudit a pouze 19 % považuje cenu za vysokou. Podle 19 % je průměrná. Usuzuji tedy, že cena nebude příčinou nevyužívání této léčby. Co si myslí naopak o ceně studenti léčící se homeopatiky? Pouze 23 % z těchto studentů bere cenu jako vysokou a 42 % ji považuje za průměrnou.

Cena homeopatických léků a homeopatické léčby je často diskutována. Podle jedné zahraniční studie, která srovnávala dvě léčebné strategie, a to strategii homeopatickou a alopatickou, bylo zjištěno, že homeopatie může být cenově efektivní alternativou antibiotik v případě léčby rekurentního dětského zánětu nosohltanu. (Trichard, 2004) Další studie, která sledovala výši nákladů homeopatické léčby ve srovnání s alopatickou léčbou, ukázala, že náklady na homeopatické léky a náklady na konvenční léky, které by předepsal lékař na dané onemocnění, byly rozdílné. V případě homeopatických léků se jednalo o značné úspory. (Tato studie má však určitá omezení – studie je založena na práci pouze jednoho praktického lékaře s malým počtem pacientů.) (Jain, 2003)

Postoj k nulové úhradě homeopatických léků zdravotními pojišťovnami je poměrně vyrovnaný. 46 % by si přálo úhradu ze strany pojišťoven, 30 % nikoliv. Většina si přála, aby některé přípravky byly hrazeny plně nebo alespoň částečně. Průzkumem, kdy jsem sledovala závislost ceny a úhrady léku zdravotními pojišťovnami, jsem zjistila, že ani někteří lidé, kteří si myslí, že jsou homeopatika drahá, by nechtěli, aby byla hrazena zdravotními pojišťovnami. Tento postoj považuji za zajímavý.

Dalším z faktorů, který může ovlivnit postoj studentů k léčbě, je jejich rodina. Jak se staví rodiny studentů k homeopatické léčbě? Na to jsem se respondentů ptala přímo v jedné z otázek dotazníku. Nejdříve jsem získaná data podrobila frekvenční analýze, která ukázala následující. U 18 % dotazovaných členové rodiny souhlasí s homeopatickou léčbou a sami ji využívají. U 24 % souhlasí, ale homeopatii nevyužívají a u dalších 18 % rodiny souhlasí, sice homeopatii nevyužívají, ale uvažují o této možnosti léčby. Záporně se k tomuto způsobu léčby staví 23 % a zbývajících 17 % uvedli jiný názor. Můžeme tedy říci, že více jak polovina (60 %) respondentů

zaujímá spíše kladné stanovisko. Sice pouze u 18 % respondentů rodiny samy homeopatii využívají a 42 % ale s léčbou souhlasí.

Ze souhrnu odpovědí na otázku, kde jsem se tázala na výhody těchto léků, můžeme usuzovat, že naprostá většina, a to 96 %, se domnívá, že určité výhody existují. Respondenti uvedli nulovou toxicitu a závislost, žádné vedlejší účinky, vhodné pro všechny věkové kategorie a těhotné ženy a možnost kombinace a klasickými léky. Jednotlivé odpovědi byly zcela vyrovnané.

Jaká farmaceutická firma, společnost, která vyrábí homeopatické přípravky, je u studentů nejvíce v podvědomí? Ukázalo se, že nejvíce známou je společnost Boiron, kterou označilo 38 % studentů. Jedná se o jednu z největších společností vyrábějící homeopatické přípravky, a tudíž je právem nejznámější. 11 % studentů zná německou společnost Biologische Heilmittel Heel GmbH a 4 % uvedla společnost Dr. Peithner KG. 47 % žádnou společnost nezná.

Nejhojněji užívanou lékovou formou homeopatických přípravků jsou granule, tablety a poté globule. Ostatní lékové formy jsou užívány méně. Nejméně respondentů označilo nosní kapky a injekce neuvedl žádný respondent.

Homeopatiky lze léčit řada zdravotních potíží. Kromě terapeutického účinku mají také podpůrnou a preventivní funkci. Nenahrazují chirurgické ošetření, ale mohou výrazně zkrátit dobu hojení. Při dotazu, jaké zdravotní potíže lze léčit homeopatiky, nejčastěji studenti označovali nachlazení a virózy. Odpovědi byly ale všeobecně docela vyrovnané. Často byly taky označeny bolest, psychické a nervové poruchy, alergie, zažívací poruchy, kožní a venerické potíže a poruchy imunitního systému. Ostatní potíže uvádělo už méně respondentů.

V dotazníku měli respondenti možnost vlastními slovy definovat homeopatii. Tato část dotazníku byla dobrovolná a zúčastnilo se jí 25 % respondentů. Objevili se různé definice. Z větší části se jednalo o správné definice. Nejfrekventovanější definice byla: podobné se léčí podobným. Nutno podotknout, že někteří respondenti místo definice uváděli svůj vlastní názor na homeopatii. U mnoha z nich z odpovědi vyplývala poměrně dobrá orientace v tématu.

6 ZÁVĚR

Tématem této diplomové práce byl postoj studentů Farmaceutické fakulty v Hradci Králové (dále jen Farmaceutická fakulta) k léčbě a samoléčbě homeopatickými přípravky. Analýza postoje byla provedena pomocí dotazníkového šetření. Soubor získaných dat byl podroben statistickému vyhodnocení pomocí frekvenční analýzy a kontingenčních tabulek.

Před samotným sestavením dotazníku jsem se musela seznámit s celou problematikou homeopatie. Dotazníkem jsem poté oslovila studenty všech ročníků oboru farmacie na Farmaceutické fakultě. Návratnost dotazníků byla 25 %, což považuji za dostatečně reprezentativní vzorek. Všechny získané výsledky z celé práce jsou rozebrány v rámci diskuse.

Analýza pomocí kontingenčních tabulek poukázala na určité závislosti či naopak nezávislosti mezi jednotlivými otázkami. Homeopatickými přípravky se léčí 33 % studentů, přičemž délku doby léčby uvádí různou. Z průzkumu jasně vyplynulo, že převážná část těchto studentů dává přednost samoléčbě před návštěvou homeopatického lékaře. Rodiny těchto studentů se k léčbě homeopatiky ve většině případů staví kladně. Část z nich také homeopatii využívá, část ne a část o tomto způsobu léčby uvažuje. Zajímavým zjištěním je, že volba léčby homeopatickými přípravky není závislá na pohlaví. Muži i ženy se léčí stejnou měrou.

Homeopatický lék si někdy v minulosti koupilo a užívalo 52 % studentů. Pouze 44 % z nich bylo ale spokojeno. Nejčastěji užívaným polykomponentním lékem se ukázalo *Oscilloccinum*, monokomponentním lékem *Arnica montana*. Jako nejčastější důvod neužívání homeopatických léků se ukázalo, že homeopatické léky nejsou pacientům nabízeny lékařem ani lékárníkem. Je otázkou, z jakého důvodu tak činí. Zda kvůli nevědomosti nebo kvůli svému vlastnímu odmítavému postoji k homeopatii.

Pouze 4 % respondentů nevidí u homeopatik žádné výhody. Informace o homeopatii studenti nejčastěji získávají od přátel a příbuzných. Cenu homeopatických přípravků polovina studentů není schopna posoudit. 20 % ji považuje za vysokou a 28 % za přiměřenou. Názor na úhradu homeopatických léků z prostředků veřejného zdravotního pojištění je také poměrně vyrovnaný. 46 % si myslí, že by homeopatika měla být alespoň částečně hrazena zdravotními pojišťovnami a necelých 30 % je opačného mínění.

Studenti mají během studia možnost absolvovat předmět Technologie homeopatických přípravků, který je s homeopatií jako jediný na fakultě seznamuje. Tento předmět si zapsalo 20 % studentů a dalších 42 % má úmysl si předmět zapsat v dalším ročníku. 93 % studentů se domnívá, že lékárník by měl mít znalosti v oblasti homeopatie. Avšak pouze 35 % absolventů výše uvedeného předmětu by výuku homeopatie zařadilo mezi předměty povinně vyučované na fakultě. Rozšíření výuky homeopatie by uvítalo celkem 25 % všech studentů a 51 % těch studentů, kteří absolvovali Technologii homeopatických přípravků. Analýzou jsem zjistila, že studenti, kteří absolvovali tento předmět, mají lepší znalosti o homeopatii, než ti, co předmět neabsolvovali. 82 % z nich si uvědomuje, že homeopatické přípravky jsou řazeny mezi léčiva a 61 % ví, kde homeopatie vznikla. Jak je homeopatie stará, jich ví však už méně (28 %).

Nejvíce v podvědomí z firem vyrábějících homeopatické přípravky u studentů je francouzská společnost Boiron. Podle studentů lze homeopaticky léčit většinu zdravotních potíží uvedených v dotazníku. Nejčastěji užívanou lékovou formou se ukázaly granule a tablety. Žádný z respondentů se neléčil pomocí homeopatických injekcí.

Jaký je tedy postoj budoucích lékárníků, kteří v současné době studují na Farmaceutické fakultě v Hradci Králové, k léčbě homeopatickými přípravky? Nelze jednoznačně konstatovat, že by studenti byli zcela odpůrci nebo naopak zastánci homeopatie. Někteří se sice sami homeopatiky neléčí, ale shledávají znalost této problematiky u lékárníků za důležitou. Je totiž nutné si uvědomit, že homeopatické přípravky patří mezi léčiva, a proto pacient, který zvolí tuto možnost léčby, má právo na to, aby mu byly poskytnuty odborné informace.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1) BLACKIEOVÁ, Dr. Margery G. *Homeopatie - královská léčba*. Praha 5: Alternativa, 1992.
- 2) Boiron v České republice. Boiron [online]. 2009-2012 [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: <http://boiron.cz/cs/12-boiron-v-ceske-republice>
- 3) Často kladené otázky. Homeopatická fakulta s klinikou s.r.o. [online]. 2000-2011 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.homeopaticka-fakulta.cz/fakulta/faq.htm>
- 4) Členství. Homeopatická lékařská asociace [online]. 2007-2012 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: http://www.hla-homeopatie.cz/clentsvi_v_HLA.php
- 5) ČEHOVSKÝ, Jiří. *Homeopatie víc než léčba*. Praha 5: Nakladatelství alternativa Elišky Přemyslovny, 1997. ISBN 80-85993-33-3.
- 6) Česká škola. Česká škola homeopatie [online]. 2006 [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: <http://www.ceskahomeopatie.cz/index.html>
- 7) DOOLEY, Timothy R. *Homeopatie: Překonáváme medicínu ploché země*. Praha: Alternativa, 2007. ISBN 978-80-86936-06-2.
- 8) FORMÁNKOVÁ, Kateřina, Miriam KABELKOVÁ a Ilona LUDVÍKOVÁ. *Poznáváme homeopatii*. Praha 7: Grada Publishing a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2736-3.
- 9) Historie CEDH. Homeopatická lékařská asociace [online]. 2007-2012 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.hla-homeopatie.cz/CEDH.php>
- 10) Historie společnosti. Boiron [online]. 2009-2012 [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: <http://boiron.cz/cs/11-historie-spolecnosti>
- 11) HLA se představuje. Homeopatická lékařská asociace [online]. 2007-2012 [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: http://hla-homeopatie.cz/o_HLA.php
- 12) HOLUB, J. T. *Jak se léčit pomocí homeopatie: Praktický průvodce homeopatickou samoléčbou*. Brno: Computer Press, a. s., 2010. ISBN 978-80-251-3073-5.
- 13) Homeopatická akademie [online]. 2010 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.alternativa.cz/akademie/index.htm>

- 14) Homeopatika - Otázky a odpovědi. Státní ústav pro kontrolu léčiv [online]. 2010 [cit. 2012-01-14]. Dostupné z: <http://www.sukl.cz/leciva/homeopatika-otazky-a-odpovedi>
- 15) Homeopatie a zákony. Boiron [online]. 2009-2012 [cit. 2012-01-22]. Dostupné z: <http://boiron.cz/cs/31-homeopatie-a-zakony>
- 16) JAIN, Asha. Does homeopathy reduce the cost of conventional drug prescribing? A study of comparative prescribing costs in General Practice. *Homeopathy*. 2003, č. 92. DOI: 10.1016/S1475-4916(03)00004-3. Dostupné z: www.sciencedirect.com
- 17) JOUANNY, J., J. B. CRAPANNE, H. DANCER a J. L. MASSON. Homeopatická terapie: Možnosti homeopatie v akutních patologiích. Praha: Nakladatelství Vodnář, 1993. ISBN 80-85255-34-0.
- 18) JOUANNY, MUDr. Jacques, MUDr. Jean-Bernard CRAPANNE, MUDr. Henry DANCER a MUDr. Jean-Louis MASSON. Homeopatická terapie: Možnosti použití homeopatie v oblasti akutních onemocnění. Praha 8 - Karlín: Boiron, 2000. ISBN 2-857 42-178_8.
- 19) Kdo je registrovaný homeopat. Česká komora klasické homeopatie [online]. 2010 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: http://www.homeopathy.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=130&Itemid=68
- 20) KOLEKTIV AUTORŮ. Rodinná encyklopedie alternativní medicíny. Praha: Reader`s Digest Výběr, spol. s. r. o., 2001. ISBN 80-86196-30-5.
- 21) LEBENHART, Tomáš. Svlékl jsem bílý plášť. Plzeň: Grafia, s.r.o, 2011. ISBN 978-80-87046-28-9.
- 22) LEXANDER, Jane, Chris MCLAUGHLIN, Ricky OSTROV, Anna SELBY, Wendy TEASDILL a Philip WILKINSON. Léčíme se s přírodou. Praha 1: Reader`s Digest Výběr, spol. s.r.o., 2001. ISBN 80-86196-36-4.
- 23) LOCKIE, Dr. Andrew. Encyklopedie homeopatie. Praha 5: Euromedia Group, k. s. - Knižní klub v edici Universum, 2011. ISBN 978-80-242-2901-0.
- 24) Obsah studia. Homeopatická akademie [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.alternativa.cz/akademie/index.htm>

- 25) Odborný profil. Česká komora klasické homeopatie [online]. 2010 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: http://www.homeopathy.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=128&Itemid=66
- 26) Organizace studia. Homeopatická akademie [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.alternativa.cz/akademie/index.htm>
- 27) TRICHARD A KOL. Pharmaco-economic comparison between homeopathic and antibiotic treatment strategies in recurrent acute rhinopharyngitis in children. *Homeopathy*. 2004, č. 94. DOI: 10.1016/j.homp.2004.11.021. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com>
- 28) PROCHÁZKA, Z., J. PRŮCHOVÁ a M. MUŽÍK. Homeopatie v lékárenství. Praha: Nakladatelství Vodnář, 1995.
- 29) ROSE, Barry a Christina SCOTT-MONCRIEFF. Homeopatie pro ženy. Košice: Slovart, 2004. ISBN 80-7209-348-7.
- 30) RÝC, Miloš a Francois COUSSET. Homeopatie a její typy. Praha 1: Eminent, 1997. ISBN 80-85876-33-7.
- 31) RÝC, Miloš a Francois COUSSET. Homeopatie pro každý den. Praha 1: Eminent, 1995. ISBN 80-85876-05-1.
- 32) RÝC, Miloš a Stanislav BÖHM. Úvod do homeopatie. Praha: Nakladatelství Vodnář, 1991. ISBN 80-85255-02-2.
- 33) Užitečné odkazy. Boiron [online]. 2009-2012 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://boiron.cz/cs/36-uzitecne-odkazy>
- 34) Vzdělávání. Homeopatická lékařská asociace [online]. 2007-2012 [cit. 2012-02-25]. Dostupné z: <http://www.hla-homeopatie.cz/vzdelavani.php>
- 35) Zákon o léčivech. Portál veřejné správy České republiky [online]. 2003 - 2011 [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=378/2007&PC_8411_l=378/2007&PC_8411_ps=10&PC_8411_text=homeopatick%C3%BD%20p%C5%99%C3%ADpravek#10821

8 SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Graf č. 1: Pohlaví.....	37
Graf č. 2: Věk.....	38
Graf č. 3: Ročník.....	39
Graf č. 4: Vzdělání.....	40
Graf č. 5: Myslíte si, že by lékárník měl mít určité znalosti z oblasti homeopatie?.....	41
Graf č. 6: Absolvoval(a) jste předmět Technologie homeopatických přípravků na FaF v Hradci Králové?.....	42
Graf č. 7: Uvítal(a) byste rozšíření výuky homeopatie na FaF v Hradci Králové?.....	43
Graf č. 8: Myslíte si, že by výuka homeopatie měla být zařazena mezi povinné předměty?.....	44
Graf č. 9: Patří homeopatické přípravky mezi léčiva?.....	44
Graf č. 10: Homeopatické přípravky.....	45
Graf č. 11: Kde nebo od koho jste se poprvé dozvěděl (a) o homeopatických přípravcích?.....	46
Graf č. 12: Jaká je podle Vás cena homeopatických prostředků v ČR?.....	47
Graf č. 13: Jaký je Váš názor – měly by být hrazeny z prostředků veřejného zdravotního pojištění?.....	48
Graf č. 14: Užíval(a)/ koupil(a) jste si někdy homeopatický přípravek?.....	49
Graf č. 15: Z jakého důvodu nevyužíváte homeopatii, nepoužíváte homeopatické přípravky?.....	51
Graf č. 16: Jak jste spokojen(a) s výsledky homeopatické léčby?.....	52
Graf č. 17: Navštívil(a) jste někdy homeopatického lékaře?.....	53
Graf č. 18: Jak dlouho se léčíte pomocí homeopatických prostředků?.....	54
Graf č. 19: Jaké jsou podle Vás výhody homeopatických prostředků?.....	55
Graf č. 20: Jaký postoj mají k homeopatické léčbě členové vaší rodiny?.....	57
Graf č. 21: Od jaké firmy homeopatické přípravky znáte?.....	58
Graf č. 22: Jakou lékovou formu homeopatického přípravku užíváte/užíval(a) jste?.....	59
Graf č. 23: Které z níže uvedených zdravotních problémů lze dle Vašeho názoru léčit nebo mírnit homeopatickými přípravky?.....	60
Graf č. 24: Víte, jak stará je homeopatie?.....	61
Graf č. 25: Víte, kde homeopatie vznikla?.....	61
Graf č. 26: Pokuste se stručně vlastními slovy definovat homeopatii (dobrovolné).....	62
Graf č. 27: Léčba homeopatiky x pohlaví.....	68
Graf č. 28: Pohlaví x léčba homeopatiky.....	68
Graf č. 29: Užívání homeopatik x cena 1.....	69
Graf č. 30: Užívání homeopatik x cena 2.....	70
Graf č. 31: Užívání homeopatik x léčba homeopatiky.....	70
Graf č. 32: Léčba homeopatiky x cena.....	71
Graf č. 33: Cena x úhrada zdravotní pojišťovnou.....	72
Graf č. 34: Léčba homeopatiky x postoj rodiny.....	73
Graf č. 35: Léčba homeopatiky x návštěva homeopatického lékaře.....	73
Graf č. 36: Léčba homeopatiky x znalost firmy.....	74

Graf č. 37: Spokojenost x koupě homeopatického léku	75
Graf č. 38: Absolvování předmětu Technologie homeopatických přípravků x ročník ..	76
Graf č. 39: Absolvování předmětu Technologie homeopatických přípravků x znalosti lékárníka z oblasti homeopatie	77
Graf č. 40: Výuka homeopatie x znalosti homeopatie 1	78
Graf č. 41: Výuka homeopatie x znalosti homeopatie 2	78
Graf č. 42: Absolvování předmětu Technologie homeopatických přípravků x rozšíření výuky	79
Graf č. 43: Absolvování předmětu Technologie homeopatických přípravků x homeopatika jako léčiva	80
Graf č. 44: Absolvování předmětu Technologie homeopatických přípravků x původ homeopatie	80
Graf č. 45: Absolvování předmětu Technologie homeopatických přípravků x stáří homeopatie	81

Tabulka č. 1: Pohlaví	105
Tabulka č. 2: Věk	105
Tabulka č. 3: Jsem studentem/ studentkou	105
Tabulka č. 4: Nejvyšší dosažené vzdělání	105
Tabulka č. 5: Myslíte si, že by lékárník měl mít určité znalosti z oblasti homeopatie?	106
Tabulka č. 6: Absolvoval(a) jste předmět Technologie homeopatických přípravků na FaF v Hradci Králové?	106
Tabulka č. 7: Uvítal(a) byste rozšíření výuky homeopatie na FaF v Hradci Králové?	106
Tabulka č. 8: Myslíte si, že by výuka homeopatie měla být řazena mezi povinné předměty?	106
Tabulka č. 9: Patří homeopatické přípravky mezi léčiva?	107
Tabulka č. 10: Homeopatické přípravky jsou	107
Tabulka č. 11: Kde nebo od koho jste se poprvé dozvěděl(a) o homeopatických přípravcích?	107
Tabulka č. 12: Jaká je podle Vás cena homeopatických prostředků v ČR?	107
Tabulka č. 13: Jaký je Váš názor – měly by být hrazeny z prostředků veřejného zdravotního pojištění?	108
Tabulka č. 14: Užíval(a)/ koupil(a) jste si někdy homeopatický přípravek?	108
Tabulka č. 15: Z jakého důvodu nevyužíváte homeopatii, nepoužíváte homeopatické přípravky?	108
Tabulka č. 16: Jak jste spokojen(a) s výsledky homeopatické léčby?	109
Tabulka č. 17: Navštívil(a) jste někdy homeopatického lékaře?	109
Tabulka č. 18: Jak dlouho se léčíte pomocí homeopatických prostředků?	109
Tabulka č. 19: Jaké jsou podle Vás výhody homeopatických prostředků?	110
Tabulka č. 20: Jaký postoj mají k homeopatické léčbě členové vaší rodiny?	111
Tabulka č. 21: Od jaké firmy homeopatické přípravky znáte?	111
Tabulka č. 22: Jakou lékovou formu homeopatického přípravku užíváte/ užíval(a) jste?	113
Tabulka č. 23: Které z níže uvedených zdravotních problémů lze dle Vašeho názoru léčit nebo mírnit homeopatickými přípravky?	115
Tabulka č. 24: Víte, jak stará je homeopatie?	116
Tabulka č. 25: Víte, kde homeopatie vznikla?	116
Tabulka č. 26: Pokuste se stručně vlastními slovy definovat homeopatii (dobrovolně)	116
Tabulka č. 27 a: Kontingenční tabulka – pohlaví a léčba	117
Tabulka č. 27 b: Chí – kvadrát test - pohlaví a léčba	117
Tabulka č. 27 c: Symmetric Measures - pohlaví a léčba	117
Tabulka č. 28 a: Kontingenční tabulka – cena, užívání homeopatik	118
Tabulka č. 28 b: Chí – kvadrát test - cena, užívání homeopatik	118
Tabulka č. 28 c: Symmetric Measures - cena, užívání homeopatik	118
Tabulka č. 29 a: Kontingenční tabulka – cena, léčba homeopatiky	119
Tabulka č. 29 b: Chí – kvadrát test - cena, léčba homeopatiky	119
Tabulka č. 29 c: Symmetric Measures - cena, léčba homeopatiky	119
Tabulka č. 30 a: Kontingenční tabulka – užívání homeopatik, léčba homeopatiky	120

Tabulka č. 30 b: Chí – kvadrát test - užívání homeopatik, léčba homeopatiky	120
Tabulka č. 30 c: Symmetric Measures - užívání homeopatik, léčba homeopatiky	120
Tabulka č. 31 a: Kontingenční tabulka – léčba homeopatiky, postoj rodiny.....	121
Tabulka č. 31 b:Chí – kvadrát test - léčba homeopatiky, postoj rodiny	121
Tabulka č. 31 c: Symmetric Measures - léčba homeopatiky, postoj rodiny	121
Tabulka č. 32 a: Kontingenční tabulka – cena homeopatik, úhrada homeopatik	122
Tabulka č. 32 b: Chí – kvadrát test – cena homeopatik, úhrada homeopatik	122
Tabulka č. 32 c: Symmetric Measures - cena homeopatik, úhrada homeopatik	122
Tabulka č. 33 a:Kontingenční tabulka – léčba homeopatiky, návštěva homeopatického lékaře.....	123
Tabulka č. 33 b:Chí – kvadrát test - léčba homeopatiky, návštěva homeopatického lékaře.....	123
Tabulka č. 33 c: Symmetric Measures - léčba homeopatiky, návštěva homeopatického lékaře.....	123
Tabulka č. 34 a:Kontingenční tabulka – léčba, farmaceutická firma	124
Tabulka č. 34 b: Chí – kvadrát test - léčba, farmaceutická firma	124
Tabulka č. 34 c: Symmetric Measures - léčba, farmaceutická firma.....	124
Tabulka č. 35 a: Kontingenční tabulka – užívání homeopatik, spokojenost s léčbou ..	125
Tabulka č. 35 b: Chí – kvadrát test - užívání homeopatik, spokojenost s léčbou.....	125
Tabulka č. 35 c: Symmetric Measures - užívání homeopatik, spokojenost s léčbou ...	125
Tabulka č. 36 a: Kontingenční tabulka – ročník, absolvování předmětu o homeopatii	126
Tabulka č. 36 b: Chí – kvadrát test - ročník, absolvování předmětu o homeopatii	126
Tabulka č. 36 c: Symmetric Measures - ročník, absolvování předmětu o homeopatii.	126
Tabulka č. 37 a: Kontingenční tabulka – absolvování předmětu o homeopatii, znalosti lékárníka.....	127
Tabulka č. 37 b: Chí – kvadrát test - absolvování předmětu o homeopatii, znalosti lékárníka.....	127
Tabulka 37 c: Symmetric Measures - absolvování předmětu o homeopatii, znalosti lékárníka.....	127
Tabulka č. 38 a: Kontingenční tabulka – znalosti lékárníka, zařazení homeopatie mezi povinné předměty	128
Tabulka č. 38 b: Chí – kvadrát test - znalosti lékárníka, zařazení homeopatie mezi povinné předměty	128
Tabulka č. 38 c: Symmetric Measures - znalosti lékárníka, zařazení homeopatie mezi povinné předměty	128
Tabulka č. 39 a: Kontingenční tabulka - absolvování předmětu o homeopatii, rozšíření výuky	129
Tabulka č. 39 b: Chí – kvadrát test - absolvování předmětu o homeopatii, rozšíření výuky	129
Tabulka č. 39 c: Symmetric Measures - absolvování předmětu o homeopatii, rozšíření výuky	129
Tabulka č. 40 a: Kontingenční tabulka - absolvování předmětu o homeopatii, homeopatika jako léčiva	130

Tabulka č. 40 b: Chí – kvadrát test - absolvování předmětu o homeopatii, homeopatika jako léčiva	130
Tabulka č. 40 c: Symmetric Measures – absolvování předmětu o homeopatii, homeopatika jako léčiva	130
Tabulka č. 41 a: Kontingenční tabulka - absolvování předmětu o homeopatii, původ homeopatie.....	131
Tabulka č. 41 b: Chí – kvadrát test - absolvování předmětu o homeopatii, původ homeopatie.....	131
Tabulka č. 41 c: Symmetric Measures – absolvování předmětu o homeopatii, původ homeopatie.....	131
Tabulka č. 42 a: Kontingenční tabulka - absolvování předmětu o homeopatii, stáří homeopatie.....	132
Tabulka č. 42 b: Chí – kvadrát test - absolvování předmětu o homeopatii, stáří homeopatie.....	132
Tabulka č. 42c: Symmetric Measures – absolvování předmětu o homeopatii, stáří homeopatie.....	132

9 PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 2: Frekvenční analýza

Příloha č. 3: Kontingenční tabulky

Příloha č. 1: Dotazník

DOTAZNÍK

Jmenuji se Jitka Dvořáková a jsem studentkou čtvrtého ročníku Farmaceutické fakulty v Hradci Králové. Připravuji diplomovou práci na téma

„Analýza postoje studentů Farmaceutické fakulty v Hradci Králové k léčbě a samoléčbě homeopatickými přípravky“.

Prosím Vás o vyplnění tohoto **dobrovolného anonymního** dotazníku. Pokud přistoupíte na spolupráci, odpovídejte prosím pravdivě a upřímně.

Děkuji Vám za pomoc a čas, který jste mi věnovali,

Jitka Dvořáková.

Pokyny k vyplnění dotazníku:

Dotazník obsahuje otázky, na které odpovídáte zaškrtnutím jednoho políčka (pokud není uvedeno jinak), anebo tím, že napíšete slovní odpověď na vytečkovaný řádek.

Zvolená odpověď – křížek

1. Pohlaví

- žena
 muž

2. Věk

- <20
 20 – 23
 24 – 26
 >26

3. Jsem studentem/ studentkou

1. ročníku FaF v Hradci Králové
 2. ročníku FaF v Hradci Králové
 3. ročníku FaF v Hradci Králové
 4. ročníku FaF v Hradci Králové
 5. ročníku FaF v Hradci Králové

4. Nejvyšší dosažené vzdělání:

- gymnázium
- střední odborné (FARMACEUTICKÝ ASISTENT)
- vyšší odborné (DIPLOMOVANÝ FARMACEUTICKÝ ASISTENT)
- vysokoškolské
- jiné (uveďte, prosím):

5. Myslíte si, že by lékárník měl mít určité znalosti z oblasti homeopatie?

- ano, a to co nejkvalitnější
- ano, ale stačí jen základní
- ne, nemusí
- ne, je to v rozporu s profesní orientací farmaceuta
- nevím, nemohu posoudit
- jiný názor (uveďte, prosím):

6. Absolvoval(a) jste předmět Technologie homeopatických přípravků na FaF v Hradci Králové?

- ano, výuka byla plně dostačující
- ano, ale výuka byla nedostačující
- ne, ale chci si tento předmět zapsat v dalších ročnících
- ne, nemám o tento předmět zájem

7. Uvítal(a) byste rozšíření výuky homeopatie na FaF v Hradci Králové?

- ano, chybí více informací o praktických aplikacích, indikacích, kontraindikacích apod.
- ne, současný stav je uspokojivý
- ne, homeopatie na farmaceutickou fakultu nepatří
- nevím

8. Myslíte si, že by výuka homeopatie měla být řazena mezi povinné předměty?

- ano
- ne
- nevím, nemohu posoudit

9. Patří homeopatické přípravky mezi léčiva?

- ano
- ne
- nevím

10. Homeopatické přípravky jsou:

- všechny vázány na lékařský předpis
- všechny volně prodejné
- na lékařský předpis i volně prodejné
- k dostání pouze v lékárně anebo v lékařské ordinaci
- v nabídce „zelených“ lékáren, prodejen zdravé výživy apod.
- nevím

11. Kde nebo od koho jste se poprvé dozvěděl(a) o homeopatických přípravcích?

- od lékárníka
- od lékaře
- od přátel, příbuzných
- ve škole
 - základní
 - střední
 - na naší fakultě (FaF v Hradci Králové)
- ve sdělovacích prostředcích (televize, tisk, internet,...)
- z jiného zdroje (uveďte, prosím):

12. Jaká je podle Vás cena homeopatických prostředků v ČR?

- vysoká
- přiměřená
- nízká
- nejsem schopen/á posoudit

13. Jaký je Váš názor – měly by být hrazeny z prostředků veřejného zdravotního pojištění?

- ano, měly by být plně hrazeny
- ano, měly by být alespoň částečně hrazeny
- ano, alespoň některé by měly být hrazeny částečně nebo plně
- nevím
- jiný názor (uveďte, prosím):

14. Užíval(a)/ koupil(a) jste si někdy homeopatický přípravek?

- ano, ale jen monokomponentní (Arnica Montana 5CH, Chamomilla 15CH, apod.)
- ano, ale jen polykomponentní (Engystol, Paragrippe, Oscillococtinum apod.)
- ano, monokomponentní i polykomponentní
- ano monokomponentní, ale vždy jen v kombinaci s klasickou medicínou
- ano, polykomponentní, ale vždy jen v kombinaci s klasickou medicínou
- ano, ale nevím přesně jaké
- ne nikdy jsem je neužíval/a

V případě, že jste odpověděla **ANO**, vyplňte jaké.....

V případě kladné odpovědi na otázku č. 14, nemusíte odpovídat na otázku č. 15.

15.Z jakého důvodu nevyužíváte homeopatii, nepoužíváte homeopatické přípravky?

- nemám důvěru k této léčebné metodě
- homeopatie se mi neosvědčila
- jedná se jen o placebo
- špatná dostupnost (nemají je ve všech lékárnách, některé se musí objednávat)
- léčba je zdlouhavá
- nízká účinnost homeopatických přípravků
- nebyly mi nabídnuty lékařem ani lékárníkem
- jiný důvod (uveďte, prosím):

16.Jak jste spokojen(a) s výsledky homeopatické léčby?

- velmi spokojen(a), výsledky předčily moje očekávání
- spokojen(a), výsledky splnily moje očekávání
- nespokojen(a), výsledky nesplnily moje očekávání
- velmi nespokojen(a), výsledek je většinou horší než výchozí stav
- jsem na začátku léčby a čekám na výsledky
- je to individuální, nelze zobecňovat
- jiný názor (uveďte, prosím):
- homeopatické přípravky neužívám

17.Navštívil(a) jste někdy homeopatického lékaře?

- ano, docházím k němu pravidelně
- ano, ale jen jednou
- zatím ne, ale o jeho návštěvě uvažuji
- ne, dávám přednost samoléčbě homeopatickými přípravky
- ne, nemám zájem
- jiná odpověď (uveďte, prosím):

18.Jak dlouho se léčíte pomocí homeopatických prostředků?

- méně než 1 rok
- 1 – 2 roky
- 2 - 3 roky
- 3 – 4 roky
- 5 a více let
- homeopatickými přípravky se neléčím

19. Jaké jsou podle Vás výhody homeopatických prostředků? (možnost více odpovědí)

- nejsou toxické
- nemají vedlejší účinky
- nevzniká na ně závislost
- jsou vhodné pro všechny věkové kategorie (včetně novorozenců i seniorů) a těhotné ženy
- mohou se kombinovat s klasickými léky, účinky se nijak neovlivňují
- jiné výhody (uveďte, prosím):
- žádné výhody nemají

20. Jaký postoj mají k homeopatické léčbě členové vaší rodiny?

- souhlasí a sami ji využívají
- souhlasí, ale sami ji nevyužívají
- souhlasí, nevyužívají ji, ale uvažují o této možnosti léčby
- nesouhlasí
- jiný postoj (uveďte, prosím):

21. Od jaké firmy homeopatické přípravky znáte (možnost více odpovědí):

- Boiron
- Dr. Peithner KG
- Biologische Heilmittel Heel GmbH
- žádnou firmu neznám
- jiná (uveďte, prosím):

22. Jakou lékovou formu homeopatického přípravku užíváte/ užíval(a) jste (možnost více odpovědí):

- granule
- globule
- tablety
- mast
- kapky perorální
- kapky nosní
- nosní sprej
- sirup
- injekce
- homeopatické přípravky jsem nikdy neužívala

23. Které z níže uvedených zdravotních problémů, lze dle Vašeho názoru léčit nebo mírnit homeopatickými přípravky? (možnost více odpovědí)

- bolest
- nachlazení, virózy
- infekce
- psychické a nervové poruchy
- závislosti
- zažívací poruchy
- alergie
- průduškové astma, respirační nemoci
- hypertenze, srdeční a oběhové poruchy
- diabetes mellitus, endokrinní nemoci
- kožní a venerické nemoci
- oční choroby
- potíže provázející fyziologické těhotenství
- gynekologické a urologické poruchy
- obezita
- nádory
- nemoci pohybového ústrojí
- poruchy imunitního systému
- další (uveďte, prosím):
- žádné

24. Víte, jak stará je homeopatie?

- 50 let
- 200 let
- 500 let
- 1 000 let
- 2 000 let
- nevím

25. Víte, kde homeopatie vznikla?

- Evropa
- Asie
- Jižní Amerika
- Severní Amerika
- Afrika
- nevím

26. Pokuste se stručně vlastními slovy definovat homeopatii (dobrovolně):

Příloha č. 2: Frekvenční analýza

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	261	83,9	83,9	83,9
2	50	16,1	16,1	100,0
Total	311	100,0	100,0	

Tabulka č. 1: Pohlaví

Zdroj: Vlastní zpracování

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	28	9,0	9,0	9,0
2	233	74,9	74,9	83,9
3	46	14,8	14,8	98,7
4	4	1,3	1,3	100,0
Total	311	100,0	100,0	

Tabulka č. 2: Věk

Zdroj: Vlastní zpracování

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	87	28,0	28,0	28,0
2	33	10,6	10,6	38,6
3	80	25,7	25,7	64,3
4	74	23,8	23,8	88,1
5	37	11,9	11,9	100,0
Total	311	100,0	100,0	

Tabulka č. 3: Jsem studentem/ studentkou

Zdroj: Vlastní zpracování

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	259	83,3	83,3	83,3
2	45	14,5	14,5	97,7
4	1	,3	,3	98,1
88	6	1,9	1,9	100,0
Total	311	100,0	100,0	

Tabulka č. 4: Nejvyšší dosažené vzdělání

Zdroj: Vlastní zpracování

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	81	26,0	26,1	26,1
	2	209	67,2	67,4	93,5
	3	8	2,6	2,6	96,1
	77	7	2,3	2,3	98,4
	88	5	1,6	1,6	100,0
	Total	310	99,7	100,0	
Missing	66	1	,3		
Total		311	100,0		

Tabulka č. 5: Myslíte si, že by lékárník měl mít určité znalosti z oblasti homeopatie?

Zdroj: Vlastní zpracování

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	43	13,8	14,1	14,1
	2	18	5,8	5,9	19,9
	3	128	41,2	41,8	61,8
	4	117	37,6	38,2	100,0
	Total	306	98,4	100,0	
Missing	66	3	1,0		
	99	2	,6		
	Total	5	1,6		
Total		311	100,0		

Tabulka č. 6: Absolvoval(a) jste předmět Technologie homeopatických přípravků na FaF v Hradci Králové?

Zdroj: Vlastní zpracování

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	77	24,8	24,8	24,8
	2	106	34,1	34,2	59,0
	3	8	2,6	2,6	61,6
	77	119	38,3	38,4	100,0
	Total	310	99,7	100,0	
Missing	99	1	,3		
Total		311	100,0		

Tabulka č. 7: Uvítal(a) byste rozšíření výuky homeopatie na FaF v Hradci Králové?

Zdroj: Vlastní zpracování

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	101	32,5	32,5	32,5
	2	120	38,6	38,6	71,1
	77	90	28,9	28,9	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

Tabulka č. 8: Myslíte si, že by výuka homeopatie měla být řazena mezi povinné předměty?

Zdroj: Vlastní zpracování

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	181	58,2	58,2	58,2
2	71	22,8	22,8	81,0
77	59	19,0	19,0	100,0
Total	311	100,0	100,0	

Tabulka č. 9: Patří homeopatické přípravky mezi léčiva?

Zdroj: Vlastní zpracování

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	5	1,6	1,8	1,8
2	82	26,4	28,9	30,6
3	124	39,9	43,7	74,3
4	7	2,3	2,5	76,8
5	16	5,1	5,6	82,4
77	50	16,1	17,6	100,0
Total	284	91,3	100,0	
Missing 66	27	8,7		
Total	311	100,0		

Tabulka č. 10: Homeopatické přípravky jsou

Zdroj: Vlastní zpracování

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	21	6,8	7,0	7,0
2	30	9,6	10,0	17,0
3	145	46,6	48,3	65,3
4	6	1,9	2,0	67,3
4ii	40	12,9	13,3	80,7
4iii	19	6,1	6,3	87,0
5	34	10,9	11,3	98,3
88	5	1,6	1,7	100,0
Total	300	96,5	100,0	
Missing 66	11	3,5		
Total	311	100,0		

Tabulka č. 11: Kde nebo od koho jste se poprvé dozvěděl(a) o homeopatických přípravcích?

Zdroj: Vlastní zpracování

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	63	20,3	20,3	20,3
2	85	27,3	27,3	47,6
3	4	1,3	1,3	48,9
77	159	51,1	51,1	100,0
Total	311	100,0	100,0	

Tabulka č. 12: Jaká je podle Vás cena homeopatických prostředků v ČR?

Zdroj: Vlastní zpracování

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	3	1,0	1,0	1,0
	2	27	8,7	8,7	9,7
	3	111	35,7	35,8	45,5
	77	75	24,1	24,2	69,7
	88	94	30,2	30,3	100,0
	Total	310	99,7	100,0	
Missing	66	1	,3		
	Total	311	100,0		

Tabulka č. 13: Jaký je Váš názor – měly by být hrazeny z prostředků veřejného zdravotního pojištění?

Zdroj: Vlastní zpracování

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	15	4,8	4,8	4,8
	2	49	15,8	15,8	20,6
	3	37	11,9	11,9	32,5
	4	4	1,3	1,3	33,8
	5	8	2,6	2,6	36,3
	6	50	16,1	16,1	52,4
	7	148	47,6	47,6	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

Tabulka č. 14: Užíval(a)/ koupil(a) jste si někdy homeopatický přípravek?

Zdroj: Vlastní zpracování

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	50	16,1	33,3	33,3
	2	2	,6	1,3	34,7
	3	11	3,5	7,3	42,0
	4	1	,3	,7	42,7
	5	5	1,6	3,3	46,0
	6	5	1,6	3,3	49,3
	7	62	19,9	41,3	90,7
	88	14	4,5	9,3	100,0
	Total	150	48,2	100,0	
Missing	66	15	4,8		
	99	6	1,9		
	System	140	45,0		
	Total	161	51,8		
	Total	311	100,0		

Tabulka č. 15: Z jakého důvodu nevyužíváte homeopatii, nepoužíváte homeopatické přípravky?

Zdroj: Vlastní zpracování

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	12	3,9	3,9	3,9
	2	60	19,3	19,7	23,6
	3	18	5,8	5,9	29,5
	5	2	,6	,7	30,2
	6	66	21,2	21,6	51,8
	7	141	45,3	46,2	98,0
	88	6	1,9	2,0	100,0
	Total	305	98,1	100,0	
Missing	66	4	1,3		
	99	2	,6		
	Total	6	1,9		
Total		311	100,0		

Tabulka č. 16: Jak jste spokojen(a) s výsledky homeopatické léčby?

Zdroj: Vlastní zpracování

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	5	1,6	1,6	1,6
	2	14	4,5	4,5	6,1
	3	31	10,0	10,0	16,2
	4	50	16,1	16,2	32,4
	5	173	55,6	56,0	88,3
	88	36	11,6	11,7	100,0
	Total	309	99,4	100,0	
Missing	99	2	,6		
Total		311	100,0		

Tabulka č. 17: Navštívil(a) jste někdy homeopatického lékaře?

Zdroj: Vlastní zpracování

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	38	12,2	12,4	12,4
	2	14	4,5	4,6	17,0
	3	16	5,1	5,2	22,2
	4	8	2,6	2,6	24,8
	5	25	8,0	8,2	33,0
	6	205	65,9	67,0	100,0
	Total	306	98,4	100,0	
Missing	66	1	,3		
	99	4	1,3		
	Total	5	1,6		
Total		311	100,0		

Tabulka č. 18: Jak dlouho se léčíte pomocí homeopatických prostředků?

Zdroj: Vlastní zpracování

19					
		Frequency	Percent		
Missing	System	311	100,0		
19a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	148	47,6	47,6	47,6
	1	163	52,4	52,4	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
19b					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	174	55,9	55,9	55,9
	1	137	44,1	44,1	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
19c					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	160	51,4	51,4	51,4
	1	151	48,6	48,6	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
19d					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	152	48,9	48,9	48,9
	1	159	51,1	51,1	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
19e					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	213	68,5	68,5	68,5
	1	98	31,5	31,5	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
19f					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	285	91,6	91,6	91,6
	1	26	8,4	8,4	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
19g					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	283	91,0	91,0	91,0
	1	28	9,0	9,0	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

Tabulka č. 19: Jaké jsou podle Vás výhody homeopatických prostředků?

Zdroj: Vlastní zpracování

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	55	17,7	17,8	17,8
	2	74	23,8	23,9	41,7
	3	56	18,0	18,1	59,9
	4	71	22,8	23,0	82,8
	88	53	17,0	17,2	100,0
	Total	309	99,4	100,0	
Missing	66	2	,6		
Total		311	100,0		

Tabulka č. 20: Jaký postoj mají k homeopatické léčbě členové vaši rodiny?

Zdroj: Vlastní zpracování

21					
		Frequency	Percent		
Missing	System	311	100,0		
21a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	179	57,6	57,6	57,6
	1	132	42,4	42,4	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
21b					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	298	95,8	95,8	95,8
	1	13	4,2	4,2	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
21c					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	272	87,5	87,5	87,5
	1	39	12,5	12,5	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
21d					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	147	47,3	47,3	47,3
	1	164	52,7	52,7	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
21e					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	309	99,4	99,4	99,4
	1	2	,6	,6	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

Tabulka č. 21: Od jaké firmy homeopatické přípravky znáte?

Zdroj: Vlastní zpracování

22					
		Frequency	Percent		
Missing	System	311	100,0		
22a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	219	70,4	70,4	70,4
	1	92	29,6	29,6	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
22b					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	261	83,9	83,9	83,9
	1	50	16,1	16,1	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
22c					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	243	78,1	78,1	78,1
	1	68	21,9	21,9	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
22d					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	301	96,8	96,8	96,8
	1	10	3,2	3,2	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
22e					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	297	95,5	95,5	95,5
	1	14	4,5	4,5	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
22f					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	310	99,7	99,7	99,7
	1	1	,3	,3	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
22g					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	301	96,8	96,8	96,8
	1	10	3,2	3,2	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
22h					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	275	88,4	88,4	88,4
	1	36	11,6	11,6	100,0
	Total	311	100,0	100,0	
22i					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	311	100,0	100,0	100,0

22j					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	164	52,7	52,7	52,7
	1	147	47,3	47,3	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

Tabulka č. 22: Jakou lékovou formu homeopatického přípravku užíváte/ užíval/(a) jste?

Zdroj: Vlastní zpracování

23				
		Frequency	Percent	
Missing	System	311	100,0	

23a					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	146	46,9	46,9	46,9
	1	165	53,1	53,1	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

23b					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	90	28,9	28,9	28,9
	1	221	71,1	71,1	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

23c					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	208	66,9	66,9	66,9
	1	103	33,1	33,1	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

23d					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	158	50,8	50,8	50,8
	1	153	49,2	49,2	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

23e					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	236	75,9	75,9	75,9
	1	75	24,1	24,1	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

23f					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	151	48,6	48,6	48,6
	1	160	51,4	51,4	100,0
	Total	311	100,0	100,0	

23g				
-----	--	--	--	--

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	149	47,9	47,9	47,9
1	162	52,1	52,1	100,0
Total	311	100,0	100,0	
23h				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	223	71,7	71,7	71,7
1	88	28,3	28,3	100,0
Total	311	100,0	100,0	
23i				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	266	85,5	85,5	85,5
1	45	14,5	14,5	100,0
Total	311	100,0	100,0	
23j				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	265	85,2	85,2	85,2
1	46	14,8	14,8	100,0
Total	311	100,0	100,0	
23k				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	167	53,7	53,7	53,7
1	144	46,3	46,3	100,0
Total	311	100,0	100,0	
23l				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	253	81,4	81,4	81,4
1	58	18,6	18,6	100,0
Total	311	100,0	100,0	
23m				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	211	67,8	67,8	67,8
1	100	32,2	32,2	100,0
Total	311	100,0	100,0	
23n				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	188	60,5	60,5	60,5
1	123	39,5	39,5	100,0
Total	311	100,0	100,0	
23o				

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	248	79,7	79,7	79,7
1	63	20,3	20,3	100,0
Total	311	100,0	100,0	
23p				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	272	87,5	87,5	87,5
1	39	12,5	12,5	100,0
Total	311	100,0	100,0	
23q				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	228	73,3	73,3	73,3
1	83	26,7	26,7	100,0
Total	311	100,0	100,0	
23r				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	167	53,7	53,7	53,7
1	144	46,3	46,3	100,0
Total	311	100,0	100,0	
23s				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	296	95,2	95,2	95,2
1	15	4,8	4,8	100,0
Total	311	100,0	100,0	
23t				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	291	93,6	93,6	93,6
1	20	6,4	6,4	100,0
Total	311	100,0	100,0	

Tabulka č. 23: Které z níže uvedených zdravotních problémů, lze dle Vašeho názoru léčit nebo mírnit homeopatickými přípravky
Zdroj: Vlastní zpracování

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	6	1,9	1,9	1,9
2	53	17,0	17,0	19,0
3	20	6,4	6,4	25,4
4	17	5,5	5,5	30,9
5	77	24,8	24,8	55,6
77	138	44,4	44,4	100,0
Total	311	100,0	100,0	

Tabulka č. 24: Víte, jak stará je homeopatie?

Zdroj: Vlastní zpracování

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	86	27,7	27,7	27,7
2	95	30,5	30,6	58,4
3	4	1,3	1,3	59,7
4	2	,6	,6	60,3
5	3	1,0	1,0	61,3
77	120	38,6	38,7	100,0
Total	310	99,7	100,0	
Missing 99	1	,3		
Total	311	100,0		

Tabulka č. 25: Víte, kde homeopatie vznikla?

Zdroj: Vlastní zpracování

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	232	74,6	74,6	74,6
1	79	25,4	25,4	100,0
Total	311	100,0	100,0	

Tabulka č. 26: Pokuste se stručně vlastními slovy definovat homeopatii (dobrovolné)

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 3: Kontingenční tabulky

			@18_rec		Total
			léčím se	neléčím se	
pohlaví	1	Count	88	168	256
		% within pohlaví	34,4%	65,6%	100,0%
		% within @18_rec	87,1%	82,0%	83,7%
		% of Total	28,8%	54,9%	83,7%
	2	Count	13	37	50
		% within pohlaví	26,0%	74,0%	100,0%
		% within @18_rec	12,9%	18,0%	16,3%
		% of Total	4,2%	12,1%	16,3%
Total		Count	101	205	306
		% within pohlaví	33,0%	67,0%	100,0%
		% within @18_rec	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	33,0%	67,0%	100,0%

Tabulka č. 27 a: Kontingenční tabulka – pohlaví a léčba

Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,327 ^a	1	,249		
Continuity Correction ^b	,975	1	,323		
Likelihood Ratio	1,372	1	,241		
Fisher's Exact Test				,324	,162
Linear-by-Linear Association	1,323	1	,250		
N of Valid Cases	306				

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 16,50.
b. Computed only for a 2x2 table

Tabulka č. 27 b: Chí – kvadrát test - pohlaví a léčba

Zdroj: Vlastní zpracování

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,066	,249
	Cramer's V	,066	,249
N of Valid Cases		306	

Tabulka č. 27 c: Symmetric Measures - pohlaví a léčba

Zdroj: Vlastní zpracování

			@14 rec		Total
			ano	ne	
12	1	Count	39	24	63
		% within 12	61,9%	38,1%	100,0%
		% within @14_rec	23,9%	16,2%	20,3%
		% of Total	12,5%	7,7%	20,3%
	2	Count	57	28	85
		% within 12	67,1%	32,9%	100,0%
		% within @14_rec	35,0%	18,9%	27,3%
		% of Total	18,3%	9,0%	27,3%
	3	Count	2	2	4
		% within 12	50,0%	50,0%	100,0%
		% within @14_rec	1,2%	1,4%	1,3%
		% of Total	,6%	,6%	1,3%
77	Count	65	94	159	
	% within 12	40,9%	59,1%	100,0%	
	% within @14_rec	39,9%	63,5%	51,1%	
	% of Total	20,9%	30,2%	51,1%	
Total	Count	163	148	311	
	% within 12	52,4%	47,6%	100,0%	
	% within @14_rec	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	52,4%	47,6%	100,0%	

Tabulka č. 28 a: Kontingenční tabulka – cena, užívání homeopatik

Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,073 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	18,297	3	,000
Linear-by-Linear Association	17,260	1	,000
N of Valid Cases	311		

a. 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,90.

Tabulka č. 28 b: Chí – kvadrát test - cena, užívání homeopatik

Zdroj: Vlastní zpracování

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,241	,000
	Cramer's V	,241	,000
N of Valid Cases		311	

Tabulka č. 28 c: Symmetric Measures - cena, užívání homeopatik

Zdroj: Vlastní zpracování

			@18 rec		Total
			léčím se	neléčím se	
12	1	Count	23	38	61
		% within 12	37,7%	62,3%	100,0%
		% within @18_rec	22,8%	18,5%	19,9%
		% of Total	7,5%	12,4%	19,9%
2	2	Count	42	43	85
		% within 12	49,4%	50,6%	100,0%
		% within @18_rec	41,6%	21,0%	27,8%
		% of Total	13,7%	14,1%	27,8%
3	3	Count	2	2	4
		% within 12	50,0%	50,0%	100,0%
		% within @18_rec	2,0%	1,0%	1,3%
		% of Total	,7%	,7%	1,3%
77		Count	34	122	156
		% within 12	21,8%	78,2%	100,0%
		% within @18_rec	33,7%	59,5%	51,0%
		% of Total	11,1%	39,9%	51,0%
Total		Count	101	205	306
		% within 12	33,0%	67,0%	100,0%
		% within @18_rec	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	33,0%	67,0%	100,0%

Tabulka č. 29 a: Kontingenční tabulka – cena, léčba homeopatiky

Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,345 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	20,358	3	,000
Linear-by-Linear Association	17,908	1	,000
N of Valid Cases	306		

a. 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,32.

Tabulka č. 29 b: Chí – kvadrát test - cena, léčba homeopatiky

Zdroj: Vlastní zpracování

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,258	,000
	Cramer's V	,258	,000
N of Valid Cases		306	

Tabulka č. 29 c: Symmetric Measures - cena, léčba homeopatiky

Zdroj: Vlastní zpracování

			@18 rec		Total
			léčím se	neléčím se	
@14_rec	ano	Count	100	59	159
		% within @14_rec	62,9%	37,1%	100,0%
	% within @18_rec	% within @18_rec	99,0%	28,8%	52,0%
		% of Total	32,7%	19,3%	52,0%
ne	Count	Count	1	146	147
		% within @14_rec	,7%	99,3%	100,0%
	% within @18_rec	1,0%	71,2%	48,0%	
	% of Total	,3%	47,7%	48,0%	
Total	Count	Count	101	205	306
		% within @14_rec	33,0%	67,0%	100,0%
	% within @18_rec	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	33,0%	67,0%	100,0%	

Tabulka č. 30 a: Kontingenční tabulka – užívání homeopatik, léčba homeopatiky
Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	133,697 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	130,898	1	,000		
Likelihood Ratio	166,444	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	133,260	1	,000		
N of Valid Cases	306				
a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 48,52.					
b. Computed only for a 2x2 table					

Tabulka č. 30 b: Chí – kvadrát test - užívání homeopatik, léčba homeopatiky
Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Phi	,661	,000
Nominal Cramer's V	,661	,000
N of Valid Cases	306	

Tabulka č. 30 c: Symmetric Measures - užívání homeopatik, léčba homeopatiky
Zdroj: Vlastní zpracování

			20					Total
			1	2	3	4	88	
@18_rec	léčím se	Count	37	30	21	9	4	101
		% within @18_rec	36,6%	29,7%	20,8%	8,9%	4,0%	100,0%
		% within 20	71,2%	40,5%	37,5%	12,7%	7,8%	33,2%
		% of Total	12,2%	9,9%	6,9%	3,0%	1,3%	33,2%
	neléčím se	Count	15	44	35	62	47	203
		% within @18_rec	7,4%	21,7%	17,2%	30,5%	23,2%	100,0%
		% within 20	28,8%	59,5%	62,5%	87,3%	92,2%	66,8%
		% of Total	4,9%	14,5%	11,5%	20,4%	15,5%	66,8%
Total		Count	52	74	56	71	51	304
		% within @18_rec	17,1%	24,3%	18,4%	23,4%	16,8%	100,0%
		% within 20	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	17,1%	24,3%	18,4%	23,4%	16,8%	100,0%

Tabulka č. 31 a: Kontingenční tabulka – léčba homeopatiky, postoj rodiny

Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	64,288 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	68,013	4	,000
Linear-by-Linear Association	19,489	1	,000
N of Valid Cases	304		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 16,94.

Tabulka č. 31 b: Chí – kvadrát test - léčba homeopatiky, postoj rodiny

Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Phi	,460	,000
Cramer's V	,460	,000
N of Valid Cases	304	

Tabulka č. 31 c: Symmetric Measures - léčba homeopatiky, postoj rodiny

Zdroj: Vlastní zpracování

			13						Total
			1	2	3	8	77	88	
12	1	Count	2	13	21	15	11	1	63
		% within 12	3,2%	20,6%	33,3%	23,8%	17,5%	1,6%	100,0%
		% within 13	66,7%	48,1%	18,9%	16,3%	14,7%	50,0%	20,3%
		% of Total	,6%	4,2%	6,8%	4,8%	3,5%	,3%	20,3%
2	2	Count	1	7	38	25	14	0	85
		% within 12	1,2%	8,2%	44,7%	29,4%	16,5%	,0%	100,0%
		% within 13	33,3%	25,9%	34,2%	27,2%	18,7%	,0%	27,4%
		% of Total	,3%	2,3%	12,3%	8,1%	4,5%	,0%	27,4%
3	3	Count	0	1	1	0	2	0	4
		% within 12	,0%	25,0%	25,0%	,0%	50,0%	,0%	100,0%
		% within 13	,0%	3,7%	,9%	,0%	2,7%	,0%	1,3%
		% of Total	,0%	,3%	,3%	,0%	,6%	,0%	1,3%
77	77	Count	0	6	51	52	48	1	158
		% within 12	,0%	3,8%	32,3%	32,9%	30,4%	,6%	100,0%
		% within 13	,0%	22,2%	45,9%	56,5%	64,0%	50,0%	51,0%
		% of Total	,0%	1,9%	16,5%	16,8%	15,5%	,3%	51,0%
Total	Total	Count	3	27	111	92	75	2	310
		% within 12	1,0%	8,7%	35,8%	29,7%	24,2%	,6%	100,0%
		% within 13	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	1,0%	8,7%	35,8%	29,7%	24,2%	,6%	100,0%

Tabulka č. 32 a: Kontingenční tabulka – cena homeopatik, úhrada homeopatik

Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	34,143 ^a	15	,003
Likelihood Ratio	33,779	15	,004
Linear-by-Linear Association	7,516	1	,006
N of Valid Cases	310		
a. 12 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,03.			

Tabulka č. 32 b: Chí – kvadrát test – cena homeopatik, úhrada homeopatik

Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Phi	,332	,003
Cramer's V	,192	,003
N of Valid Cases	310	

Tabulka č. 32 c: Symmetric Measures - cena homeopatik, úhrada homeopatik

Zdroj: Vlastní zpracování

		17						Total
		1	2	3	4	5	88	
@18_rec léčím se	Count	5	6	14	41	23	11	100
	% within @18_rec	5,0%	6,0%	14,0%	41,0%	23,0%	11,0%	100,0%
	% within 17	100,0%	46,2%	45,2%	85,4%	13,3%	31,4%	32,8%
	% of Total	1,6%	2,0%	4,6%	13,4%	7,5%	3,6%	32,8%
neléčím se	Count	0	7	17	7	150	24	205
	% within @18_rec	,0%	3,4%	8,3%	3,4%	73,2%	11,7%	100,0%
	% within 17	,0%	53,8%	54,8%	14,6%	86,7%	68,6%	67,2%
	% of Total	,0%	2,3%	5,6%	2,3%	49,2%	7,9%	67,2%
Total	Count	5	13	31	48	173	35	305
	% within @18_rec	1,6%	4,3%	10,2%	15,7%	56,7%	11,5%	100,0%
	% within 17	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	1,6%	4,3%	10,2%	15,7%	56,7%	11,5%	100,0%

Tabulka č. 33 a: Kontingenční tabulka – léčba homeopatiky, návštěva homeopatického lékaře
Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	103,647 ^a	5	,000
Likelihood Ratio	106,224	5	,000
Linear-by-Linear Association	,173	1	,678
N of Valid Cases	305		

a. 3 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,64.

Tabulka č. 33 b: Chí – kvadrát test - léčba homeopatiky, návštěva homeopatického lékaře
Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Phi	,583	,000
Cramer's V	,583	,000
N of Valid Cases	305	

Tabulka č. 33 c: Symmetric Measures léčba homeopatiky, návštěva homeopatického lékaře
Zdroj: Vlastní zpracování

			21d		Total
			0	1	
@18_rec	léčím se	Count	74	27	101
		% within @18_rec	73,3%	26,7%	100,0%
		% within 21d	51,7%	16,6%	33,0%
		% of Total	24,2%	8,8%	33,0%
	neléčím se	Count	69	136	205
		% within @18_rec	33,7%	66,3%	100,0%
		% within 21d	48,3%	83,4%	67,0%
		% of Total	22,5%	44,4%	67,0%
Total	Count	143	163	306	
	% within @18_rec	46,7%	53,3%	100,0%	
	% within 21d	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	46,7%	53,3%	100,0%	

Tabulka č. 34 a: Kontingenční tabulka – léčba, farmaceutická firma

Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	42,644 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	41,068	1	,000		
Likelihood Ratio	43,735	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	42,504	1	,000		
N of Valid Cases	306				
a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 47,20.					
b. Computed only for a 2x2 table					

Tabulka č. 34 b: Chí – kvadrát test - léčba, farmaceutická firma

Zdroj: Vlastní zpracování

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,373	,000
	Cramer's V	,373	,000
N of Valid Cases		306	

Tabulka č. 34 c: Symmetric Measures léčba – léčba, farmaceutická firma

Zdroj: Vlastní zpracování

		16						Total	
		1	2	3	5	6	7		88
@14_re c	an o Count %	12 7,5%	60 37,3%	16 9,9%	2 1,2%	56 34,8%	9 5,6%	6 3,7%	161 100,0%
	within @14_re c %	100,0%	100,0%	88,9%	100,0%	84,8%	6,4%	100,0%	52,8%
	within 16 % of Total	3,9%	19,7%	5,2%	,7%	18,4%	3,0%	2,0%	52,8%
ne	Count %	0 ,0%	0 ,0%	2 1,4%	0 ,0%	10 6,9%	132 91,7%	0 ,0%	144 100,0%
	within @14_re c %	,0%	,0%	11,1%	,0%	15,2%	93,6%	,0%	47,2%
	within 16 % of Total	,0%	,0%	,7%	,0%	3,3%	43,3%	,0%	47,2%
Total	Count %	12 3,9%	60 19,7%	18 5,9%	2 ,7%	66 21,6%	141 46,2%	6 2,0%	305 100,0%
	within @14_re c %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	within 16 % of Total	3,9%	19,7%	5,9%	,7%	21,6%	46,2%	2,0%	100,0%

Tabulka č. 35 a: Kontingenční tabulka – užívání homeopatik, spokojenost s léčbou

Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	230,014 ^a	6	,000
Likelihood Ratio	286,230	6	,000
Linear-by-Linear Association	,002	1	,963
N of Valid Cases	305		

a. 4 cells (28,6%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,94.

Tabulka č. 35 b: Chí – kvadrát test - užívání homeopatik, spokojenost s léčbou

Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Phi	,868	,000
Cramer's V	,868	,000
N of Valid Cases	305	

Tabulka č. 35 c: Symmetric Measures - užívání homeopatik, spokojenost s léčbou

Zdroj: Vlastní zpracování

			@6 rec			Total
			1,00	3,00	4,00	
ročník	1	Count	5	54	27	86
		% within ročník	5,8%	62,8%	31,4%	100,0%
		% within @6_rec	8,2%	42,2%	23,1%	28,1%
		% of Total	1,6%	17,6%	8,8%	28,1%
	2	Count	5	20	8	33
		% within ročník	15,2%	60,6%	24,2%	100,0%
		% within @6_rec	8,2%	15,6%	6,8%	10,8%
		% of Total	1,6%	6,5%	2,6%	10,8%
	3	Count	13	46	21	80
		% within ročník	16,3%	57,5%	26,3%	100,0%
		% within @6_rec	21,3%	35,9%	17,9%	26,1%
		% of Total	4,2%	15,0%	6,9%	26,1%
4	Count	18	7	46	71	
	% within ročník	25,4%	9,9%	64,8%	100,0%	
	% within @6_rec	29,5%	5,5%	39,3%	23,2%	
	% of Total	5,9%	2,3%	15,0%	23,2%	
5	Count	20	1	15	36	
	% within ročník	55,6%	2,8%	41,7%	100,0%	
	% within @6_rec	32,8%	,8%	12,8%	11,8%	
	% of Total	6,5%	,3%	4,9%	11,8%	
Total	Count	61	128	117	306	
	% within ročník	19,9%	41,8%	38,2%	100,0%	
	% within @6_rec	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	19,9%	41,8%	38,2%	100,0%	

Tabulka č. 36 a: Kontingenční tabulka – ročník, absolvování předmětu o homeopatii

Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	99,421 ^a	8	,000
Likelihood Ratio	108,954	8	,000
Linear-by-Linear Association	7,775	1	,005
N of Valid Cases	306		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,58.

Tabulka č. 36 b: Chí – kvadrát test - ročník, absolvování předmětu o homeopatii

Zdroj: Vlastní zpracování

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,570	,000
	Cramer's V	,403	,000
N of Valid Cases		306	

Tabulka č. 36 c: Symmetric Measures - ročník, absolvování předmětu o homeopatii

Zdroj: Vlastní zpracování

		5					Total
		1	2	3	77	88	
@6_rec 1,00	Count	21	40	0	0	0	61
	% within @6_rec	34,4%	65,6%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	% within 5	26,3%	19,5%	,0%	,0%	,0%	20,0%
	% of Total	6,9%	13,1%	,0%	,0%	,0%	20,0%
3,00	Count	51	72	0	2	2	127
	% within @6_rec	40,2%	56,7%	,0%	1,6%	1,6%	100,0%
	% within 5	63,8%	35,1%	,0%	28,6%	40,0%	41,6%
	% of Total	16,7%	23,6%	,0%	,7%	,7%	41,6%
4,00	Count	8	93	8	5	3	117
	% within @6_rec	6,8%	79,5%	6,8%	4,3%	2,6%	100,0%
	% within 5	10,0%	45,4%	100,0%	71,4%	60,0%	38,4%
	% of Total	2,6%	30,5%	2,6%	1,6%	1,0%	38,4%
Total	Count	80	205	8	7	5	305
	% within @6_rec	26,2%	67,2%	2,6%	2,3%	1,6%	100,0%
	% within 5	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	26,2%	67,2%	2,6%	2,3%	1,6%	100,0%

Tabulka č. 37 a: Kontingenční tabulka – absolvování předmětu o homeopatii, znalosti lékárníka
Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	50,618 ^a	8	,000
Likelihood Ratio	60,628	8	,000
Linear-by-Linear Association	5,419	1	,020
N of Valid Cases	305		

a. 9 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,00.

Tabulka č. 37 b: Chí – kvadrát test - absolvování předmětu o homeopatii, znalosti lékárníka
Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal Phi	,407	,000
Cramer's V	,288	,000
N of Valid Cases	305	

Tabulka 37 c: Symmetric Measures - absolvování předmětu o homeopatii, znalosti lékárníka
Zdroj: Vlastní zpracování

			8			Total
			1	2	77	
@5_rec	1,00	Count	100	105	85	290
		% within @5_rec	34,5%	36,2%	29,3%	100,0%
		% within 8	99,0%	87,5%	95,5%	93,5%
		% of Total	32,3%	33,9%	27,4%	93,5%
	3,00	Count	0	8	0	8
		% within @5_rec	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		% within 8	,0%	6,7%	,0%	2,6%
		% of Total	,0%	2,6%	,0%	2,6%
	77,00	Count	0	4	3	7
		% within @5_rec	,0%	57,1%	42,9%	100,0%
		% within 8	,0%	3,3%	3,4%	2,3%
		% of Total	,0%	1,3%	1,0%	2,3%
	88,00	Count	1	3	1	5
		% within @5_rec	20,0%	60,0%	20,0%	100,0%
		% within 8	1,0%	2,5%	1,1%	1,6%
		% of Total	,3%	1,0%	,3%	1,6%
Total		Count	101	120	89	310
		% within @5_rec	32,6%	38,7%	28,7%	100,0%
		% within 8	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	32,6%	38,7%	28,7%	100,0%

Tabulka č. 38 a: Kontingenční tabulka – znalosti lékárníka, zařazení homeopatie mezi povinné předměty

Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,838 ^a	6	,007
Likelihood Ratio	22,467	6	,001
Linear-by-Linear Association	,082	1	,774
N of Valid Cases	310		
a. 9 cells (75,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,44.			

Tabulka č. 38 b: Chí – kvadrát test - znalosti lékárníka, zařazení homeopatie mezi povinné předměty

Zdroj: Vlastní zpracování

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,240	,007
	Cramer's V	,170	,007
N of Valid Cases		310	

Tabulka č. 38 c: Symmetric Measures - znalosti lékárníka, zařazení homeopatie mezi povinné předměty

Zdroj: Vlastní zpracování

			7				Total
			1	2	3	77	
@6_rec	1,00	Count	31	24	1	5	61
		% within @6_rec	50,8%	39,3%	1,6%	8,2%	100,0%
		% within 7	41,3%	22,9%	12,5%	4,3%	20,0%
		% of Total	10,2%	7,9%	,3%	1,6%	20,0%
	3,00	Count	23	25	0	79	127
		% within @6_rec	18,1%	19,7%	,0%	62,2%	100,0%
		% within 7	30,7%	23,8%	,0%	67,5%	41,6%
		% of Total	7,5%	8,2%	,0%	25,9%	41,6%
	4,00	Count	21	56	7	33	117
		% within @6_rec	17,9%	47,9%	6,0%	28,2%	100,0%
		% within 7	28,0%	53,3%	87,5%	28,2%	38,4%
		% of Total	6,9%	18,4%	2,3%	10,8%	38,4%
Total		Count	75	105	8	117	305
		% within @6_rec	24,6%	34,4%	2,6%	38,4%	100,0%
		% within 7	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	24,6%	34,4%	2,6%	38,4%	100,0%

Tabulka č. 39 a: Kontingenční tabulka - absolvování předmětu o homeopatii, rozšíření výuky
Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	80,944 ^a	6	,000
Likelihood Ratio	84,336	6	,000
Linear-by-Linear Association	7,532	1	,006
N of Valid Cases	305		

a. 3 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,60.

Tabulka č. 39 b: Chí – kvadrát test - absolvování předmětu o homeopatii, rozšíření výuky
Zdroj: Vlastní zpracování

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,515	,000
	Cramer's V	,364	,000
N of Valid Cases		305	

Tabulka č. 39 c: Symmetric Measures - absolvování předmětu o homeopatii, rozšíření výuky
Zdroj: Vlastní zpracování

			9			Total
			1	2	77	
@6_rec	1,00	Count	50	9	2	61
		% within @6_rec	82,0%	14,8%	3,3%	100,0%
		% within 9	27,9%	13,2%	3,4%	19,9%
		% of Total	16,3%	2,9%	,7%	19,9%
	3,00	Count	78	27	23	128
		% within @6_rec	60,9%	21,1%	18,0%	100,0%
		% within 9	43,6%	39,7%	39,0%	41,8%
		% of Total	25,5%	8,8%	7,5%	41,8%
	4,00	Count	51	32	34	117
		% within @6_rec	43,6%	27,4%	29,1%	100,0%
		% within 9	28,5%	47,1%	57,6%	38,2%
		% of Total	16,7%	10,5%	11,1%	38,2%
Total		Count	179	68	59	306
		% within @6_rec	58,5%	22,2%	19,3%	100,0%
		% within 9	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	58,5%	22,2%	19,3%	100,0%

Tabulka č. 40 a: Kontingenční tabulka - absolvování předmětu o homeopatii, homeopatika jako léčiva

Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	27,327 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	30,778	4	,000
Linear-by-Linear Association	17,355	1	,000
N of Valid Cases	306		
a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 11,76.			

Tabulka č. 40 b: Chí – kvadrát test - absolvování předmětu o homeopatii, homeopatika jako léčiva

Zdroj: Vlastní zpracování

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,299	,000
	Cramer's V	,211	,000
N of Valid Cases		306	

Tabulka č. 40 c: Symmetric Measures – absolvování předmětu o homeopatii, homeopatika jako léčiva

Zdroj: Vlastní zpracování

		25						Total
		1	2	3	4	5	77	
@6_rec 1,00	Count	37	14	1	0	1	8	61
	% within @6_rec	60,7%	23,0%	1,6%	,0%	1,6%	13,1%	100,0%
	% within 25	43,5%	15,1%	25,0%	,0%	33,3%	6,8%	20,0%
	% of Total	12,1%	4,6%	,3%	,0%	,3%	2,6%	20,0%
3,00	Count	25	45	2	0	2	53	127
	% within @6_rec	19,7%	35,4%	1,6%	,0%	1,6%	41,7%	100,0%
	% within 25	29,4%	48,4%	50,0%	,0%	66,7%	44,9%	41,6%
	% of Total	8,2%	14,8%	,7%	,0%	,7%	17,4%	41,6%
4,00	Count	23	34	1	2	0	57	117
	% within @6_rec	19,7%	29,1%	,9%	1,7%	,0%	48,7%	100,0%
	% within 25	27,1%	36,6%	25,0%	100,0%	,0%	48,3%	38,4%
	% of Total	7,5%	11,1%	,3%	,7%	,0%	18,7%	38,4%
Total	Count	85	93	4	2	3	118	305
	% within @6_rec	27,9%	30,5%	1,3%	,7%	1,0%	38,7%	100,0%
	% within 25	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	27,9%	30,5%	1,3%	,7%	1,0%	38,7%	100,0%

Tabulka č. 41 a: Kontingenční tabulka - absolvování předmětu o homeopatii, původ homeopatie
Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	50,689 ^a	10	,000
Likelihood Ratio	50,459	10	,000
Linear-by-Linear Association	21,873	1	,000
N of Valid Cases	305		

a. 9 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,40.

Tabulka č. 41 b: Chí – kvadrát test - absolvování předmětu o homeopatii, původ homeopatie
Zdroj: Vlastní zpracování

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,408	,000
	Cramer's V	,288	,000
N of Valid Cases		305	

Tabulka č. 41 c: Symmetric Measures – absolvování předmětu o homeopatii, původ homeopatie
Zdroj: Vlastní zpracování

		24						Total
		1	2	3	4	5	77	
@6_rec 1,00	Count	2	17	6	3	19	14	61
	% within @6_rec	3,3%	27,9%	9,8%	4,9%	31,1%	23,0%	100,0%
	% within 24	33,3%	32,7%	30,0%	17,6%	25,3%	10,3%	19,9%
	% of Total	,7%	5,6%	2,0%	1,0%	6,2%	4,6%	19,9%
3,00	Count	3	20	8	9	30	58	128
	% within @6_rec	2,3%	15,6%	6,3%	7,0%	23,4%	45,3%	100,0%
	% within 24	50,0%	38,5%	40,0%	52,9%	40,0%	42,6%	41,8%
	% of Total	1,0%	6,5%	2,6%	2,9%	9,8%	19,0%	41,8%
4,00	Count	1	15	6	5	26	64	117
	% within @6_rec	,9%	12,8%	5,1%	4,3%	22,2%	54,7%	100,0%
	% within 24	16,7%	28,8%	30,0%	29,4%	34,7%	47,1%	38,2%
	% of Total	,3%	4,9%	2,0%	1,6%	8,5%	20,9%	38,2%
Total	Count	6	52	20	17	75	136	306
	% within @6_rec	2,0%	17,0%	6,5%	5,6%	24,5%	44,4%	100,0%
	% within 24	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	2,0%	17,0%	6,5%	5,6%	24,5%	44,4%	100,0%

Tabulka č. 42 a: Kontingenční tabulka - absolvování předmětu o homeopatii, stáří homeopatie
Zdroj: Vlastní zpracování

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	19,769 ^a	10	,032
Likelihood Ratio	20,282	10	,027
Linear-by-Linear Association	16,617	1	,000
N of Valid Cases	306		

a. 5 cells (27,8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,20.

Tabulka č. 42 b: Chí – kvadrát test - absolvování předmětu o homeopatii, stáří homeopatie
Zdroj: Vlastní zpracování

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,254	,032
	Cramer's V	,180	,032
N of Valid Cases		306	

Tabulka č. 42c: Symmetric Measures – absolvování předmětu o homeopatii, stáří homeopatie
Zdroj: Vlastní zpracování

ABSTRAKT

ANALÝZA POSTOJE STUDENTŮ FARMACEUTICKÉ FAKULTY V HRADCI KRÁLOVÉ K LÉČBĚ A SAMOLÉČBĚ HOMEOPATICKÝMI PŘÍPRAVKY

Student: Dvořáková, J.

Vedoucí diplomové práce: Marešová, H.

Katedra sociální a klinické farmacie, Farmaceutická fakulta v Hradci Králové, Univerzita Karlova v Praze, Česká republika

Úvod: Diplomová práce vznikla jako studie analyzující postoj studentů Farmaceutické fakulty v Hradci Králové k léčbě a samoléčbě homeopatickými přípravky. Podnětem pro vznik této práce bylo postupné integrování homeopatie do klasické medicíny.

Cíl práce: Cílem práce bylo zjistit, jaký postoj studenti zaujímají k léčbě homeopatickými přípravky, k jejich ceně a úhradě ze zdravotního pojištění a také k výuce homeopatie na Farmaceutické fakultě v Hradci Králové.

Metodika: Analýza postoje studentů je provedena pomocí dotazníkového šetření a soubor získaných dat je následně statisticky vyhodnocen pomocí frekvenční analýzy a kontingenčních tabulek. Průzkum probíhal v období od března 2011 do září 2011.

Výsledky: Analýza ukázala, že homeopatiky se léčí 33 % studentů a většina z nich preferuje samoléčbu homeopatickými přípravky. Jako nejčastější důvod neužívání homeopatik respondenti uváděli, že jim nejsou lékárníkem ani lékařem nabízeny. 20 % studentů považuje cenu homeopatických přípravků za vysokou, 28 % za přiměřenou a ostatní studenti cenu nejsou schopni posoudit. K úhradě homeopatik ze zdravotního pojištění zaujímá 46 % studentů kladný postoj. Předmět Technologie homeopatických přípravků si zapsalo 20 % studentů a dalších 42 % si tento předmět chce zapsat. 25 % dotázaných studentů by uvítalo rozšíření výuky homeopatie.

Závěr: Analýza ukázala některé zajímavé skutečnosti týkající se postoje studentů k léčbě a samoléčbě homeopatickými přípravky, ke vzdělávání v oblasti homeopatie. Navrhují další průzkum v dané oblasti.

Klíčová slova: homeopatie, léčba podobného podobným, zdravotní problémy, legislativa, cena, úhrada, vzdělávání.

ABSTRACT

ANALYSIS OF THE ATTITUDE OF STUDENTS AT THE FACULTY OF PHARMACY IN HRADEC KRÁLOVÉ TOWARDS TREATMENT AND SELF-TREATMENT WITH HOMEOPATHIC MEDICINES

Student: Dvořáková, J.

Tutor: Marešová, H.

Department of Social and Clinical Pharmacy, Faculty of Pharmacy in Hradec Králové, Charles University in Prague, Czech Republic

Background: The thesis is a study to analyze the attitude of students of Faculty of Pharmacy in Hradec Králové towards the treatment and self-treatment with homeopathic preparations. The impetus for the creation of this work has been gradual integration of homeopathy into the conventional medicine.

Aim: The aim is to determine the student's attitudes towards the treatment and self-treatment by means of homeopathic medicines, to their prices and compensation at the part of Health Insurance Companies, and to the homeopathy related teaching at the Faculty of Pharmacy in Hradec Králové.

Methods: Analysis of the attitudes of students was based on a questionnaire survey. The set of acquired data was statistically evaluated using the frequency analysis and contingency tables. The survey was conducted from March 2011 to September 2011.

Results: The analysis revealed that 33 % of students use homeopathy and most of them prefer self-medication with homeopathic preparations. The respondents as the most often reason for the non-use of homeopathic reported that their physician or pharmacist did not offer them. 20 % of students considered the price of homeopathic products to be high, 28 % as a reasonable price and other students are unable to consider. 46% of the students show a positive attitude to the possibility of financial compensation in homeopathic medicines at the part of Health Insurance Companies. 20 % of students enrolled the subject Technology of Homeopathic Preparations and another 42 % wanted to do so. 25 % of the students would welcome extension of teaching hours in homeopathy.

Conclusion: The analysis revealed some interesting facts concerning the attitudes of students to the treatment and self-treatment by means of homeopathic medicines and to the education in homeopathy as well. I suggest further research in this area.

Keywords: homeopathy, like similar treatment, health troubles, legislation, price, compensation, education.